

Scénáře bezpečnostního vývoje v ČR do roku 2030

Bc. Petr Režňák

Diplomová práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Petr Režňák
Osobní číslo: A13388
Studijní program: N3902 Inženýrská informatika
Studijní obor: Bezpečnostní technologie, systémy a management
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Scénáře bezpečnostního vývoje v ČR do roku 2030
Téma anglicky: Security Development Scenarios in the Czech Republic up to 2030

Zásady pro vypracování:

1. Proveďte stručnou rešerši na téma bezpečnost, bezpečnostní politika státu apod.
2. Popište základní způsoby předpovídání budoucnosti, možnosti zobrazení/popisu.
3. Analyzujte současný stav bezpečnosti v ČR a proměnné, které jej ovlivňují.
4. Na základě analýzy vytvořte tři scénáře možného bezpečnostního vývoje s výhledem do roku 2030.
5. Zvolené scénáře prezentujte vhodnou formou, diskutujte jednotlivé možnosti.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. EICHLER, Jan. Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století. Praha: AVIS, 2006. ISBN 80-7278-326-2.
2. EICHLER, Jan a kolektiv. Bezpečnostní a strategická kultura USA, EU a ČR. Praha: Karolinum, 2012. 216 s., ISBN 978-80-246-1956-9.
3. Vojenské rozhledy: Vojensko-teoretický časopis. Brno: Ministerstvo obrany České republiky, 2014, ročník 23 (55). ISSN 1210-3292.
4. POTŮČEK, Martin, MAŠKOVÁ, Miroslava a kolektiv. Česká republika trendy, ohrožení, příležitosti. Praha: Karolinum, 2009. 364 s. ISBN 978-80-246-1655-1.
5. ŠTĚDRŮŇ, Bohumír, POTŮČEK, Martin, KNÁPEK, Jaroslav, MAZOUCH, Petr a kolektiv. Prognostické metody a jejich aplikace. Praha: C. H. Beck, 2012. 198 s. ISBN 978-80-7179-174-4.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. et Ing. Kateřina Sulovská

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

12. ledna 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

15. května 2015

Ve Zlíně dne 6. února 2015

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 4. 5. 2015

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Diplomová práce „Scénáře bezpečnostního vývoje v ČR do roku 2030“ poskytuje ucelený přehled v oblasti bezpečnostní problematiky státu a seznamuje se základními vědeckými způsoby předpovídání budoucnosti ve vztahu k bezpečnostní problematice. S využitím těchto a dalších poznatků analyzuje současný stav bezpečnosti v ČR včetně proměnných, které jej ovlivňují. Tato analýza následně slouží k vytvoření třech vybraných bezpečnostních scénářů s výhledem do roku 2030, které jsou vhodnou formou prezentovány a vytváří diskuzi k jednotlivým možnostem.

Klíčová slova: prognóza, bezpečnost, scénář, strategie, hrozba, analýza, Česká republika

ABSTRACT

Thesis "Security development scenarios in the Czech Republic up to 2030" provides a comprehensive overview of the state of security issues and introduces the basic scientific methods of predicting the future in relation to safety issues. Using these and other findings analyses the current state of security in the Czech Republic, including variables that affects it. This analysis will be further used to create three selected safety scenarios up to 2030, which are presented in an appropriate form and generates a discussion of the others options.

Keywords: prognosis, security, scenario, strategy, threat, analysis, Czech Republic

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí diplomové práce paní Ing. et Ing. Kateřině Sulovské za její věcné připomínky a odborné vedení při zpracování mé diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG, jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PROGNOSTIKA	12
1.1 PROGNÓZY A HYPOTÉZY	13
1.2 METODY, POSTUPY A MODEL Y PROGNOZOVÁNÍ	16
1.2.1 Univerzální metody – Participativní metody	17
1.2.1.1 Metoda Syncon.....	17
1.2.1.2 Future search conference (Pátrání po budoucnosti)	18
1.2.2 Strukturální metody – Kolo budoucnosti.....	19
1.2.3 Procesuální metody.....	21
1.2.3.1 Delfský panel (Metoda Delphi).....	21
1.2.3.2 Analogie a historická analogie – analýza dopadů trendů	22
1.2.3.3 Metoda cestovních map	23
1.2.3.4 Extrapolace trendů a časové řady	25
1.2.3.5 Scénáře.....	26
1.3 PRACOVNÍ POSTUPY DLOUHODOBÝCH BEZPEČNOSTNÍCH PROGNOZ	28
1.4 TEORETICKÁ OPORA PROGNOSTIKY BEZPEČNOSTNÍHO VÝVOJE ČR.....	31
1.4.1 Teorie globalizace	31
1.4.2 Teorie evropeizace.....	32
1.4.3 Teorie vládnutí	33
2 REŠERŠE Z OBLASTI ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI ČR	34
2.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ V OTÁZCE BEZPEČNOSTI ČR.....	34
2.2 ÚSTAVA ČR A ÚSTAVNÍ ZÁKON O BEZPEČNOSTI ČR.....	37
2.2.1 Ústava ČR ve vztahu k zajištění bezpečnosti ČR.....	37
2.2.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.....	39
2.3 BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČR 2015	40
2.3.1 Bezpečnostní prostředí České republiky.....	41
2.3.2 Bezpečnostních zájmy České republiky	45
2.3.3 Bezpečnostní systém ČR.....	48
II PRAKTICKÁ ČÁST	49
3 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU BEZPEČNOSTI V ČR	50
3.1 EKONOMICKÝ PŘÍSTUP ČR V OTÁZCE ZAJIŠTĚNÍ OBRANY ČR.....	50
3.1.1 Analýza vynaložených finančních prostředků k zajištění obrany ČR.....	52
3.1.2 Zajištění obrany ČR silami Armády ČR.....	54
3.1.3 Prostředky pro zajištění lidských zdrojů v resortu MO ČR.....	58
3.1.4 Analýza a celkové zhodnocení možností a schopností AČR.....	59
3.2 VNITŘNÍ BEZPEČNOSTNÍ HROZBY ČR	60
3.2.1 Hrozba extremismu na území ČR.....	60
3.2.1.1 Národnostní a rasový extremismus	61
3.2.1.2 Antisemitismus na území ČR.....	63
3.2.1.3 Politický extremismus	64
3.2.2 Migrace obyvatelstva ve vztahu k vnitřní bezpečnosti ČR.....	66

3.3	VNĚJŠÍ BEZPEČNOSTNÍ HROZBY ČR.....	68
3.3.1	Hrozba válečného konfliktu	68
3.3.2	Hrozba teroristického útoku na území ČR.....	71
4	SCÉNÁŘE BEZPEČNOSTNÍHO VÝVOJE ČR S VÝHLEDEM DO ROKU 2030	75
4.1	1. SCÉNÁŘ: SCHOPNÁ A EFEKTIVNÍ ARMÁDA ČR I V ROCE 2030?	76
4.1.1	Základní předpoklady a konceptuální východiska.....	76
4.1.2	Schopná a efektivní Armáda ČR i v roce 2030?	76
4.1.3	Bezpečnostní otázky budoucnosti	79
4.2	2. SCÉNÁŘ: MIGRACE JAKO RIZIKO BEZPEČNOSTI ČR?	80
4.2.1	Základní předpoklady a konceptuální východiska	80
4.2.2	Migrace jako riziko bezpečnosti ČR?.....	80
4.2.3	Bezpečnostní otázky budoucnosti	83
4.3	3. SCÉNÁŘ: RUSKO VS. NATO, KDE JE ČR?	84
4.3.1	Základní předpoklady a konceptuální východiska	84
4.3.2	Rusko vs. NATO, kde je ČR?	84
4.3.3	Bezpečnostní otázky budoucnosti	88
	ZÁVĚR	89
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	91
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	96
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	97
	SEZNAM TABULEK	98

ÚVOD

Stejně jako všechny ostatní státy, je i Česká republika (dále jen „ČR“) neustále vystavena různým bezpečnostním hrozbám, ať už vnějšího nebo vnitřního charakteru. ČR je proto nucena tyto možné bezpečnostní hrozby včas odhalovat, nebo přímo konat takovým způsobem, aby vzniku hrozeb zabránila. V tomto okamžiku nastupují prognostické metody, díky kterým, na základě dalších vhodných analýz sloužících jako podklad pro věrohodnost predikovaných událostí, mohou za jistých skutečností nastat. Stát, resp. odpovědné složky státu proto vytváří vhodné bezpečnostní strategie a scénáře, ve kterých upozorňuje na možné bezpečnostní hrozby a navrhuje možné způsoby, jak eliminovat vznik těchto hrozeb nebo v případě jejich vzniku eliminovat následky z nich plynoucí na nejnižší možnou úroveň.

Práce se zabývá především otázkou bezpečnostních hrozeb, plynoucích z činnosti a úmyslů člověka jako takového. Hrozby, kterými by ČR mohla být ohrožena v budoucnosti i přítomnosti, je samozřejmě mnoho, nicméně v této práci nejsou reflektovány např. ohrožení a rizika plynoucí z klimatických podmínek a přírodních vlivů. Této otázce jsem se věnoval v mé bakalářské práci „Ochrana obyvatelstva z pohledu malých a středních obcí“, kde byla tato problematika obsáhle rozebírána a podrobněji přiblížena.

Diplomovou práci (dále jen „DP“) „Scénáře bezpečnostního vývoje v ČR do roku 2030“ jsem si vybral z důvodu zajímavosti tématu, vzhledem k aktuálním bezpečnostním otázkám a hrozbám, kterým musí ČR aktuálně čelit, případně může být těmto otázkám vystavena v budoucnosti. Práce je pro přehlednost tematicky rozdělena na teoretickou a praktickou část, kdy se v první teoretické části zabývám především otázkou prognózování a druhů prognostických metod, které můžeme pro případy bezpečnostního prognózování použít, resp. jsou vhodné pro účely a podstatu této práce. V druhé teoretické části je provedena rešerše z oblasti zajištění bezpečnosti ČR, kdy jsou přiblíženy a analyzovány hlavní legislativní dokumenty, které jsou spjaty se zajištěním bezpečnosti ČR.

Praktická část DP je také rozdělena na dvě části, kdy první část – analytická, se zabývá analýzou současného stavu zajištění bezpečnosti v ČR, a v části druhé jsou na základě prezentovaných analýz vytvořeny tři bezpečnostní scénáře. V analytické části je přiblížena schopnost a možnosti hlavních složek Armády ČR, vztah finančního a zdrojového zajištění fungování kapitoly Ministerstva obrany ČR a Armády ČR, dále jsou analyzovány vnitřní a vnější bezpečnostní hrozby, se kterými se musí ČR aktuálně potýkat nebo je aktivně sledo-

vat, neboť by mohly být problémem v budoucnosti. V druhé praktické části DP, jsou prezentovány tři bezpečnostní scénáře, vyplývající jak z vytvořených analytických podkladů, tak poznatků v dané problematice. Je snahou vhodnou formou vystihnout možnosti, příležitosti a hrozby, které mohou v budoucnosti nastat a ovlivnit bezpečnostní situaci ČR. Prezentované scénáře představují nejpravděpodobnější vývoj v dané problematice, jsou něco jako pravděpodobnými příběhy a nepředstavují pesimistický, ani zcela optimistický vývoj událostí. Vzhledem ke globálnímu charakteru mezinárodní politiky, zapojením ČR v Evropské unii a Severoatlantické alianci, je ČR stále více ovlivněna především zahraniční politikou předních světových hráčů, než samostatnými a suverénními postoji. Toto i další aspekty jsou tak promítnuty do vytvořených a prezentovaných bezpečnostních scénářů budoucnosti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PROGNOTIKA

Vědní disciplínou, která se zabývá tvorbou vizí a předpoklady vývoje budoucnosti, je prognostika. Samotné slovo prognostika je řeckého původu a znamená předpověď, vědět dopředu, odhad a stanovení pravděpodobnosti dalšího vývoje. Smyslem prognózování v oblasti jednotlivých národních společností je snaha identifikovat budoucí možná ohrožení a rozvojové příležitosti, se snahou posilovat šanci na schopnost přežít negativní prognózy a šanci se dále rozvíjet. Dobrá prognóza tedy netvoří předpověď budoucnosti, ale vytváří určitý předpoklad a návod k orientaci v možných budoucnostech a přispět tak ke správným rozhodnutím, především v oblasti strategických rozhodnutí. Dobrá prognóza předpokládá účast na jejím vzniku a užití všech zainteresovaných stran, kterých se řešená problematika dotýká. Striktní dělení práce mezi analytiku, prognostiku, úředníky, politiky a veřejnost při identifikaci možného budoucího vývoje dané události není schopná připravit půdu pro funkční využití prognóz v praktickém řízení. Bez participace je možné vytvářet hypotézy o možných ohroženích a příležitostech k rozvoji, avšak v případě jejich následné aplikaci nelze počítat s tím, že je jednotliví aktéři vezmou natolik vážně, aby jim přikládali potřebnou důležitost. [1, s. 2]

Bez kvalitní prognostiky nevytvoříme dobrou vizí. Odborná literatura především z hlediska sociální funkce vizí říká, že jejich samotná tvorba má charakter hledání společného hodnotového jmenovatele reakcí na identifikovaná vývojová ohrožení a rozvojové příležitosti. *Vize pro určité národní či státní společnosti může být v demokratické diskuzi kultivovaná představa o jeho vývojových ohroženích, rozvojových příležitostech a zároveň o způsobech, které mohou vést k minimalizaci očekávaných ohrožení a k maximalizaci využití identifikovaných příležitostí, to vše v rámci široce sdílených hodnot* [1, s. 2].

Zkoumání možných cest budoucího vývoje jakéhokoliv společností, představuje rozsáhlou poznávací úlohu, kterou nelze řešit bez adekvátní teoretické opory. Ta následně slouží jako východisko pro všechny další úvahy a také jako opora pro výběr a interpretaci relevantních poznatků dané problematiky. [1, s. 9-10]

1.1 Prognózy a hypotézy

Základem prognostiky je kvalifikovaná analýza, proto za prognózu nepovažujeme libovolnou předpověď, ale předpověď **vědeckou**. Prognózy jsou vědecky zdůvodněná tvrzení o dosud neznámých, nicméně relativně možných či skutečných faktech, která mohou být na základě vědeckého zkoumání odvozena pomocí logického úsudku ze známých tvrzení formou zákona a tvrzení o některých podmínkách procesu, jenž má být předvídan. [2, s. 6]

K samotné prognóze dospíváme tak, že z obecných tvrzení $A_1 \dots A_n$ a tvrzení o počátečních a okrajových podmínkách procesu, o kterém má být vytvořena prognóza $B_1 \dots B_k$ je vytvořeno nové tvrzení P, které je závěrem. Pokud je základem deduktivní logický úsudek, lze pak pro vytvoření prognózy použít následující schéma:

$$A_1 \dots A_n$$
$$\underline{B_1 \dots B_k}$$
$$P$$

Ekvivalentním procesem k prognóze je vysvětlení. Jejich vzájemná odlišnost je hlavně v tom, že prognóza se vztahuje k reálnému, ale dosud **neznámému** faktu. [2, s. 7]

Někdy se setkáváme se záměnou mezi **prognózou** a **hypotézou**, neboť oboje představují tvrzení o dosud neznámých faktech. Za rozdíl je někdy považováno, že hypotéza má vztah k faktům z minulosti a přítomnosti, ale prognóza řeší fakta budoucnosti. Samotný rozdíl však není pouze otázkou výskytu v čase, neboť i např. historická prognóza může řešit fakta minulosti [2, s. 7]. Proto za rozhodující v určení, zdali se jedná o hypotézu nebo prognózu, nepovažujeme výskyt v čase, ale místo ve struktuře logického úsudku a účel, který sleduje. Pokud se jedná o tvrzení, jež má v logickém úsudku místo závěru, považujeme jej za prognózu. Jestliže je však tvrzení součástí premis¹ a může případně sloužit k odvozování jiných tvrzení o již známých faktech, kdy ovlivňuje vysvětlení těchto faktů, pak jde o hypotézu [2, s. 8].

Z výše uvedeného vyplývá, že hypotéza a prognóza jsou ve vzájemném komplementárním vztahu a platí, že čím více prognóz dovoluje hypotéza vytvářet, tím lehčím způsobem mů-

¹ slovo latinského původu, znamenající předpoklad, podmínka úsudku, z něhož vyvozujeme závěr [2, s. 8]

žeme určit, jestli je můžeme verifikovat nebo jde o falzifikáty. Platí samozřejmě i opačně, že čím méně možností nám hypotéza nabízí pro vytváření prognóz, tím se stává hypotetičtější a v mezním případě dokonce nedokáže vytvářet jakoukoliv prognózu. Taková věda se pak stává ničím nezajištěnou hypotézou. Samotný charakter a hodnota jakékoliv prognózy jako závěru logického úsudku je závislý především na tom, jaké vlastnosti mají premisy úsudku a jakého druhu je samotný úsudek.[2, s. 8]

Rozlišení prognóz podle druhu A_i a B_j v úsudkovém schématu

Obecná tvrzení tvořící premisy prognostického úsudku, mohou být hypotézami nebo tvrzeními formou zákona. Pokud hovoříme o hypotézách, pak hodnoty z nich odvozených prognóz jsou tím větší, čím je vyšší stupeň potvrzení výchozích hypotéz. Pokud však jsou A_i tvrzení formou zákona, mohou být jimi odražené objektivní zákony, přírodními nebo společenskými zákony, kauzálními nebo nekauzálními, dynamickými nebo statickými, kvantitativně nebo kvalitativně formulovanými zákonitostmi atd. Podle toho mají i prognózy získané na základě těchto odlišných druhů zákonů, dané specifické znaky. [2, s. 8]

Tato tvrzení zároveň platí i pro empirická tvrzení B_j o počátečních a okrajových podmínkách procesů, která mají být předvídaná. Můžeme zde rozlišovat větší počet případů, které se projevují v určitém druhu možných prognóz, kdy i v těchto případech vznikají různé druhy prognóz, které mohou z části vykazovat závažné kvalitativní rozdíly. [2, s. 9]

Rozlišení prognóz podle druhů závěru (samostatného P)

Tento druh dělení je založen na základě samotného prognostického úsudku, to znamená podle toho, k čemu se samotné prognostické tvrzení vztahuje. Prognózy pak můžeme rozlišovat následovně:

- podle předmětné oblasti, ke které se vztahují (společenské a přírodní prognózy, prognózy výrobních sil a jejich vývoje, vývoje vědy, kultury apod.);
- podle časového období, kterého se prognózy týkají (krátkodobé, střednědobé, dlouhodobé apod.);
- podle účelu, který jejich vytvářením sledujeme (strategické prognózy, perspektivní prognózy apod.).

Rozlišení prognóz podle druhu úsudku vyplývajícího z A_i a B_j na P

Samotná praktická a poznávací hodnota dané prognózy závisí do značné míry na tom, jaké vlastnosti má logický úsudek, prostřednictvím něhož určujeme závěr. Ten může být buď deduktivního, nebo induktivního charakteru. Prognózy mají obecně rozdílné funkce jak v praktické, tak poznávací činnosti lidí. Hovoříme zde především o funkci poznávací. Jde o tvrzení, která pojednávají o dosud neznámých faktech objektivní reality. Prostřednictvím prognózy, tvořené zaručeně platnými poznatky obecných tvrzení a empirickými tvrzeními, jsou zde získávány poznatky nové. Z hlediska nástroje poznání může prognóza sloužit dvojím způsobem. Prognóza může sama představovat nový poznatek, případně její samotné uskutečnění může být dalším potvrzením již existujících poznatků premis prognózy. S poznávací funkcí prognóz je pak spjata jejich heuristická funkce². [2, s. 9]

Metodologie prognózování

Metodologie prognózování je celkový způsob formování prognóz, který je opřen o určité principy a metody prognózování. [2, s. 43]

Hlavní principy při vypracování prognózy z metodologického hlediska jsou:

- **princip verifikace**, kdy musíme určit spolehlivost porovnáním hodnot jednotlivých prognóz stejných parametrů, které byly získány různými metodami;
- **princip komplexnosti**, kdy jsou vypracovávány prognózy všech parametrů objektu v jejich vzájemné souvislosti, s pohledem na objekt jako na subsystém vyššího celku;
- **princip systémovosti** s požadavkem na syntézu prognóz jednotlivých parametrů v modelech prognóz s mnoha variantami;
- **princip přesného určení** objektu prognózy vzhledem k umístění v čase a prostoru;
- **princip stochastičnosti**³, kdy respektujeme skutečnost, že veškeré faktory vývoje a jejich následný vliv na objekt nelze s určitou přesností předem poznat;

² Heuristika je věda o metodách a pravidlech nacházení a objevování teorémů, pouček a logických výroků. [2, s. 9]

³ Stochastika – nauka o náhodě, nahodilosti děje.

- **princip efektivnosti**, kdy vzhledem k nemožnosti prognózovat všechny alternativy vývoje a jejich následný vliv na objekt prognózy, je nutné preferovat ty, které lze považovat za efektivnější;
- **princip kvantifikace**, kde máme za úkol respektovat požadavek, aby prognóza přinášela co nejpřesnější údaje, zejména pokud hovoříme o číselných údajích, jako jsou fyzikální jednotky, náklady, míra růstu apod.

[2, s. 44]

Z výše uvedených hlavních principů můžeme určit tři základní pravidla, po jejichž splnění můžeme výroky o budoucnosti považovat za prognózu:

1. V době pronesení nemají plně verifikovanou pravdivost

Musíme respektovat skutečnost, že každá prognóza má jistou míru neurčitosti.

2. Časová a prostorová determinovanost

Výrok je uzavřen v určitém časovém a prostorovém úseku a objasňuje, kde se událost stala a kdy to bylo.

3. Verifikovatelnost, co do metod použití

Tato stanovená podmínka vylučuje z vědeckého předvídaní například prorockví, předtuchu apod. a to i kdyby splňovaly dvě předchozí podmínky. Metoda prognózování je organická část metodologie, kterou tvoří souhrn určitých pravidel pro zpracování prognózy.

[2, s. 29]

1.2 Metody, postupy a modely prognózování

Prognózování budoucnosti není jednoduchou záležitostí a předložit přehledný způsob zahrnující množství prognostických metod, technických postupů a modelů je náročný úkol. Především je to z důvodu rozmanité prognostické činnosti, kde se jednotlivé postupy a modely vzájemně prolínají. Prognostické postupy vyúsťují v sestavení vzorců, soustav rovnic a matematických modelů pro simulaci, nicméně jsou zde využívány i názory expertních skupin a jednotlivců. [3, s. 51]

Metody prognózování vycházejí z variantnosti, pravděpodobnosti a mnohoznačnosti budoucího vývoje. Metody využívají synergický efekt jevů v nejrůznějších časových horizontech při získávání informací od odborníků – osobností [1, s. 39].

Metody můžeme rozdělit na **univerzální, strukturální a procesuální**. Z hlediska vytváření bezpečnostních prognóz, se **procesuální metody** mohou dále dělit obecně na metody **kvalitativní a kvantitativní**. [3, s. 53], [4, s. 7-8]

Pro účely diplomové práce (dále jen „DP“) jsou níže vybrány ty, které jsou dle mého názoru vhodné v rámci bezpečnostního prognózování, případně je možné s nimi pracovat v podmínkách, které student zpracovávající DP na téma bezpečnostních scénářů má.

1.2.1 Univerzální metody – Participativní metody

Využití naleznou zejména v oblasti sjednocování názorů v jednom druhu oboru, případně jedné komunitě lidí. Metoda je už dlouhou dobu známá, nicméně teprve s nástupem výpočetních a komunikačních technologií vzrostly možnosti jejího aplikačního využití a použití. Základní myšlenkou je zde participovat na myšlenkách odborné i laické veřejnosti, z nichž se pak vyvozuje představa vývoje v určité zkoumané oblasti. [2, s. 55]

K přednostem participativních metod patří rychlost implementace, vyšší pravděpodobnost úspěchu a poměrně kratší doba k vytvoření strategie. Mezi negativní stránky těchto metod patří povrchnost analýz, široký prostor pro manipulátory, vytvoření podkladového materiálu pro vytváření nových třecích ploch mezi účastníky procesu a ostatními. [2, s. 59]

1.2.1.1 Metoda Syncon

Jedná se o nejznámější participativní metodu, zaměřenou na zkoumání dlouhodobé budoucnosti, vyvinutou v 70. letech ve Spojených státech amerických (dále jen „USA“). Ve své grafické podobě tato metoda připomíná velké kolo, které je rozdělené na několik sektorů, kdy tento proces upřednostňuje celek před jeho jednotlivými částmi a je orientován do budoucnosti. Jednotlivé vnitřní části kola jsou rozděleny do jednotlivých oblastí a sektorů lidské činnosti, reprezentující různé oblasti lidské kultury, společnosti, technologií, životního prostředí, vědy, politiky apod. Vnější části pak reprezentují potenciály růstu společnosti v bezpečnosti, matematice, informatice, chemii, biologii atd. [2, s. 55], [4, s. 32]

Samotnými účastníky (50-500 účastníků) v procesu Syncon, pak jsou představitelé ve výše zmíněných oblastech. Nehovoříme zde jen o odbornících, ale i o laické veřejnosti, která se v dané oblasti nebo problematice orientuje. Nejprve se začne formou diskuzí v daných ob-

1.2.2 Strukturální metody – Kolo budoucnosti

Někdy je tato metoda nazývána kormidlo budoucnosti, jako jeden z druhů strukturované metody brainstormingu. Jedná se o prognostickou metodu, která podněcuje experty k přemýšlení o budoucnosti, prezentující důsledky událostí a trendů, způsob jak organizovat myšlení a pokládat otázky do budoucnosti. Kolo budoucnosti je levnou metodou, využitelnou i ve složitějších situacích, takže je vhodná i v případě řešení bezpečnostní problematiky. [2, s. 66], [4, s. 78-79]

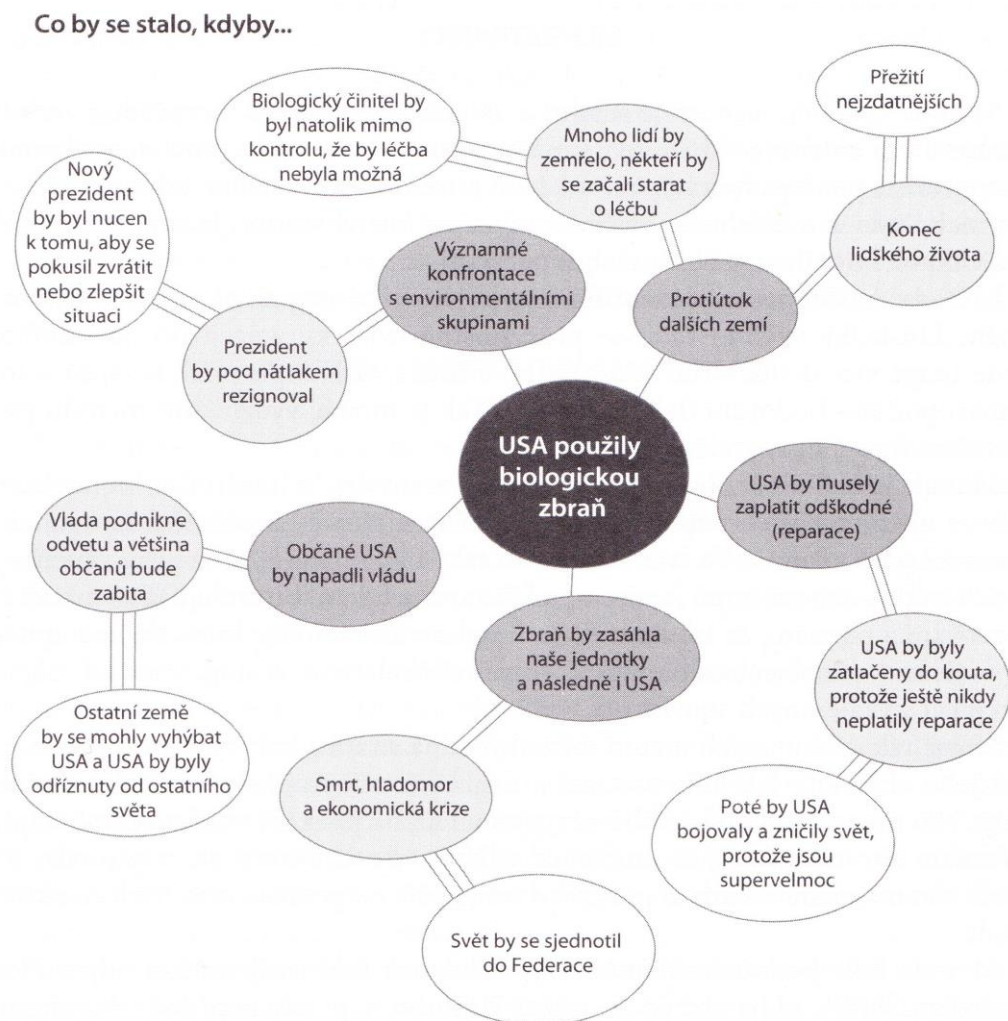
Název řešené události, předmětu nebo trendu napíšeme doprostřed papíru nebo tabule a k němu postupně přepisujeme malé paprsky, které umísťujeme do kruhu kolem středu. Na konec každého z paprsků napíšeme primární dopady a důsledky sledovaného předmětu, sekundární dopady píšeme do dalšího kruhu navazující na kruh předchozí, tj. na primární dopady a důsledky. Toto opakujeme do doby, dokud nejsou vyjasněny všechny dopady a důsledky řešené události, předmětu či trendu. [2, s. 66], [4, s. 78-79]

Můžeme klasifikovat dva způsoby, jak s touto metodou pracovat.

První způsob – Na začátku je rychlejší, kdy účastníky sestavené mapy důsledků mají omezené nebo žádné hodnocení. Když nastane chvíle, kdy se skupina začne domnívat, že jsou všechny názory dostatečně zanesené do grafu, mohou začít s následnou korekcí grafu tak, aby co nejvíce odpovídal skutečnosti. [4, s. 81]

Druhý způsob – Je poněkud pomalejší. Od samého začátku jsou veškeré zmíněné důsledky podrobovány kritice s následným hodnocením předtím, než vstoupí do grafu. Za přijatelný je přijat pouze ten důsledek, na kterém se shodnou všichni a ostatní názory jsou zavrženy. Protože samotný proces vytváření kola budoucnosti vede k neočekávaným námětům, měla by být navrhována omezení sloužící k tomu, aby se předešlo spekulativním závěrům nedůležitým pro verifikaci budoucích alternativ. [4, s. 81]

Metoda kola budoucnosti může ukázat rozdíly mezi primárními, sekundárními a terciálními důsledky i jiným způsobem a to použitím jednoduchých, zdvojených nebo ztrojených čar namísto kruhů. Tímto způsobem můžeme znázornit případné vazby mezi důsledky, příklad můžeme vidět na následujícím obrázku. [4, s. 82]

Obr. 2 Příklad vztahu mezi jednotlivými důsledky [4, s. 83]

Mezi **silné stránky** metody patří její snadnost a uživatelská přívětivost, nevyžadující doplňkový software nebo vybavení, napomáhá přesouvat myšlení z lineárního, hierarchického a zjednodušeného způsobu k více síťově a komplexnímu myšlení. [4, s. 84]

Mezi **slabé stránky** řadíme fakt, že výsledky kola budoucnosti nejsou dokonalejší, než je celkové kolektivní poznání přizvaných expertů. Chybou je vnímání možných důsledků, co se stane, jako něčeho, co se opravdu stane. Pokud je při používání této metody někdo nedisciplinovaný, může mít výsledek práce podobu složitějších a méně pochopitelných a složitějších trendů. [4, s. 85]

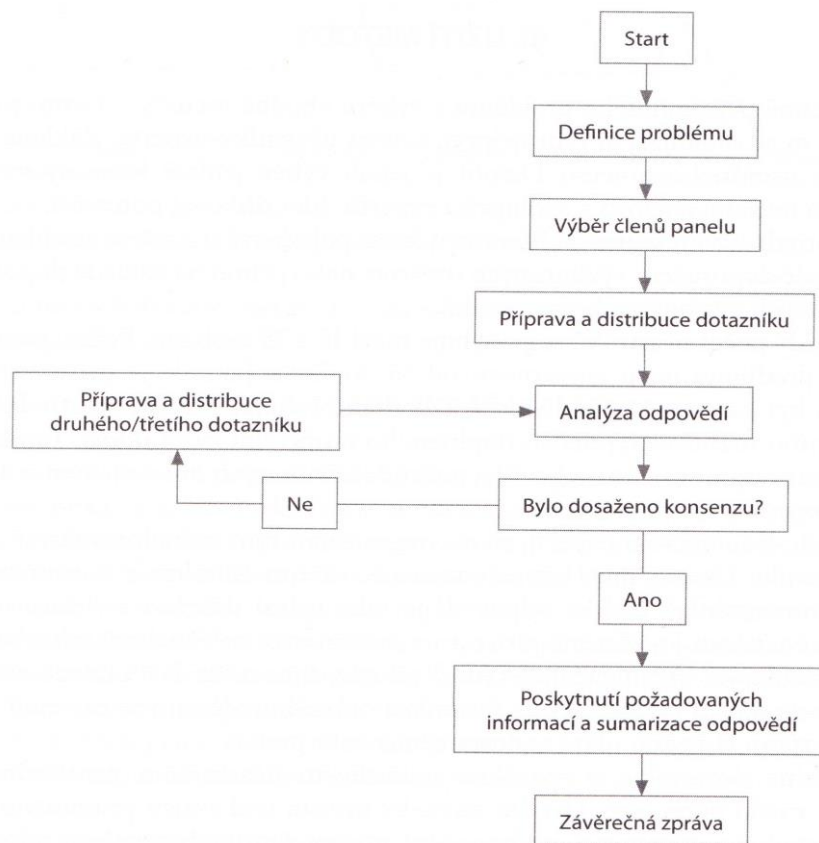
1.2.3 Procesuální metody

Kvalitativní metody

Označujeme je také jako metody subjektivní nebo úvahové. Uplatnění pro ně nalezneme tehdy, pokud jsou historická data použitá k předpovídání události nedostačující, nejsou vůbec k dispozici nebo pokud kvantifikovatelné informace nelze vůbec použít. Můžeme zde zařadit také tzv. předběžné prognózy, které jsou odvozené intuicí a zkušenostmi. Kvalitativní metody dále rozdělujeme na **normativní** a **výzkumné**, kdy normativní předpověď má začátky v budoucím vývoji a od něj se vrací do přítomnosti s postupným zjišťováním, jaké zdroje a technologie jsou nutné pro dosažení takové budoucnosti, případně jaká omezení je třeba eliminovat. Výzkumné metody vychází z poznatků sebranými v minulosti a přítomnosti s následnou aplikací heuristických přístupů směrem do budoucnosti takovým způsobem, aby bylo možné odpovědět, co a kdy se má v budoucnosti stát. Níže jsou uvedeny některé z typických kvalitativních metod. [3, s. 52]

1.2.3.1 Delfský panel (Metoda Delphi)

Metoda má svůj původ především ve vojenské oblasti a prognózování složité problematiky. Její název vychází z názvu starořecké věštitelny v Delfách, kde se předpovídala budoucnost pomocí halucinogenních látek a čtení ze zvířecích vnitřností. Naše metoda se v tomto samozřejmě liší, a je založena na dotazníkovém šetření panelu expertů z oblasti tvorby předpovědi. Ti jsou dotazováni v dialogu nebo písmeně anketě, která má několik kol, s několikadenními intervaly. Metoda je časově náročná a například tříkolový proces Delphi, může trvat až 6 měsíců. V průběhu tvorby jsou všichni účastníci sobě navzájem anonymní. Průběžné odpovědi jsou shromažďovány, vyhodnocovány, zpracovány a následně znovu předány všem účastníkům, kteří mohou své předchozí odpovědi zkorigovat, případně vysvětlit, proč má být zrovna tento názor zachován. Toto vše probíhá do doby, než je dosaženo společného konsenzu. Základem pro úspěšný proces je správný výběr expertů, což by mělo být zaručeno lustrací odborné literatury, případně doporučeními výzkumných a expertních institucí a odborníků. Obvyklý počet účastníků je 15-35. Je zde velice důležitá stylizace otázek a to především z důvodu snadného vyhodnocení. [2, s. 73], [3, s. 53], [4, s. 142, 144]

Obr. 3 Obecný model procesu Delphi [4, s. 143]

1.2.3.2 Analogie a historická analogie – analýza dopadů trendů

Metodu **analogie** využíváme k prognózování, založeném na zkoumání podobnosti jednoho systému s charakteristickými vlastnostmi systému jiného, ať reálného nebo abstraktního, s cílem naleznou co nejvíce podstatných vlastností a znaků, které jsou shodné. Ty vybíráme náhodně, neměli bychom se nechat ovlivnit předčasně vytvořeným názorem a u zkoumaných charakteristik je nutné sjednotit jejich obsah a formu. [3, s. 53]

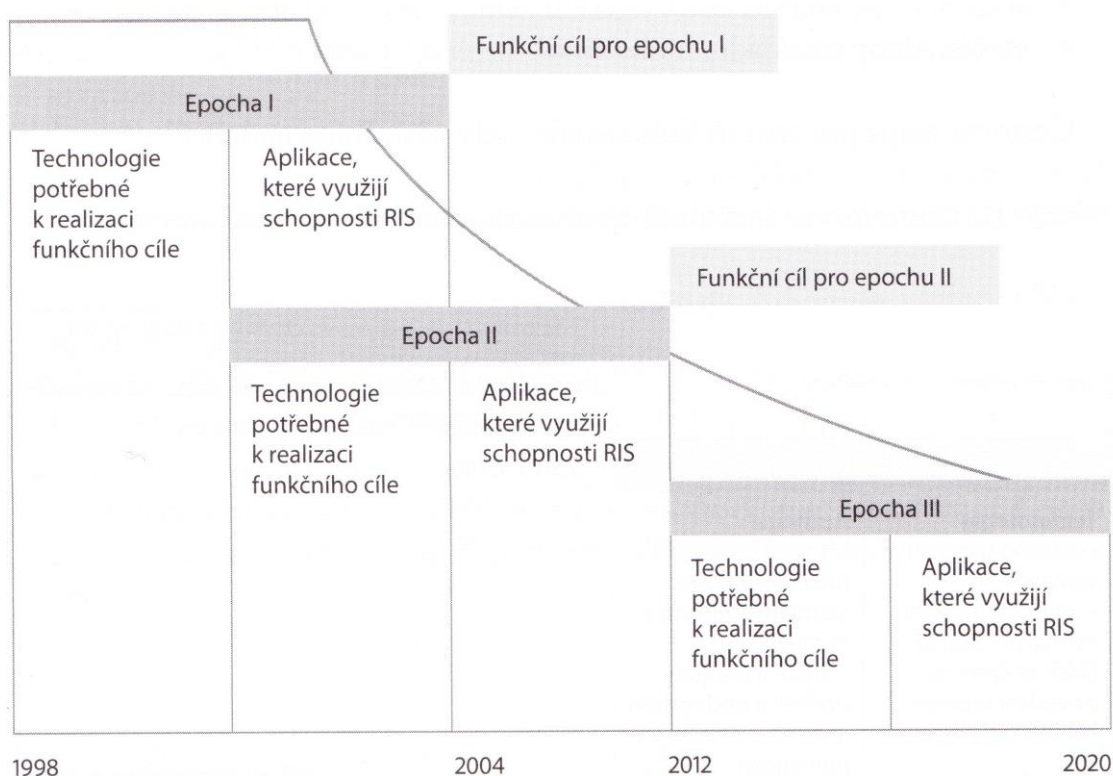
V případě **historické analogie** se zaměřujeme na předpověď vyplývající na základě událostí odehraných v minulosti, které jsou však analogicky podobné současné situaci. Samotná metoda je založena na zobecnění historických zkušeností a jejich důsledky v souvislosti se sociálními, ekonomickými a technickými jevy. [3, s. 53], [4, s. 132]

Z hlediska analogie využíváme metodu tzv. **naivní extrapolace**. Vychází z předpokladu, že výsledky v budoucnosti jsou jen rozšířením výsledků aktuálních událostí a tedy, že hodnota předpověděná v budoucnosti je rovná aktuálně naměřené hodnotě. [3, s. 52]

1.2.3.3 Metoda cestovních map

Představují metodu sloužící k plánování nebo zkoumání vědeckého a technologického vývoje s možným využitím získaných poznatků v praxi. Tato metoda popisuje možný budoucí vývoj prostředí v oblasti vědy a technologií, upozorňují na budoucí potřeby, poskytují strukturu a nástroje pro komplexní porozumění určitým problémům, identifikaci možných žádoucích a nežádoucích směrů vývoje a dosažení společného konsenzu při plánování cílů technologického vývoje s následnou implementací v čase. [4, s. 149]

Samotné vědecké cestovní mapy slouží jako grafické vyjádření určité disciplíny nebo části vědy, kdy určitý vývoj zaznamenáváme v podobě grafu, jehož elementy jsou mezi sebou vzájemně propojeny. Propojení mezi elementy sleduje vztahy mezi příčinami a následky plynoucí z těchto propojení. Výsledná síť pak není pouhým součtem elementů, ale zahrnuje i vnitřní logiku vyjádřenou právě hodnotou jednotlivých propojení směřujících k určitému cíli. Graf následně ukazuje, že vývoj v jedné oblasti může nastartovat vývoj v oblasti jiné. [4, s. 151]

Obr. 4 Obecné znázornění cestovní mapy [4, s. 157]

Silné stránky cestovních map:

- poskytují vhodné mechanismy, které mohou expertům pomoci prognózovat vývoj ve vybraných oblastech;
- mohou představovat určitý rámec pro plánování a koordinaci vývoje v různých úrovních a odvětvích;
- usnadňuje spolupráci mezi jednotlivými aktéry při strukturaci společných výzkumných projektů průmyslu a vlády;
- může pomoci vytvořit společnou shodu mezi subjekty, které rozhodují o technologických potřebách.

Slabé stránky cestovních map:

- potřeba hluboké odborné znalosti problematiky a znát komplexnost jednotlivých vztahů mezi zkoumanými prvky;
- identifikace uzlů je složitá v případech, kdy sledujeme oblast základního výzkumu a nepočítáme s objevy, které postupně nalézáme;
- bezpečnost v pouhé interpolaci trendů, která může vést ke sterilnímu myšlení a výsledkům našeho zkoumání.

[4, s. 153-154]

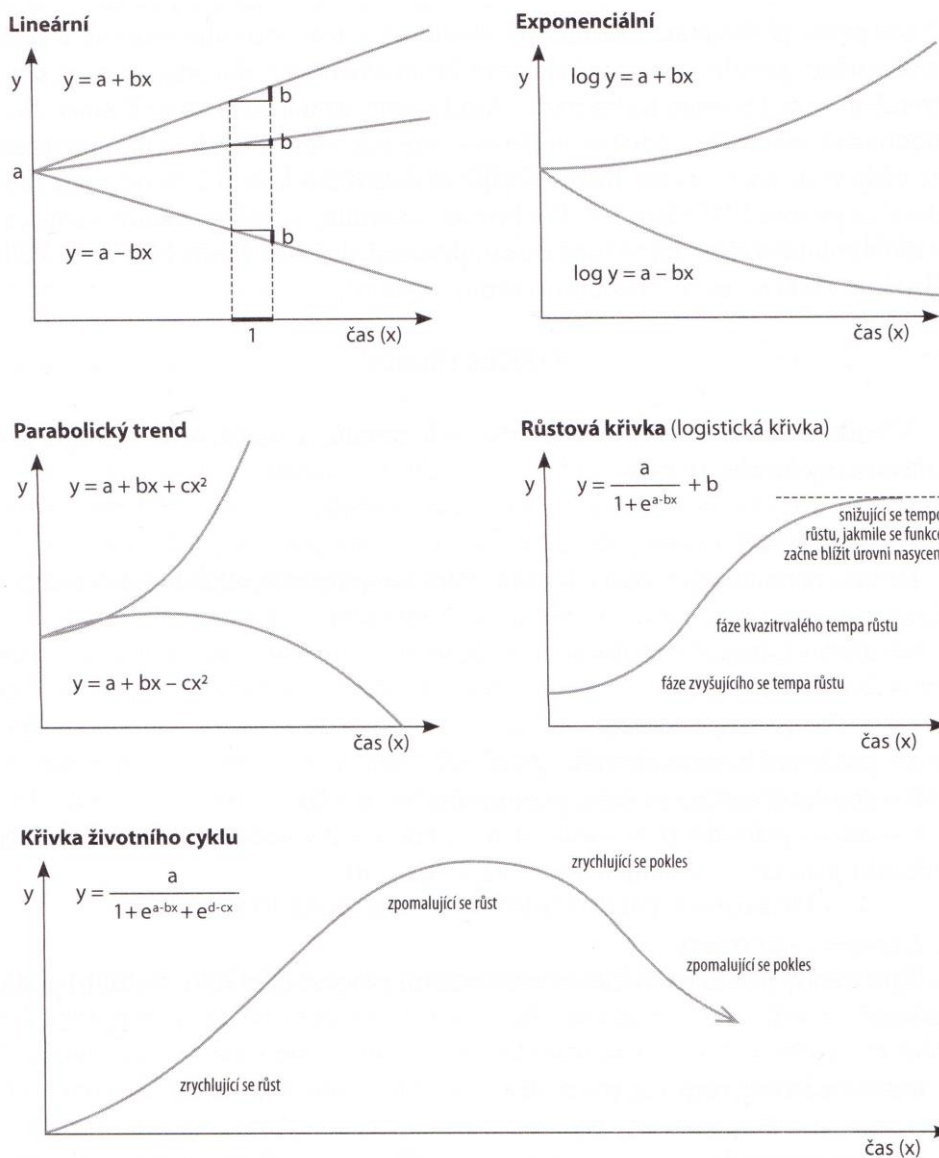
Ke **kvalitativním metodám** můžeme závěrem říci, že hlavní předností je využití velkého množství informací a jsou vhodné pro dlouhodobé předpovědi. Nevýhodou je nesystematicnost v měření a vyhodnocení přesnosti předpovědí spojenou s možnou předpojatostí přizvaných expertů. [3, s. 54]

Kvantitativní metody

V protikladu ke kvalitativním metodám se zde aplikují statistické analýzy dat získaných v minulosti a v různých časových pohledech. S využitím těchto historických dat identifikujeme cestu předpovědi a k té přidáme vhodný matematický model, který pomocí rovnic modelu předpovídá body v budoucnosti. Tento přístup předpokládá, že identifikovaná cesta předpovědi bude pokračovat i do budoucnosti. [3, s. 54]

1.2.3.4 Extrapolace trendů a časové řady

Metoda extrapolace má základ v předpokladu, že pro určité společenské aktivity platí určité zákonitosti, řídící vývoj relevantních proměnných určitým směrem na základě předem daného kurzu. Předpoklad vede k závěru, že jakmile jsou jednou tyto zákonitosti na základě analýz předchozího vývoje úspěšně kvantifikovány, nacházíme se v situaci, kdy jsme si schopni představit budoucí vývoj. Pokud bychom chtěli tuto metodu používat, tak musíme předpokládat znalost matematicko-statistických nástrojů, které jsou pro potřebnou analýzu vyžadovány. Jde především o znalost analýz časových řad, případně rozklad časové řady do dílčích složek (trendů). [4, s. 122]

Obr. 5 Dráhy statistických křivek [4, s. 123]

V případě využití časových řad využíváme tzv. **modely časových řad**. Modely analyzují chronologické sekvence pozorování jednotlivých možných proměnných, jsou uskutečňovány v různých časových úsecích a proměnná může obsahovat jednotlivé naměřené, agregované, odvozené nebo jiné údaje. Vychází se z předpokladu, že studiem minulých hodnot a jejich pohybu v čase, můžeme předpovědět hodnoty analyzované proměnné v budoucnosti. [3, s. 54]

Metoda extrapolace vychází z předpokladů, že se sledovaný proces bude v budoucnosti vyvíjet stejným směrem i intenzitou. Extrapolace může mít vysokou poznávací hodnotu např. tehdy, pokud se nám podaří sledovaný parametr vyjádřit formou křivky vývoje. Spolu s tímto pak mohou být extrapoláčnické metody orientované na zjišťování trendů těchto parametrů. Všeobecně pro modely časových řad využíváme různé trendy, z nichž nejdůležitější jsou znázorněny na předchozí stránce. [3, s. 54], [4, s. 124]

Závěrem můžeme ke **kvantitativním metodám** obecně říct, že jsou vhodné pro krátkodobé a střednědobé prognózy. Pokud vhodně vybereme nezávislou proměnnou, tak předpověď spočívá pouze na hodnotě této proměnné a můžeme ji tedy považovat za objektivní. Když jednou určitý model sestavíme, je následné generování předpovědi závislé pouze na čase. [3, s. 56]

1.2.3.5 Scénáře

Scénáře můžeme charakterizovat jako vyprávění o možné budoucnosti a podle způsobu konstrukce se dají zařadit mezi **kvalitativní i kvantitativní metody**. Cílem scénáře není předpovědět přesný vývoj budoucnosti, ale přiblížit a definovat možný budoucí vývoj v dané oblasti na základě vývojových souvislostí mezi událostmi. Kvalitní scénář by měl být hodnověrný, vnitřně stejnorodý a měl by být inspirací v případě budoucího rozhodování v oblasti, kterou se scénář zabývá, případně na ni může mít další vliv, proto jsou vhodné pro případy vytváření politických, ekonomických a vojenských strategií. Jsou velmi užitečné v situacích, kdy je uvažovaný problém komplexnější povahy, existuje vysoká pravděpodobnost významné společenské změny, zkoumaný časový horizont je poměrně dlouhý a je potřeba jej analyzovat. [4, s. 173-174], [5, s. 249]

Konstrukce scénáře

1) Příprava

Příprava zahrnuje *definování a ohraničení zkoumané oblasti*. Před tvorbou scénáře je nutné přesně a podrobně charakterizovat zkoumanou oblast, kdy na základě definice zkoumané oblasti jsou zvoleny odpovídající hybné síly související s podobou dané oblasti. Pokud jsou voleny dvě síly, hovoříme o dvoudimenzionálním scénáři, případně volíme jiný počet. Podoba hnací síly je nezávislou položkou v každém scénáři a např. při zvolení dvou hnacích sil jejich vzájemnou kombinací vzniknou celkem čtyři alternativní scénáře. [4, s. 174]

2) Tvorba

- a) *Definování hybných sil* – Ekonomický růst, legislativní prostředí, schopnosti konkurence, rozvoj technologií apod. Nutnost tyto indikátory volit s potřebnou pečlivostí, neboť mají velký vliv na výslednou podobu scénáře.
- b) *Definování událostí* – Seznam událostí utvářející podobu scénáře, ovlivňující hybné síly, měnící příčinné řetězce vedoucí a ovlivňující možnou budoucnost.
- c) *Projektování hybných sil* – Zde je užitečná analýza dopadů trendu usnadňující vymezení souvislostí hybných sil, událostí, dynamiky a jejich vztahů.
- d) *Příprava jednotlivých vyprávění* – Na základě kvantitativní předpovědi vývoje hybných sil se většina příčných řetězců stává zjevnými a je tak možné přistoupit ke tvorbě alternativních scénářů.

[4, s. 175]

3) Zpravodajství a užití

- a) *Dokumentace* – Provádíme většinou formou grafů, které jsou součástí prezentovaných scénářů budoucího vývoje. Je vhodné formou krátkého shrnutí přiblížit situaci zkoumané oblasti a rozhodující události, které způsobily právě tento směr vývoje.
- b) *Důsledky alternativních scénářů pro politické rozhodování*
- c) *Testování politik* – Adekvátnost vytvořené politické strategie je možné v rámci scénáře testovat. Pro potřeby testování se využívají kvantitativní techniky.

[4, s. 175]

Výhodou metody je schopnost sestavit budoucí životaschopnou strategii prostřednictvím popsaných alternativ budoucího vývoje. Je výhodné, pokud na tvorbě scénáře participují osoby zodpovědné za samotné budoucí rozhodování, neboť proces tvorby může výrazně změnit jejich myšlení o budoucnosti. [4, s. 175-176]

Slabinou scénářů je situace, kdy jsou předkládány osobám, které na jejich tvorbě nespolu-pracovali a vytvořené scénáře považují za oficiální budoucí vývoj. Jejich myšlení je tak značně omezeno. [4, s. 176]

1.3 Pracovní postupy dlouhodobých bezpečnostních prognóz

Bezpečnostní prognózy mají za účel určit stav zkoumané věci, záležitosti apod. a její následný vývoj v určitém horizontu času a ty je možné zpracovat na základě pravdivých a kvalitních bezpečnostních analýz, včetně obecných a analogických syntéz. [6, s. 31] Je nutné využít veškerých možných a dostupných informačních prostředků a procesů, kterými můžeme výslednou prognózu zpřesnit, z čehož vyplývá, že samotné prognózování může být o to více úspěšné a přesné, čím užší bude objekt prognózy. Prognózovat bezpečnostní vývoj v továrenském komplexu, případně v určité obci, lze přesněji a snáze, než vytvářet přesnou prognózu v rámci celého regionu, země, či kontinentu.

Důležitým faktorem u takto kvalifikované prognózy je také faktor času. Ten nám určuje dobu, od kdy do kdy je prognóza platná, případně za jak dlouho se může vyplnit apod. V tomto případě rozlišujeme vnější a vnitřní stránku času, kdy vnější pohled je pro nás ten, který můžeme změřit a určit, kdežto vnitřní pojetí je spíše subjektivní a proměnlivá. V bezpečnostním prognózování jsou pro nás důležité časové horizonty prognóz. [2, s. 25]

- 1) **Krátkodobá prognóza** – zpravidla omezena na dobu jednoho roku a použitelná v případech, kdy je potřeba stanovit krátkodobý bezpečnostní výhled s následným okamžitým přijetím efektivních bezpečnostních opatření.
- 2) **Střednědobá prognóza** – časově omezena na 3-5 let, používána v případech, kdy je potřeba delšího časového úseku pro vytvoření potřebné bezpečnostní analýzy a výsledné prognózy.
- 3) **Dlouhodobá prognóza** – časově omezena na dobu 5-10 let, kdy v bezpečnostní oblasti se jí zabývají především instituce státní administrativy, jako jsou například Bezpečnostní informační služba (dále jen „BIS“), Ministerstvo obrany České republiky (dále jen „MO ČR“) apod. Tento druh prognózy je nepostradatelný pro

dlouhodobé plánování, nicméně se jej především v bezpečnostní oblasti obáváme právě z hlediska dlouhodobého výhledu a časového úseku, který představuje. Hlavní význam zde má především prediktivní funkce, která je vlastní téměř každé vědecké disciplíně.

[2, s. 28]

Základem bezpečnostního prognózování je především analýza stávajících a známých skutečností, kdy využíváme především:

- systémovou analýzu;
- operativní a operativně technickou analýzu. [2, s. 51]

V bezpečnostní analýze je nutné oddělit podstatné vlastnosti a vztahy od těch, které lze považovat za nepodstatné. Tím se dostáváme od nerozlišujícího pozorování jevů, k poznání jejich podstaty a zákonitostí, které následně vymezují. Je však nutné nezkoumat analyzované vlastnosti a jejich vztahy odděleně, ale ve vzájemných souvislostech. Z uvedeného vyplývá, že i když jsou analýza a syntéza protikladné postupy poznání, jejich spojením získáme celkový proces lidského poznání. Analytickou metodu můžeme používat za těchto podmínek:

- analýza se nesmí týkat pouze jedné stránky konkrétního jevu, jev musí být analyzován po všech stránkách;
- nutnost sjednotit analýzu a syntézu;
- následné ověření výsledku analýzy v praktickém použití.

[2, s. 51]

V pracovním postupu vytváření bezpečnostní prognózy je vhodné nejprve zvolit vhodné období v minulosti, kdy můžeme analyzovat dopady minulých jevů a následně třeba i vyhodnotit, jestli byly tehdy stanovené postupy správné, případně jestli měli požadovanou účinnost a výsledek. Musíme zvýraznit a znovu jednotlivě analyzovat opakující se prvky v bezpečnostním vývoji z pohledu času a příčin jejich vzniku, vystavět určitou konstrukci aktuálního bezpečnostního vývojového modelu a případně jej srovnat s minulým obdobím a získanými zkušenostmi. Tyto poznatky z minulosti extrapolovat do budoucnosti a snažit se vyzkoumat možné vypořádání se s tímto stavem z hlediska bezpečnosti. V případě nepříznivého vývoje signalizovat krizový stav a vypracovat několik možností variant bezpeč-

nostního vývoje a upozornit na rozhodující faktory, které by ke krizovému stavu směřovaly, nebo mu předešly. [2, s. 51]

Problémem bezpečnostních předpovědí může být špatný přístup k řešení bezpečnostní problematiky, nízká úroveň analýzy globálních a vnitropolitických jevů, případně i špatný stav ekonomiky. [2, s. 52]

Tvorba vizí a strategií pro Českou republiku

Dosavadní zkušenosti získané z tvorby vizí a strategií České republiky (dále jen „ČR“) ukazují, že jde o mnohvrstevnatý a neustálý proces učení, doplňování poznatků a získávání dalších metodologických zkušeností z oblasti střednědobého a dlouhodobého prognózování. [7, s. 13]

V případě vytváření prognostických prací zaměřených na vize a bezpečnostní strategie ČR, se nedokážeme obejít bez stanovení hodnot, díky kterým dokážeme posuzovat vývojové procesy ve společnosti, udané v minulosti, s následným promítnutím těchto zkušeností do budoucnosti a ovlivňovat tak svým rozhodnutím možný budoucí vývoj v bezpečnostních a jiných otázkách. Dochází tak k přirozenému výběru kritérií, které jsou uplatňovány ke tvorbě vhodných strategií. Následný výběr kritérií vychází ze současné vývojové fáze české společnosti, kterou označujeme za fázi *transformace od industriálně zaměřené modernizace k postindustriální modernizaci*. S tím se pojí i snaha ČR neustále zmenšovat kulturně civilizační odstup od vyspělejších západoevropských zemí a stále zvyšovat kvalitu života a udržitelný rozvoj. [7, s. 17]

Ekonomickou konkurenceschopnost, sociální soudržnost, respektování environmentálních limitů a bezpečnost považujeme za základní pilíře, při kterých dochází k vytvoření kvalitního a udržitelného rozvoje života [7, s. 18]. Obecně lze u všech těchto dimenzí kvality života říct, že dochází k orientaci pouze na aktuální potřeby a bezpečnostní hrozby současné generace, než se zaměřovat na předpokládané potřeby generací budoucích [7, s. 19].

Ekonomická dimenze spolu se **sociální** představují v současnosti hlavní dimenze v rozhodování obyvatelstva i politické reprezentace a lze očekávat, že tomu tak bude i v budoucnosti, neboť se jedná o výrazný prvek určující kvalitu života společnosti [7, s. 19].

Jedná se o jeden z vážných problémů, které řeší všechny společnosti s politickým systémem založeným na demokratickém zprostředkování zájmů občanů. Vždy se zde nalézá konflikt, mezi aktuálními zájmy vyplývajícími například z volebních preferencí spojených

se záměry a činy politické reprezentace na straně jedné a mezi dlouhodobými a perspektivními zájmy příslušných společenství na straně druhé. Podstatou tohoto problému je tlak, který je vyvíjen aktéry prostřednictvím demokratických institucí ve prospěch svých bezprostředních potřeb, což se následně děje na úkor dlouhodobých zájmů, které by ovlivnily budoucí generace. Jedná se o jednu ze slabin reprezentativní demokracie, neboť hovoříme o závislosti volených politiků na krátkých volebních cyklech. [1, s. 11]

V oblasti **environmentální dimenze**, nebo chceme-li dimenze životního prostředí, dochází díky novým technologiím a technologickým postupům, k celkové ekologické modernizaci společnosti a úsporám energií. Na straně druhé dochází k nárůstu celkové spotřeby, což je odrazem globalizované konzumní společnosti. [7, s. 20]

Bezpečnost je v ČR spíše vnímána jako záležitost základní úlohy státu, jako předmět státního zájmu. V posledním desetiletí však dochází k postupnému uvědomění občanů, že za vlastní bezpečnost je odpovědný především každý jednotlivec sám. Proto i v ČR postupně dochází k postupnému pronikání bezpečnostních opatření a řešení, především v oblasti komerční a kybernetické bezpečnosti.

1.4 Teoretická opora prognostiky bezpečnostního vývoje ČR

Zkoumání možných cest budoucího vývoje jakéhokoliv společenství, představuje rozsáhlou poznávací úlohu, kterou nelze řešit bez adekvátní teoretické opory. Ta následně slouží jako východisko pro všechny další úvahy a také jako opora pro výběr a interpretaci relevantních poznatků dané problematiky. [1, s. 9-10] Z hlediska společenských prognóz se setkáváme především s jejich normativní funkcí, kdy pragmatická funkce společenských prognóz souvisí s jejich zpětnovazebním charakterem, kdy takovou prognózou může být právě bezpečnostní prognóza. [2, s. 10]

1.4.1 Teorie globalizace

Prognózování v oblasti bezpečnostního vývoje země, se dnes neobejde bez teoretického ujasňování vlivu globalizačních procesů na národní zájmy států a životní podmínky lidí. Globalizace je proces vedoucí k důsledkům, které jsou v úplnosti obtížně předvídatelné i tím, kdo do něj svými činnostmi vstupuje. Akceleruje způsobem, který ostatní společenské vědy zanechává ve výrazném závěsu za reálným vývojem. [8, s. 17]

Samir Amin⁴ říká, že západ dosáhl svého mocenského postavení ne proto, že by byl pokrokovější a modernější, ale že hlavním důvodem byla právě ona schopnost využít své moci k tomu, aby využíval zdrojů zemí třetího světa ve svůj prospěch.

Historické prameny nám jasně ukazují, že každá tehdejší společnost byla soběstačná, případně měla tendenci k této soběstačnosti směřovat. Každé tehdejší společenství a uskupení mělo za cíl mít na svém území zastoupení všech nezbytných profesí a produkovat tak všechno potřebné zboží a suroviny. Ne vždy však byl tento přístup možný, především v oblasti získávání nerostného bohatství, a tak i tehdy bylo nutné udržovat potřebné obchodní styky s jinými partnerskými zeměmi, případně to vedlo k válečnému konfliktu.

V dnešním moderním světě se však situace změnila natolik, že žádná společnost není dostatečně soběstačná a samotná dělba práce je globálně rozdělena po celém světě, což s sebou nese propojení jednotlivých společenských celků, ale i kulturních okruhů. V tomto se odráží i samotná Aminova teorie, neboť lze říci, že v dnešní době se centry světového dění a moci staly právě kapitalistické země, které i přes svou vysokou efektivitu výroby a produkce potřebovaly získávat ekonomické přebytky, kterými by financovaly svou další expanzi. Těchto přebytků se jim dostalo na úkor zemí, kde je cena lidské práce a dalších zdrojů udržována na nízké životní úrovni [1, s. 12]. Příkladem můžeme jmenovat Čínu, kam většina světových výrobců s mateřským sídlem v USA přesouvá svou výrobu z důvodu nižších nákladů na práci apod. (např. Apple).

1.4.2 Teorie evropeizace

Proces evropeizace je z hlediska vývoje českého státu a společnosti dalším důležitým prvkem, který se odráží v celkovém bezpečnostním, ekonomickém a společenském prostředí. Členství země v Evropské unii (dále jen „EU“) považujeme za významný krok, kterým se ČR vydala. Zde je možné vycházet z několika etablovaných výkladů, především nadnárodních nebo mezivládních pojetí evropské integrace, případně nově vstupujících teoretických

⁴ Egyptský marxistický ekonom a teoretik žijící v Senegalu, částečně francouzského původu. Zabýval se především problematikou Třetího světa a imperialismem. Je známý kritikou radikálního islámu, kterému vyčítá, že zakrývá skutečné sociální rozpory v islámských společnostech a umožňuje centrum globálního světového systému imperiálně ovládat periferii s využitím konceptu "střetu kultur". Odmítá ovšem, že by jeho názory byly islámofobní. [9]

výkladů, jako je například teorie víceúrovňového vládnutí. Změny vnějšího prostředí mění nároky na funkce národního státu, což sice vede v některých oblastech k postupnému vzdávání se části své odpovědnosti ve prospěch nadnárodních institucí, zároveň však roste jeho podíl na formování tohoto nadnárodního rámce samotného spolu s odpovědností za vytváření příznivých vnitřních podmínek pro uplatnění národních aktérů v tomto prostředí. Nemůžeme však říci, že by se národní stát stával nevýznamným aktérem, v rámci EU vstupuje do vyjednávání o tom, jak by měl prostor společně regulovaných agend vypadat a jako součást EU se pak lépe vyrovnává s výzvami globalizace. [1, s. 13]

1.4.3 Teorie vládnutí

Prognózování většinou není samoučelným procesem, ale je snahou porozumět výzvám, které před společností stojí a co nejlépe na ně reagovat. Mělo by vést k situaci, kdy se na základě poznání možných budoucností rodí rozhodnutí, většinou strategické povahy, která se v případě přijetí bezprostředně promítají do života dané společnosti. [1, s. 16]

Zásadním problémem vlád je skutečnost, že z minulých vlád zdědily organizační modely strukturované podle funkcí a služeb, nikoliv modely zaměřené na řešení problémů. Řešením tohoto problému by byla komplexnější vláda, která je organizovaná spíše podle úkolů, než podle profesních struktur a institucí. [1, s. 17]

Sociální prognostika se už bez užití a rozpracování pojmu vládnutí v dnešní době neobejde. Samotné vládnutí nelze redukovat na úroveň národního státu, proto je nutné počítat například s rolí nadnárodní úrovně, což je například EU, a rolí podnárodní úrovně, kam řadíme především regiony a obce. Nelze je tedy redukovat na stát a jeho činnost, ale je třeba analyzovat i další regulátory a aktéry (trh, organizace občanského sektoru, sdělovací prostředky atd.). Současné, a o to více budoucí vládnutí, nemůže sázet výlučně na hierarchický systém, ale musí počítat s horizontálními vazbami a neformálními sítěmi. [1, s. 17]

S teorií vládnutí můžeme spojit i pojem strategické vládnutí. Označujeme tak ta rozhodnutí, která významným způsobem, z hlediska dlouhodobého horizontu, mění životní podmínky lidí v daném společenství. Jedná se o proces tvorby a uplatňování veřejné politiky, který je charakterizován hledáním udržitelné rozvojové orientace, schopné vyvážit diferencované zájmy různých sociálních a ekonomických skupin způsobem slučitelným s dlouhodobými zájmy celé společnosti, a to včetně jejich budoucích generací. Mezi klíčové aktéry strategického vládnutí řadíme politické elity a představitele občanské společnosti. [1, s. 17]

2 REŠERŠE Z OBLASTI ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI ČR

Cílem druhé kapitoly je vytvářet rešerši na témata vztahující se k zajištění bezpečnosti ČR. Ta se opírá o několik legislativní dokumentů, které prošly legislativním procesem, ať už v podobě schválení či ratifikací určeným orgánem státní moci. Patří sem především:

- **Ústava ČR;**
- **Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky;**
- **Bezpečnostní strategie ČR z února 2015;**
- Obranná strategie ČR z roku 2012;
- Bílá kniha o obraně;
- Zákony v působnosti MO ČR, Ministerstva vnitra ČR (dále jen „MV ČR“), Ministerstva zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV ČR“);
- Zákony vycházející z členství v EU, Severoatlantické alianci (dále jen „NATO“), Organizaci spojených národů (dále jen „OSN“).

2.1 Vymezení základních pojmů v otázce bezpečnosti ČR

Hrozba

Pod pojmem hrozba můžeme chápat jakoukoliv činnost, jev apod., který má potenciál poškodit zájem státu⁵, skupiny nebo osoby. Je podružné, jestli v případě hrozby hovoříme o přírodních jevech, průmyslové havárii nebo činech skupin, jednotlivců nebo státu, neboť všechny tyto jevy vyvolávají u obyvatelstva opodstatněné obavy, případně strach. Bezpečnost ČR je narušována hrozbami různého charakteru, které jsou dále rozlišovány jako hrozby přímé a nepřímé, naléhavé nebo latentní. [10, s. 9]

⁵ Bezpečnostní strategie z roku 2003 odlišovala pojem *hrozba* od pojmu *riziko*, Bezpečnostní strategie ČR z roku 2011 a 2015 se omezuje pouze na výčet bezpečnostních rizik bez bližšího vymezení. [11], [12]

Riziko

Možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, která se dá z bezpečnostního hlediska považovat za nežádoucí. Možné riziko odvozujeme od konkrétní hrozby. Míru rizika můžeme posoudit na základě analýzy rizik. [13, s. 8]

Mimořádná událost

V současnosti je pod tímto pojmem v právních předpisech ČR uvedena řada pojmů, jako jsou např. mimořádná situace, pohroma, katastrofa, havárie apod. Jedná se o událost, která vznikla v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie, ohrožením kritické infrastruktury, ohrožení vnitřní bezpečnosti apod. [13, s. 8]

Krizová situace

Jedná se o mimořádnou událost, při které se vyhláší jeden ze stavů, při níž jsou ohroženy důležité hodnoty a statky státu. Vyhlášeným stavem může být stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Hrozící nebezpečí nelze odstranit běžnou činností orgánů veřejné moci, ozbrojených sil, bezpečnostních a záchranných sborů, právnických a fyzických osob. [13, s. 8]

Globalizace

Pojmem lze rozumět proces, který spojuje jednotlivé státy, kontinenty a svým způsobem odstraňuje hranice a bariéry mezi nimi. Z hlediska vnímání bezpečnosti ČR a jiných států, jde o velice podstatný prvek ovlivňující bezpečnost každé země. [10, s. 9]

Bezpečnost

Za bezpečnost⁶ považujeme stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminována rizika a hrozby, které nějakým způsobem ohrožují chráněný objekt zájmu, a to buď vlastním vybavením, kterými tuto hrozbu objekt zájmu sám omezí nebo eliminuje, případně dodatečnými opatřeními, kterými vzniku hrozeb a rizik dokážeme předejít. [13, s. 9]

⁶ z latinského výrazu SECURUS znamenající bezstarostný, klidný, nestarající se. [10, s. 9]

Bezpečnostní prostředí

Rozumíme tím prostředím, ve kterém dochází nebo může docházet k ohrožování národních zájmů státu a hodnot, které reprezentuje a chrání. Analýza bezpečnostního prostředí je klíčová pro určení bezpečnostní politiky státu. [10, s. 11]

Bezpečnostní systém státu

V organizačním slova smyslu tím rozumíme institucionální nástroj pro tvorbu a realizaci bezpečnostní politiky s pomocí prvků zákonodárné, výkonné a soudní moci, územní samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, které mají společnou odpovědnost za zajištění bezpečnosti státu, tvořící systém jejich vzájemných vazeb a činností v koordinaci společného postupu při zajišťování bezpečnosti. [10, s. 12]

Bezpečnostní situace

Jde o výsledek procesů a vztahů v bezpečnosti a souhrn vzájemných vztahů politického ekonomického, vojenského a kulturně-sociálního prostředí jako celku. Bezpečnostní situace je tvořena vnitrostátními a mezinárodními bezpečnostními poměry, jako jsou vnitřní a vnější bezpečnost státu, zahraniční politika státu, rozvoj demokracie a respektování lidských práv a svobod. [14]

Obrana státu

Zákon 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR v § 2 uvádí definici: „*Obrana státu je souhrn opatření k zajištění svrchovanosti, územní celistvosti, principů demokracie a právního státu, ochrany života obyvatel a jejich majetku před vnějším napadením. Obrana státu zahrnuje výstavbu účinného systému obrany státu, přípravu a použití odpovídajících sil a prostředků a účast v kolektivním obranném systému.*“ [15]

Ozbrojené síly

Ozbrojené složky ČR jsou reprezentovány Armádou ČR (dále jen „AČR“), Vojenskou kanceláří prezidenta republiky a Hradní stráží. Řídí se zákonem 221/1999 Sb., o vojácích z povolání a slouží k ochraně ČR proti vnějšímu napadení. Tady je nutné zdůraznit pojem vnější napadení, kdy armáda by neměla být nasazena proti vlastnímu obyvatelstvu. ČR je součástí NATO, proto jsou naše ozbrojené síly v koordinaci s doktrínou NATO a podílíme se tak na aliančních cvičeních a zahraničních misích.

Bezpečnostní politika státu

Pod tímto pojmem nalezneme soubor koncepcí a opatření státu k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu, směřující k zabezpečení svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, základních podmínek růstu životní úrovně obyvatelstva, ochrany života a zdraví svých občanů a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků. [14]

Bezpečnostní politika státu je tvořena pěti základními komponenty:

- a) *zahraniční politika státu;*
- b) *obranná politika státu;*
- c) *politika v oblasti vnitřní bezpečnosti;*
- d) *hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu;*
- e) *veřejné informovanosti obyvatelstva v oblasti bezpečnosti státu.* [16], [13, s. 9]

2.2 Ústava ČR a ústavní zákon o bezpečnosti ČR

Ústava ČR představuje základní právní a hodnotový rámec ČR, součástí ústavního pořádku ČR je i Listina základních práv a svobod⁷. Zároveň je i základním pilířem pro tvorbu a uplatňování bezpečnostní strategie ČR.

2.2.1 Ústava ČR ve vztahu k zajištění bezpečnosti ČR

Následující text přibližuje části Ústavy ČR, které se zaměřují, nebo z nich vyplývá zaručení bezpečnosti ČR.

Hlava první – Základní ustanovení

- Podle Čl. 7 má dbát na ochranu přírodního bohatství a šetrné využívání přírodních zdrojů země, což jde ruku v ruce s tendencemi nepovolovat svévolnou těžbu na území ČR apod. a vyvážení tohoto bohatství za hranice ČR. [17]
- Z hlediska mezinárodního práva Ústava v Čl. 10 říká, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, které byly schváleny Parlamentem ČR, jsou součástí právního řádu, a pokud mezinárodní smlouva říká něco jiného než zákon, je mu tato smlouva nadřaze-

⁷ Čl. 3 Ústavy ČR

na. V Čl. 10a se upřesňuje, že prostřednictvím mezinárodní smlouvy se mohou některé pravomoci orgánů ČR přenést na mezinárodní organizace nebo instituci, a že k ratifikaci mezinárodní smlouvy je možné vyžadovat nejen souhlas Parlamentu ČR, ale souhlas získaným referendem. Čl. 10b ukládá Vládě ČR pravidelně a předem informovat Parlament v otázkách souvisejících se závazky vyplývající z členství ČR v mezinárodních institucích a organizacích. [17]

- Čl. 11 pojednává o územní celistvosti ČR, a říká, že území ČR tvoří jeden nedílný celek, jehož státní hranice mohou být měněny pouze ústavním zákonem, tudíž nemůže být svévolně měněn. [17]

Hlava druhá – Moc zákonodárna

- Čl. 39, odst. 3 hovoří, že *přijetí usnesení o vyhlášení válečného stavu a k přijetí usnesení o souhlasu s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území ČR nebo s pobytím ozbrojených sil jiných států na území ČR a k přijetí usnesení o účasti ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, jíž je ČR členem, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a senátorů.* [17]
- Čl. 43 hovoří o kompetenci Parlamentu ČR, který rozhoduje o vyhlášení válečného stavu, pokud je ČR napadena, nebo pokud je nutné plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení⁸, rozhoduje o účasti ČR v obranných systémech mezinárodní organizace, které je ČR členem. Zároveň je zde upřesněno vysílání ozbrojených sil ČR mimo území ČR, ať už z důvodu účasti v zahraničních misích, případně účasti na vojenských cvičeních, pobyt jiných/cizích ozbrojených sil na území ČR, jejich průjezd nebo přelet přes území ČR. Upřesňuje zde kompetence Vlády ČR a Parlamentu ČR a možnost případná usnesení Vlády ČR zrušit nadpoloviční většinou jedné z komor Parlamentu ČR. [17]

⁸ například naplnění článku 5 Washingtonské smlouvy s NATO

Hlava třetí – Moc výkonná

- Čl. 63 uděluje prezidentu ČR pravomoci sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, ve vztahu k armádě určuje prezidentovi postavení velitele ozbrojených sil ČR, dává pravomoc jmenovat a povyšovat generály. [17]

Ostatní, zde nezmiňené články Ústavy, nějakým způsobem doplňují jiná ustanovení, která mohou mít s bezpečností ČR určitou spojitost, případně by se bez jejich uplatnění nedalo přijatelného stavu bezpečí v ČR vůbec dosáhnout.

2.2.2 Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Ústavní zákon, který byl schválen 22. dubna 1998, řeší zajištění bezpečnosti ČR v případě mimořádných událostí.

Základní ustanovení

- Čl. 1 tohoto zákona ustanovuje za základní povinnost státu *zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochranu demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot*. [18]
- Čl. 2 ustanovuje, že pokud jsou ohroženy základní hodnoty zmíněné v Čl. 1 tohoto zákona, případně pokud je nutné plnit mezinárodní závazky o kolektivní obraně, může být vyhlášen **nouzový stav**, **stav ohrožení státu** nebo **válečný stav**, kdy první dva stavy se vyhláší pro omezené, nebo celé území ČR a třetí vždy pro celé území ČR. Blíže jsou tyto stavy specifikovány v Čl. 5 – 8 tohoto zákona. V Čl. 9 tohoto zákona je následně specifikováno, že pokud po dobu vyhlášení některého ze stavu ohrožení není možné vyhlásit a provést volby, které jsou stanoveny v příslušných lhůtách, je pak možné zákonem tyto lhůty prodloužit, a to nejdéle o šest měsíců. [18]
- Čl. 3 určuje, že bezpečnost ČR zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Zároveň určuje povinnost státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, právnických a fyzických osob, podílet se na zajišťování bezpečnosti ČR, kdy rozsah povinností blíže stanovuje zákon. [18]
- Čl. 4 hovoří o branné povinnosti, resp. o doplňování ozbrojených sil, a že rozsah branné povinnosti, úkoly ozbrojených sil, bezpečnostních a záchranných sborů a havarijních služeb a právní poměry v nich stanovují příslušné zákony. [18]

Bezpečnostní rada státu

- Čl. 9 tohoto zákona určuje, že Bezpečnostní radu státu tvoří předseda vlády, a podle rozhodnutí vlády pak další členové vlády. Rada připravuje a navrhuje vládě opatření k zajištění bezpečnosti ČR a to vždy v rozsahu pověření, který jí byl určen vládou. Zároveň dává prezidentu republiky pravomoc se účastnit schůzí Bezpečnostní rady státu, vyžadovat od ní zprávy z jednání, případně s ní nebo jejími členy otázky patřící do jejich působnosti. [18]

Společná ustanovení

- Zde jsou v Čl. 11 určeny pravomoci Senátu ČR a to zejména v případě, kdy je rozpuštěna Poslanecká sněmovna. Senát ČR tak může rozhodovat o prodloužení nebo zrušení nouzového stavu, o vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, případně o účasti ČR v obranných systémech, již je ČR členem. Může také vyjádřit souhlas s vysláním ozbrojených sil ČR mimo území ČR, nebo s pobytem cizích vojsk na území ČR, pokud nejsou tyto rozhodnutí vyhrazeny pouze Vládě ČR. [18]
- Čl. 12 ukládá, že *rozhodnutí o nouzovém stavu, o stavu ohrožení státu nebo válečném stavu se zveřejňují v hromadných sdělovacích prostředcích a vyhlášují se stejně jako zákon. Účinnosti nabývají okamžikem, který se v rozhodnutí stanoví.* [18]

2.3 Bezpečnostní strategie ČR 2015

Nejčastěji tak označujeme základní koncepční a veřejnosti dostupný dokument, týkající se bezpečnosti státu, který bere v úvahu dostupné zdroje země, mezinárodní prostředí a politickou situaci spolu s mezinárodními závazky vyplývající z mezinárodních smluv, ke kterým se ČR zavázala. Základní směry v bezpečnostní politice státu by měly být takové, které budou realizovány bez ohledu na aktuální vnitropolitickou situaci. [10, s. 11], [13, s. 18]

Základním koncepčním dokumentem je **Bezpečnostní strategie ČR**, kdy ta nejaktuálnější verze byla přijata v únoru 2015, navazuje ve svých východiscích na Bezpečnostní strategii

z roku 2003 a aktualizuje předchozí strategii z 8. září 2011⁹. Rozlišuje zájmy ČR podle stupně důležitosti do tří kategorií:

- a) *životní zájmy* – zajištění územní celistvosti, svrchovanosti a politické nezávislosti ČR spolu se zachováním všech náležitostí demokratického právního státu, záruky a ochrany lidských práv a svobod.
- b) *strategické zájmy* – patří sem bezpečnost a stabilita v euroatlantickém prostoru prevence před vznikem a zvládání místních nebo regionálních konfliktů, zmírnění případných následků, posílení soudržnosti a efektivnosti OSN, NATO a EU. Naplňování těchto zájmů slouží k ochraně životních zájmů obyvatel ČR a zajištění celospolečenského rozvoje a prosperity.
- c) *další významné zájmy* – účelem je přispět k zajištění životních a strategických zájmů ČR a zvyšování odolnosti společnosti proti bezpečnostním hrozbám. Můžeme zde zařadit například snižování hospodářské kriminality a kriminality obecně, vytvářet podmínky pro tolerantní společnost, potlačování extremistických tendencí ve společnosti a v neposlední řadě samotné zvyšování efektivity a profesionality státních institucí.

[12, s. 6], [13, s. 18-19]

2.3.1 Bezpečnostní prostředí České republiky

Z pohledu **strategického kontextu** prochází prostředí ovlivňující bezpečnost ČR dynamickými změnami a ve spojení s provázaností bezpečnostních trendů a faktorů se tím se snižuje jeho předvídatelnost. Dochází k prolínání bezpečnostních hrozeb vnitřního a vnějšího charakteru, kdy se tak pomalu vytrácí jejich vzájemná odlišnost. Všechny tyto charakteristiky mají zásadní vliv na celkový přístup k zajištění obrany a bezpečnosti, kdy se zvyšuje význam přístupu kombinování vojenských a civilních nástrojů, diplomatických a ekonomických prostředků k předejití možných hrozeb, případně zmírnění jejich negativních

⁹ Zajímavostí je, že ke 12. 3. 2015 je na oficiálních stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR, stále možné nalézt pouze Bezpečnostní strategii 2011, což vzhledem k povaze úkolů, které MZV ČR zabezpečuje, a které tuto strategii vydává, považuji za docela úsměvné. Nicméně MO ČR na tento nový dokument upozorňuje, takže bylo možné do práce zahrnout již novou Bezpečnostní strategii 2015.

vlivů. V závislosti na těchto skutečnostech se zvyšují nároky na připravenost včasné a efektivně reagovat na vzniklé hrozby. [12, s. 8]

Pravděpodobnost přímého ohrožení našeho území ve formě masivního vojenského útoku Bezpečnostní strategie 2015 (dále jen „BS2015“) stanovuje jako nízkou. Garancí by mělo být členství ČR v NATO a EU, velkou měrou se na tomto vztahu také podílejí naše vztahy se sousedními zeměmi, kdy tyto by měly být nadále prohlubovány a upevňovány. S tímto pozitivním stavem bohužel kontrastuje nárůst tzv. asymetrických bezpečnostních hrozeb, které jsou spojeny s aktuálními trendy globálního prostředí, kterého jsme součástí. Z tohoto vyplývá, že případná nestabilita a konflikty v odlehlých regionech, či za hranicemi Evropy mohou mít přímý dopad na bezpečnost ČR. [12, s. 8]

Bezpečnostní hrozby definované Bezpečnostní strategií z roku 2015

Vzhledem k analýze bezpečnostního prostředí, ve kterém se ČR nachází, lze identifikovat a určit bezpečnostní hrozby, které přímo nebo nepřímo ji, případně její spojence, ohrožují:

- *oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodněprávních závazků v oblasti bezpečnosti;*
- *nestabilita a konflikty regionálního charakteru v euroatlantickém prostoru a okolí;*
- *terorismus;*
- *šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů;*
- *kybernetické útoky;*
- *nelegální aspekty mezinárodní migrace;*
- *extremismus a nárůst interetnického a sociálního napětí;*
- *organizovaný zločin, závažná hospodářská a finanční kriminalita, korupce, obchodování s lidmi a drogová kriminalita;*
- *ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury;*
- *přerušování dodávek strategických surovin nebo energie;*
- *přírodní a antropogenní pohromy a jiné mimořádné události.*

[12, s. 11-12]

Oproti Bezpečnostní strategii 2011 (dále jen „BS2011“) tak došlo ke změně na prvních příčkách bezpečnostních hrozeb, kdy se posunul terorismus z 1. pozice až na pozici 3. Při

vypracování BS2015 se tedy nejspíše vycházelo od aktuálního dění a aktuálně nejzávažnějších hrozeb pro ČR, což konflikt na blízké Ukrajině, jistě je, nicméně například v případě postavení kybernetických útoků si myslím, že jejich aktuálnost je daleko zásadnější, než šíření zbraní hromadného ničení (dále jen „ZHN“), kdy komponenty k jejich výrobě jsou předmětem mezinárodního sledování apod., nicméně počítač může mít opravdu každý a pokud má člověk dostatečné IT vzdělání, tak dokáže svou činnost lehce zamaskovat a zabránit možnému vystopování v síti. [11, s. 9-10], [12, s. 11-12]

V otázce **nejvýznamnějších trendů a faktorů** majících vliv na bezpečnost ČR, BS2015 poukazuje na rostoucí aktivitu a ambice nových globálních a regionálních aktérů, kteří mají zájem zvyšovat své vojenské kapacity, ofenzivní činnost kybernetických prostředků, snaha obohatit svůj arzenál o zbraně hromadného ničení, případně jsou aktivní na finančních trzích a agresivnější ve snaze prosazovat své ambice na mezinárodních fórech. Za hrozbu je pak možné považovat snahu některých států budovat svůj vliv na základě politického, hospodářského a vojenského tlaku ve spojení se zvyšováním svých zpravodajských aktivit, přičemž k uplatnění těchto aktivit se stále více využívá právě kybernetický prostor. K tomuto se váže onen negativní aspekt globalizace, kdy vzájemná provázanost finančních trhů, komunikačních a informačních technologií může vést ke zneužití pro vlastní prospěch možného agresora. K vytváření možné nestability je možné zařadit také nerovnoměrný ekonomický rozvoj s následně snadným šířením radikálních politických a náboženských myšlenek. Bouřlivý vývoj ekonomiky, kterého jsme byli součástí, ukázal na možnost změny relativní váhy jednotlivých aktérů a možného oslabení postavení Evropy a USA, případně se odrážet ve vzájemné solidárnosti, financování jednotlivých armád je také asymetrické a snižuje obrannou efektivitu. [12, s. 8]

Bezpečnostní strategie 2015 zde oproti BS2011 upozorňuje na roli nestátních aktérů, kteří v porovnání se státy a mezinárodními organizacemi *dokáží rychleji a pružněji využívat veškeré možnosti, které plynou s globalizace, a to především z integrace informačních a komunikačních technologií, dopravy a obchodování, čímž se pak snižuje význam postavení států jako subjektů disponujících monopolem na použití síly a regulátorů klíčových ekonomických a informačních toků. Roste schopnost těchto nestátních aktérů ohrožovat zájmy státu, stabilní prvky systému nahrazovat svými strukturami, realizovat územní ambice apod. V souvislosti s tímto se v Evropě setkáváme s fenoménem tzv. zahraničních bojovníků.* [11, s. 8], [12, s. 9]

Bezpečnostní strategie 2015 dále upozorňuje na bezpečnostní dopady demografických změn, chudobu a nedostatek základních potřeb a služeb v regionech, kde dochází k rychlému nárůstu populace, což pak má za následek rostoucí tendenci extremismu, kriminality, lokálních ozbrojených konfliktů a nekontrolovatelnou migraci do vyspělejších oblastí. [12, s. 9]

V BS2015 se oproti BS2011 upozorňuje na fakt, že úplná závislost veřejné a soukromé sféry na informačních a komunikačních technologiích zvyšuje závažnost případných dopadů na selhání kritické informační infrastruktury a významných informačních systémů. [16] [12, s. 9]

V oblasti závislosti na dostupnosti přírodních zdrojů je ve světě intenzivnější tendence k zajištění přístupu ke strategickým surovinám a energiím, což má za následek i zvyšující se význam ochrany kritické infrastruktury a prostředku přepravy strategických surovin. Za asymetrickou hrozbu strategické povahy lze označit trend zneužívání výhradního dodavatele určité strategické suroviny, případně tranzitní země, k prosazení vlastních politických a jiných zájmů¹⁰. [12, s. 9]

Bezpečnostní strategie 2015 bere v úvahu i možné dopady klimatických změn, avšak sama uvádí, že možné dopady lze těžko předvídat, nicméně nastiňuje možnost migračních problémů v oblastech, kde by k těmto klimatickým změnám mohlo docházet. Kvůli četnosti mimořádných událostí v podobě přírodních a antropogenních pohrom doporučuje klást zvýšené nároky na zajištění ochrany obyvatelstva. [12, s. 9-10]

Česká republika sice vnímá OSN a její roli při udržování mezinárodního míru a bezpečnosti jako zásadní, nicméně podporuje nutnou reformu, aby mohla OSN adekvátně reagovat na nové hrozby ve světě, protože neochota členských států učinit z OSN prostředek pro řešení krizí většího rozsahu vytváří tlak na zapojování ostatních organizací jako je NATO, případně EU do operací, které jsou za hranicí euroatlantického prostoru. Strategická koncepce NATO z listopadu 2010 definuje své tři hlavní úkoly: zajištění kolektivní obrany svých členů, zvládání bezpečnostních krizí mimo své území a budování kooperativní bezpečnosti

¹⁰ Za příklad můžeme uvést situaci ohledně tranzitu plynu z Ruska do Evropy přes území Ukrajiny, což vedlo k omezení a zastavení dodávek z důvodu problému ohledně platební schopnosti Ukrajiny vůči Rusku za plyn spotřebovávaný Ukrajinou. Nedostatkem plynu tak byla ohrožena větší část Evropy.

se svými partnery. V BS2011 k tomu identifikovala možné hrozby za hranicemi euroatlantického prostoru za ne vždy čistě vojenského charakteru, vedoucí k budování schopností sloužících ke zvládnutí celého spektra krizí, o což usiluje také EU, ať už prostřednictvím Lisabonské smlouvy obsahující několik institucionálních a funkčních změn, jejichž implementací by mělo dojít k zefektivnění zahraničně-bezpečnostní politiky EU nebo prostřednictvím Společné bezpečnostní a obranné politiky. Aktuální zhoršení mezinárodního bezpečnostního prostředí jen podtrhuje potřebu schopnost EU reagovat na krize ve svém okolí, ale i na globální bezpečnostní výzvy. Více se bezpečnostním otázkám v rámci EU, věnuje ve své Strategii vnitřní bezpečnosti EU. [11, s. 8], [12, s. 10]

2.3.2 Bezpečnostních zájmy České republiky

Oblast prosazování bezpečnostních zájmů ČR je vytvořen v závislosti na definovaných bezpečnostních hrozbách a specificky se jim věnuje právě Bezpečnostní strategie z roku 2015. Dále jsou uvedeny postoje a politika v ČR v nejzásadnějších otázkách a to především ve vyjmenovaných bezpečnostních hrozbách.

Kolektivní zajištění obrany a bezpečnosti ČR

Česká republika považuje za důležitou a klíčovou účast v systému kolektivní ochrany¹¹, kterou reprezentuje NATO a úzká transatlantická vazba s USA. ČR se zavazuje posilovat a rozvíjet své schopnosti k obraně svého území, zapojení do kolektivní obrany NATO¹² a plnění klíčových úkolů NATO. ČR se účastní podle potřeby mezinárodních misí NATO, EU, OSN. ČR upřednostňuje řešení mezinárodních a bezpečnostních otázek, s důrazem na řešení bezpečnostních konfliktů diplomatickými, politickými a jinými nenásilnými prostředky a přecházení možným ozbrojeným konfliktům. [12, s. 11-14]

Mimo zmíněné, ČR usiluje o prohlubování a posilování bilaterálních vztahů s okolními zeměmi a spolupráce zemí v rámci tzv. Visegrádské skupiny. Také se zasazuje o důležitos-

¹¹ Především dodržení a opora reprezentovanou článkem 5 Washingtonské smlouvy, která říká, že útok na člena NATO je brán jako útok na všechny členy NATO.

¹² ČR je trvale zapojena do integrovaného systému protivzdušné obrany NATO (dále jen „NATINADS“), především prostřednictvím svého nadzvukového letectva, vybrané složky AČR jsou integrovány v silách rychlé reakce NATO (dále jen „NRF“), případně v bojovém uskupení EU (dále jen „BG EU“) apod.

ti Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (dále jen „OBSE“), jako možné prevenci před vznikem možného konfliktu, případně po skončení ozbrojeného konfliktu. V OBSE vidí jedinečný význam pro posilování důvěry a bezpečnosti euroatlantického a euroasijského prostoru. [12, s. 14]

Strategie prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb

V oblasti prevence a potlačování bezpečnostních hrozeb ČR vidí jako negativní *oslabování mechanismu kooperativní bezpečnosti i politických a mezinárodněprávních závazků a stejně tak i nestabilitu a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí*. Aby tyto hrozby byly zmírněny, využívá ČR zmíněných bilaterálních vztahů, nástroje NATO, EU, OSN a OBSE. [12, s. 14]

Jako jeden z nástrojů sloužící k prevenci a potlačování bezpečnostních hrozeb je účast ČR v zahraničních misích. V závislosti na tom ČR zdokonaluje národní systém vysílání expertů do zahraničních misí na základě úzké spolupráce mezi jednotlivými resorty. [12, s. 15]

V otázce **terorismu** se ČR aktivně zasazuje o jeho potírání jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Mezi priority patří omezování financování, radikalizaci a rekrutování možných teroristických skupin, chrání proti nim své obyvatelstvo, kritickou infrastrukturu, případně i jiných cílů, které by mohly být cílem těchto teroristických skupin. ČR přijímá systémová a legislativní opatření, která jsou v souladu s Protiteroristickou strategií EU. V rámci NATO se ČR podílí na potírání terorismu svou účastí v aliančních operacích a misích, dochází zde také ke sdílení zpravodajských informací. *V souladu s tímto ČR také usiluje o odhalování a postihování projevů extremismu, xenofobie, rasismu a jiných forem netolerance a diskriminace*. [12, s. 15]

Prohlubování a zefektivňování procesů a mechanismů **odzbrojení, kontroly zbrojení a nešíření zbraní hromadného ničení**, jsou jednou z priorit prevence bezpečnostních hrozeb. V souvislosti s opatřeními směřujícími k posílení článku 5 Washingtonské smlouvy ČR aktivně podporuje další rozvoj, budování a konkrétní možnost se zapojit do protiraketové obrany NATO. ČR nadále rozvíjí schopnost bránit se proti hrozbě chemických, biologických, radiologických a jaderných zbraní, se zaměřením na pokračování specializace na oblast ochrany proti nim. [12, s. 15]

V reakci na případnou hrozbu **kybernetických útoků**, je prioritou zajistit bezpečnost kritické informační infrastruktury a významných informačních systémů pomocí *vládního koordinačního místa pro okamžitou reakci na kybernetické bezpečnostní incidenty*. S tímto se

pojí i prosazení legislativních a nelegislativních opatření, která budou v souladu s principy vývoje informační společnosti a Národní strategií kybernetické bezpečnosti na období 2015-2020. Snahou by mělo být nejen těmto útokům odolávat, ale v případě, že k útoku dojde mít schopnost pružně reagovat a případné dopady kybernetického útoku minimalizovat a uvést systém v nejkratší možné době zpět do funkčního stavu. Z hlediska mezinárodní spolupráce se pak ČR podílí na rozvoji opatření proti kybernetickým hrozbám zejména v rámci EU a NATO a posílení mezinárodní spolupráce s cílem dopadení pachatelů kybernetických útoků. [12, s. 16]

V otázkách **mezinárodní migrace** je pro ČR určující její účast v EU a schengenském prostoru, kdy došlo ke zrušení kontrol na vnitřních hranicích států EU, což významným způsobem ovlivňuje ochranu území ČR a klade zvýšené nároky na spolupráci členských států EU při ochraně jejich vnějších hranic. ČR prosazuje dokončení a využívání modernějších velkokapacitních informačních systémů a registraci vstupů a výstupů, které by mohly přispět k zajištění bezpečnějšího společného prostoru. V oblasti migrační politiky ČR nadále prosazuje spolupráci azylové politiky na základě tzv. dublinského systému. [12, s. 17]

Na prevenci **kriminality a sociálně patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách** se ČR zaměřuje především z důvodu zvýšení subjektivního pocitu bezpečí občanů a odebrání tohoto tématu politickým extremistům, kteří jej velice často využívají ve svůj prospěch ve svých předvolebních programech. S tímto se pojí i boj **bezpečnostních složek ČR proti organizovanému zločinu a korupci**, kdy se zaměřuje na podporu přímé policejní spolupráce na národní i mezinárodní úrovni, aby bylo možné efektivněji a včas reagovat na tyto aktivity, které jsou často přenášeny i mimo území ČR. [12, s. 17]

Ochraně kritické infrastruktury přikládá ČR zvláštní význam, kdy sleduje zahraniční investice do odvětví kritické infrastruktury a strategických podniků, aby se předešlo možnému zneužití při prosazování hospodářských a politických zájmů cizí moci proti ČR. Je proto třeba více spolupracovat s vlastníky a provozovateli prvků kritické infrastruktury a zachovat stávající kontrolu státu nad kritickou infrastrukturou, která dosud státu patří, nesnižovat vliv a kontrolu ve strategických společnostech působících v jednotlivých oblastech kritické infrastruktury. [12, s. 18]

Vláda si je v souvislosti s hrozbou **přerušení dodávek strategických surovin nebo energie** uvědomuje nutnost vytvářet strategické rezervy státu a předpoklady pro diverzifikova-

né dodávky strategických surovin. Zaměřuje se také na potravinovou bezpečnost a zajištění přístupu ke zdrojům podzemní vody, zdrojům a zásobám pitné vody. [12, s. 18-19]

ČR využívá integrovaný záchranný systém a další relevantní složky pro případy **pohrom přírodního nebo antropogenního původu či jiných mimořádných událostí**. Důležité je tyto složky nadále finančně podporovat, především pro jejich vybavení, zlepšovat podmínky pro akceschopnost těchto složek, posílit součinnost s Armádou ČR. V rámci mezinárodní spolupráce se ČR nadále podílí na poskytování potřebné humanitární péče, včetně vysílání záchranných složek za hranice ČR. Je snaha posilovat schopnosti včas analyzovat a předvídat bezpečnostní hrozby. [12, s. 19-20]

2.3.3 Bezpečnostní systém ČR

Česká republika vytváří a dále rozvíjí hierarchicky uspořádaný bezpečnostní systém tvořený vnitřní a zahraniční politikou státu, armádou, vnitřní bezpečností a ochranou obyvatel, ale i rovinou hospodářskou, finanční, legislativní, právní a sociální. Základ je ukotven především v legislativním vyjádření působnosti a vzájemných vazeb mezi složkami zákonodárnými, výkonnými, soudními, složkami územní samosprávy, právníckými a fyzickými osobami. Základní funkcí bezpečnostního systému ČR je pak řízení a koordinace činnosti složek, které jsou odpovědné za zajišťování bezpečnostních zájmů ČR. Nicméně BS2015 připouští, že zajišťování bezpečnosti není možné jen prostřednictvím složek k tomu určených, ale měly by k němu přispívat i státní orgány a orgány územní samosprávy, právnícké a fyzické osoby. [12, s. 23], [11, s. 20]

Struktura bezpečnostního systému ČR zahrnuje zejména prezidenta republiky, Parlament ČR, Bezpečnostní radu státu spolu s jejími pracovními orgány, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory, záchranné služby a havarijní služby. Vláda ČR je jako vrcholový orgán výkonné moci odpovědný za zajištění bezpečnosti státu. Systém bezpečnosti představuje nástroj pro účinné zvládnutí krizových situací vojenského i nevojenského charakteru a prevenci i přípravu na možné krizové situace, jejich včasnou identifikaci a varování. ČR musí bezpečnostní systém vnímat jako otevřený systém přizpůsobující se aktuálním bezpečnostním situacím v ČR i ve světě. [12, s. 23], [18]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU BEZPEČNOSTI V ČR

Analýza současného stavu bezpečnostního prostředí v ČR, slouží jako hlavní pilíř pro vytvoření možných bezpečnostních scénářů naší země, pro podepření pravdivosti a verifikovatelnosti prognóz s tím souvisejících, budoucností, které by ČR mohly čekat a na které by se měla adekvátně připravovat, aby bylo možné buď určité hrozbě předejít, nebo alespoň minimalizovat rizika, které by mohly z této hrozby vyplynout.

Na zajišťování přijatelného bezpečnostního prostředí v ČR se podílí největším dílem Policie ČR a AČR. Autor práce je příslušníkem ozbrojených sil AČR, proto se ve svých analýzách zabývá především problematikou spojenou s AČR a nikoliv Policií ČR, i když je její role v mnoha bezpečnostních otázkách nezastupitelná a důležitá.

Jednotlivé podkapitoly jsou strukturovány na oblasti, které se vzájemně prolínají. Jedná se o otázky, jejichž úplné a podrobnější zpracování by bylo na vytvoření samostatných bakalářských nebo diplomových prací.

3.1 Ekonomický přístup ČR v otázce zajištění obrany ČR

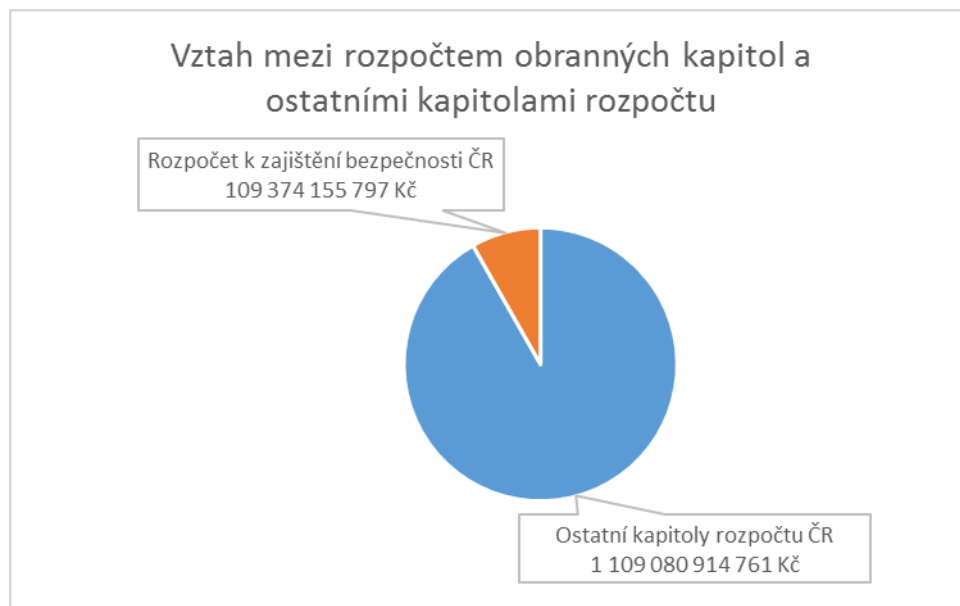
Ekonomika státu, nebo chceme-li hospodářství, je hybnou silou státu, která vytváří prostředky pro správné fungování státu, a musíme ji tak považovat za hlavní prostředek k zajištění bezpečnosti státu. Je to stejné, jako v případě ekonomických výsledků podniku. Pokud podnik generuje zisk, je možné zvětšovat jeho hodnotu a zajistit jeho další expansi, nicméně s růstem podniku a zvyšováním jeho hodnoty vznikají bezpečnostní hrozby, které mohou podnik ohrozit. Může jít o hrozbu konkurenčního zpravodajství, možností znehodnocení nemovitého i movitého majetku apod. Proto firmy investují nemalé finanční prostředky pro zajištění bezpečnosti napříč jednotlivými kategoriemi možných bezpečnostních hrozeb. Tyto prostředky však mohou vynakládat pouze za předpokladu, že si to mohou finančně dovolit. To je i případ ČR a kterékoliv jiné země ve světě. Jednotlivým složkám státu jsou prostřednictvím ministerstev, pod která patří, vypláceny částky, které tvoří rozpočet těchto složek, díky kterým je možné zabezpečovat jejich činnost a vytvářet/zabezpečovat bezpečnost obyvatel ČR.

Předmětem analýzy je aktuální stav ČR, především výše schváleného rozpočtu ČR pro rok 2015. Ten byl schválen zákonem o státním rozpočtu pro rok 2015 č. 345/2014 Sb. [19]. Následující tabulka přibližuje schválený rozpočet ČR pro rok 2015.

Tab. 1 Státní rozpočet ČR pro rok 2015 [19]

Rok 2015	
Celkové příjmy státního rozpočtu	1 118 455 070 558,00 Kč
Celkové výdaje státního rozpočtu	1 218 455 070 558,00 Kč
Schodek státního rozpočtu	100 000 000 000,00 Kč

Nás bude zajímat především hrozba vnějšího charakteru a tudíž i výběr kapitol bude směřován především na složky chránící zájmy a bezpečnost státu proti vnějšímu nepříteli. Grafické vyjádření názorně ukazuje poměr mezi kapitolami rozpočtu zajišťující obranu proti vnějším (vnitřním) hrozbám a ostatními kapitolami rozpočtu ČR.

Obr. 6 Výdaje k zajištění bezpečnosti ČR [20]

Část grafu vyjadřující rozpočet k zajištění bezpečnosti ČR je tvořen vyextrahovanými kapitolami rozpočtu, které mají přímý vliv na zajištění bezpečnosti proti přímým bezpečnostním hrozbám ČR za jejími hranicemi, případně se podílejí na likvidaci a eliminaci následků z těchto hrozeb vyplývajících. Zmíněné kapitoly samozřejmě působí i ve vnitřních otázkách bezpečnosti státu, nicméně my se zaměřujeme na rozpočet MO ČR.

Tab. 2 Vybrané kapitoly ze státního rozpočtu ČR 2015 [20]

Číslo kapitoly	Kapitola	Plánované výdaje celkem
305	Bezpečnostní informační služba	1 207 324 000,00 Kč
306	Ministerstvo zahraničních věcí	6 378 802 385,00 Kč
307	Ministerstvo obrany	43 783 137 234,00 Kč
308	Národní bezpečnostní úřad	325 636 636,00 Kč
314	Ministerstvo vnitra	55 071 981 661,00 Kč
374	Správa státních hmotných rezerv	2 246 616 853,00 Kč
375	Státní úřad pro jadernou bezpečnost	360 657 028,00 Kč
Celkem		109 374 155 797,00 Kč

K rozpočtu je třeba si říci, že na zajištění bezpečnosti ČR se svou měrou podílejí všechna ministerstva a instituce státní moci. Správný přístup Ministerstva školství v otázkách vzdělávání obyvatelstva ČR může nemalou měrou ovlivnit vnitřní bezpečnost ČR. Zastání veřejného ochránce práv, jehož rozpočet je také složkou rozpočtu ČR, zmírňuje možné sociální dopady na obyvatelstvo ČR a může předcházet vzniku občanské nespokojenosti apod.

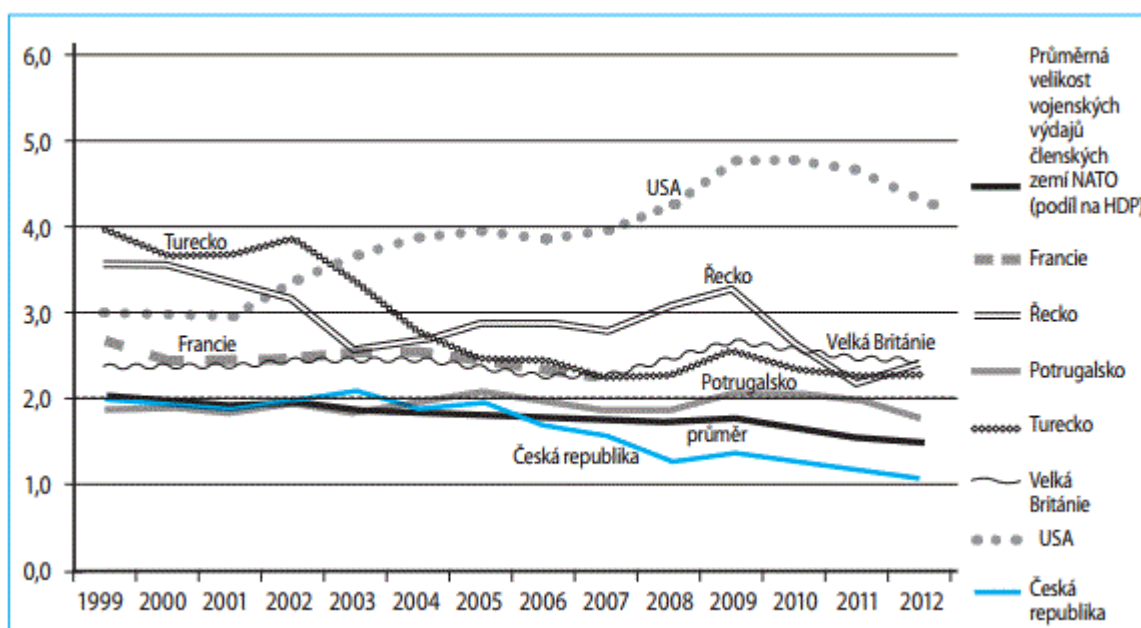
3.1.1 Analýza vynaložených finančních prostředků k zajištění obrany ČR

Předmětem analýzy je kapitola MO ČR, pod kterou patří v rámci resortu další složky, které zajišťují obranu ČR, zejména proti vnějšímu ohrožení. Pro přímou analýzu mohou posloužit ukazatele jednotlivých kapitol státního rozpočtu, ze kterých můžeme vyčíst data potřebná pro analýzu vynaložených prostředků. V tomto případě např. na AČR, která je hlavní obrannou složkou chránící podle zákona ČR a její obyvatelstvo.

Tab. 3 Vybrané složky rozpočtu MO ČR [20]

307 Kapitola Ministerstva obrany	
Příjmy celkem	3 568 105 466,00 Kč
Výdaje celkem	43 783 137 234,00 Kč
Zajištění obrany ČR silami Armády ČR	24 720 520 029,00 Kč
Vytváření a rozvoj systému obrany státu	8 747 021 639,00 Kč
Zajištění strategického zpravodajství	2 014 335 740,00 Kč
Platy zaměstnanců ve služebním poměru	7 151 853 794,00 Kč
Platy zaměstnanců v pracovním poměru	2 343 481 903,00 Kč

Z tabulky můžeme vyčíst několik zajímavých údajů, kdy nejzajímavější je samozřejmě údaj celkové výše rozpočtu, s kterým MO ČR disponuje a díky kterému je možné zajišťovat obranu ČR. Při vstupu do NATO se ČR, ostatně jako jiné členské země, zavázala, že bude na svou/kolektivní obranu přispívat nejméně 2% hrubého domácího produktu (dále jen „HDP“). ČR se až do roku 2005 snažila tento požadavek plnit a výše HDP se pohybovala nad 2%, nicméně v roce 2006 financování nabralo sestupného směru, kdy se z 2 % HDP kleslo až na současných 1,04% HDP¹³ [21]. Nabízí se otázka, jestli nezačínáme být v NATO za tzv. „černého pasažéra“, neboť se takto od roku 2005 ČR nachází pod aliančním průměrem, který je zhruba okolo 1,6% HDP [22].

Obr. 7 Podíl vojenských výdajů a HDP vybraných členských zemí NATO [22]

Jak ukazuje Obr. 7, od vstupu ČR do NATO je tento vývoj viditelný i u jiných členských zemí, a není to pouze trend ČR. Situace je zapříčiněna relativně klidnou situací z pohledu aktuálních válečných hrozeb v Evropě a snahou politických reprezentantů těžit a upřednostňovat státní rozpočty na témata, která jim zajistí jisté volební preference apod. Dominantní silou ve financování armády jsou dlouhodobě USA, které v roce 2001 výrazně zvýšily vynaložené finanční prostředky na svou obranu, což bylo samozřejmě výsledkem útoků z 11. září 2001 a následného konfliktu v Afghánistánu, do kterého se postupně zapojilo

¹³ Aktuální/schválená výše rozpočtu ve vztahu k HDP ČR pro rok 2015.

několik členských zemí NATO. S výraznou pozicí USA v NATO se pojí také nechuť částí obyvatelstva planety s rolí USA, ve vztahu k mezinárodní politice jako takové. Vidět je to možné např. na postoji částí obyvatelstva ČR v případě průjezdu kolony amerických ozbrojených sil přes území ČR, vracejících se z cvičení NATO v Pobaltí, zpátky na americkou základnu v Německu. Je třeba si přiznat, že USA dominantní postavení v rámci NATO i světa mají, nicméně i toto vyplývá z finančního postojů ostatních členských zemí NATO a světa. Samozřejmě oficiálně neplatí, že by hlas jiné členské země byl méně hodnotný, než hlas USA, ale z logiky věci je jasné, že role USA je v NATO klíčová a ohlasy USA, že spojenci v Evropě nevynakládají dostatečně prostředky na zajištění kolektivní obrany, jsou víceméně namístě.

3.1.2 Zajištění obrany ČR silami Armády ČR

Armádu ČR si můžeme pro potřebu analýzy, rozdělit na dvě základní části:

- Vzdušné síly AČR;
- Pozemní síly AČR.

Autorovo působení a zájem je orientován především na Vzdušné síly ČR a proto jim bude věnován větší prostor, než Pozemní silám ČR. Bohužel v mnoha případech není možné být zcela konkrétní, neboť např. v otázkách stupně výbavy, počtech techniky apod., není možné, pro veřejný charakter DP, tyto informace zveřejňovat.

Analýza možností a schopností vzdušných sil AČR

V případě vzniku ozbrojeného konfliktu, nebo jiné bezpečnostní hrozby vzniklé na našem území, jsou vzdušné síly určeny k vybojování vzdušné nadvlády, přímé bojové podpoře pozemních sil AČR, průzkumu a zajištění vzdušné přepravy a zásobování vojsk. Armáda ČR od konce roku 2013 provozuje na území ČR tři letecké základny.

Bojové jednotky:

- **21. základna taktického letectva Čáslav;**
- **22. základna vrtulníkového letectva Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou.**

Jednotky bojové podpory:

- **24. základna dopravního letectva Praha – Kbely;**
- 25. protiletadlový raketový pluk Strakonice;

- 26. pluk velení, řízení a průzkumu Brandýs nad Labem – Stará Boleslav.

Jednotky bojového zabezpečení:

- Správa letiště Pardubice

[23]

V roce 2013 došlo ke zrušení 23. základny vrtulníkového letectva v Přerově, kdy byla vytvořena 22. základna vrtulníkového letectva Sedlec, Vícenice u Náměště nad Oslavou, spojením tehdy stávající základny v Náměšti se základnou v Přerově. Tímto krokem byla zrušena letecká základna pokrývající Moravskoslezský, Olomoucký a Zlínský kraj, která byla dobře strategicky umístěna v oblasti s vynikajícími letovými podmínkami a s krátkou reakční/operační dobou z hlediska zajištění obrany ČR východní hranice a části hranice severní. Ke zrušení došlo z důvodu úspory prostředků vynaložených na provoz letecké základny. Jestli bylo skutečně dosaženo úspory v rozpočtu kapitoly MO ČR, je otázka, neboť pokud si vezmeme, že se z letecké základny v Přerově technika i s personálem přesunula do Náměště nad Oslavou, kde do té doby působily bojové vrtulníky Mi-24 a letouny L-39 (ty byly po sloučení základen přesunuty do Čáslavi), tak se můžeme domnívat, že vzhledem ke ztracené přidané hodnotě, kterou základna v Přerově ze strategického hlediska vytvářela, se jedná o zanedbatelnou částku.

V otázce vrtulníkového letectva je AČR vybavena především ruskými typy dopravních Mi-8, resp. Mi-17 a modernizovanými Mi-171 Š, v různých modernizovaných verzích. Dále se jedná o bojové M-24 V. Jak jsem již uvedl, jedná se o původem ruskou techniku, servis je zajišťován odborníky z řad vojáků z povolání (dále jen „VzP“), případně v otázkách další modernizace ve spolupráci s Leteckými opravami Malešice a. s. Ruský původ techniky může být do budoucna problém, a to především ve vztahu k aktuální situaci ohledně vztahů NATO – Rusko, neboť v případě modernizací a provádění generálních oprav je nutné mít oprávnění a souhlas od ruské strany, což může být v budoucnu komplikací. Proto se začínají ozývat hlasy a názory k přezbrojení na jiný typ vrtulníků, nejlépe západního provedení, což by z hlediska našeho zapojení v NATO bylo nejlepší možnou strategickou volbou. Aktuálně se řeší náhrada za dosluhující Mi-24V, a v odkazu na předchozí problematiku se uvažuje o strojích západního provedení.

Vzdušné síly AČR jsou vybaveny také nadzvukovými letouny JAS-39 Gripen a podzvukovými L-159 a L-39. L-39 jsou využívána především jako výcvikové letouny, L-159 je provozováno několik kusů, kdy je snaha zbylé/nepoužívané kusy odprodat. Část veřejnosti má

názor, že potřebnost nadzvukového letectva je v případě ČR nulová a považují „Gripeny“ za vyhozené peníze. Odborná veřejnost s tímto samozřejmě nemůže souhlasit a především v odkazu na události z 11. září 2001 je zřejmé, že potřeba rychlé vzdušné reakce je důležitá. „Gripeny“ máme v pronájmu od švédské společnosti SAAB, včetně podpory v podobě složitějšího servisu apod. Pravidelně se také podílíme na zajišťování bezpečnosti jiných členských států NATO. Otázka strategické výhodnosti pronájmu nebo nákupu nadzvukových letounů by byla na širší debatu. Pronájem se může jevit strategický v případě, že budeme chtít provozovat moderní nadzvukové letectvo, které tak bude schopné vždy reagovat na aktuální hrozby, případně na nejnovější zbraňové technologie. Vlastnictví je v tomto případě nevýhodné, neboť technika rychle zastarává a počáteční finanční prostředky na pořízení techniky jsou vyšší, než pronájem. Do budoucna by se také muselo počítat s vynaložením dalších nemalých finančních prostředků pro následné modernizace a generální opravy provozované techniky. Pronájem „Gripenů“ je dle smlouvy stanoven do roku 2027.

Ostatní složky jednotek vzdušných sil slouží jako podpora pro hlavní síly, kdy např. jednotky protivzdušné obrany máme na velmi vysoké úrovni a v rámci aliančních cvičení jsme hodnoceni velice kladně.

Jednotky vzdušných sil ČR jsou zapojovány do zahraničních misí (Afghánistán, Pobaltské země apod.) a misí v rámci kolektivní obrany NATO, např. NATINADS (společné střežení vzdušného prostoru Pobaltí), NRF (síly včasné reakce NATO), BG EU (bojové uskupení EU) apod. Je žádoucí, aby se v tomto trendu pokračovalo i v budoucnu. Nicméně je nutné, aby se zejména politická reprezentace a média zasadila o hlubší vysvětlení podstaty a nutnosti zahraničních misí občanům ČR, kdy nemalá část má zahraniční působení našich jednotek jen za plýtvání finančních prostředků a vojáci se tak často stávají terčem nelibých názorů a postojů v otázkách nutnosti ozbrojené síly mít a dostatečně finančně je zajišťovat.

Pozemní síly AČR

Pozemní síly mají největší zastoupení v AČR, co do počtu personálu, obsluhované techniky a následně i alokovaných finančních prostředků z rozpočtu na obranu ČR. Vyplývá to především z úkolů, které pozemní síly plní a mají plnit v případech, kdy bezprostředně hrozí ohrožení ČR, ale i situacím a úkolům v dobách míru. Základny pozemních sil jsou na území ČR rozmístěny rovnoměrně.

Bojové jednotky:

- 4. brigáda rychlého nasazení Žatec;
- 7. mechanizovaná brigáda Hranice.

Síly bojové podpory:

- 13. dělostřelecký pluk Jince;
- 15. ženijní pluk Bechyně;
- 31. pluk radiační, chemické a biologické ochrany Liberec;
- 53. pluk průzkumu a elektronického boje Opava;
- 103. centrum CIMIC/PSYOPS Olomouc.

Síly bojového zabezpečení:

- 14. pluk logistické podpory Pardubice

[24]

Stav vyzbrojení pozemní armády ČR lze klasifikovat jako ne zcela vyhovující. Rozdíly jsou samozřejmě napříč jednotlivými jednotkami, především z hlediska jejich určení a použití. I tady převládá orientace především na ruskou techniku, která je v mnoha případech zastaralá a její postupná obměna se setkává s problémy, jako tomu bylo u obrněných vozidel Pandur, problémy v případě obměny zbraňového arzenálu ručních zbraní a v neposlední řadě i neschopnost logisticky zajistit vojákům vojenský stejnokroj a součástky. Tyto problémy však nebyly způsobovány nekompetentností příslušníků, které je obsluhují. Pozemní síly se daleko více než vzdušné síly potýkají s vyšším věkovým průměrem VzP, neboť charakter většiny úkolů příslušníka pozemních sil je kladen na fyzickou zdatnost a zdraví jednotlivých příslušníků. Aktuálně se také probírá nutnost rozvíjet některé složky pozemních sil, jejichž význam v případě aktuálních bezpečnostních problémů postrádá smysl, proto je nutné si především ujasnit, jaké jednotky chce ČR dále provozovat.

Je nutné si přiznat, že aktuální výše armádního rozpočtu je natolik malá, že není možné mít početně a moderně vybavené vojsko potřebnou technikou, být připraven na všechny druhy vedení války a druhů ohrožení apod. Když si odmyslíme zákulisní problémy v případě nákupu nové techniky, kdy hlavní slovo mají lidé a organizace, které nejsou součástí AČR

nebo MO ČR jako takové, tak i za předpokladu, že by bylo vše po této stránce transparentní a bez dalších otázek, není možné za 43 mld. Kč zajistit obranu ČR v případě válečného konfliktu. Náčelník generálního štábu arm. gen. Ing. Petr Pavel se nechal při příležitosti konference k 15. letům ČR v NATO slyšet, že z hlediska obrany ČR by byla armáda schopna ochránit na pár týdnů větší krajské město, čímž pobouřil část politické reprezentace, nicméně je faktem, že situace taková je a je jen na politické reprezentaci, aby tento trend zvrátila a začala se touto problematikou zabývat dříve, než bude skutečně pozdě.

3.1.3 Prostředky pro zajištění lidských zdrojů v resortu MO ČR

V resortu obrany je k 1. lednu 2015 dle skutečných počtů 20 864 VzP a 7 487 občanských zaměstnanců (dále jen „o. z.“), což je celkem 28 351 osob [25]. Pro účely obrany ČR nás samozřejmě nejvíce zajímá počet VzP. Z tabulky na stránkách MO ČR je možné vyčíst fakt, že se počet osob v resortu každým rokem snižuje, a pokud nedojde k zefektivnění nábory nových uchazečů o práci v AČR a nastavení stabilních podmínek vzhledem k výkonu povolání v AČR, bude tento trend nadále pokračovat. AČR se aktuálně potýká s vyšším věkovým průměrem VzP, což je samozřejmě zapříčiněno demografickým vývojem obyvatelstva ČR, nicméně podle informací Krajských vojenských velitelství, je to např. i nevyhovujícím fyzickým a zdravotním stavem nových uchazečů. Uchazeči často nejsou schopni vyhovět nárokům, dle mého názoru nijak vysokým, které jsou na ně kladeány při přijímacím řízení. MO ČR ani nepomáhá fakt, že výše platu je v AČR zhruba ve výši udávané průměrné mzdy, toto se však odvíjí podle zařazení a odborných znalostí každého jednotlivého vojáka. Nicméně služební poměr a možná omezení, které pro člověka přináší, nemusí být pro každého a tak i vidina dobré mzdy by neměla být hlavním hnacím motorem nového uchazeče o práci v AČR.

Otázku počtů zaměstnanců a jejich platu v resortu MO ČR zde zmiňuji především z důvodu podfinancování VzP na odborných pozicích, a nábor nových uchazečů na tyto pozice se nedaří dlouhodobě naplnit.

Právě platy a především výsluhové náležitosti VzP jsou často předmětem vnitřního napětí v naší společnosti. Jsou kritizovány veřejností, která tak přirozeně reaguje na někdy zcela nepravdivé údaje ohledně průměrné mzdy v ČR, srovnává svou situaci s tím, že VzP po skončení služebního poměru může dostávat výsluhový příspěvek apod. Svou měrou za to mohou i sdělovací prostředky, které uvádějí nepravdivé informace, případně kontext podaných informací vyzní zcela jinak a spíše pohoršuje, než skutečně informuje.

Od 1. 7. 2015 má platit novela zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, která přináší nový kariérní řád a nový systém odměňování VzP, kdy hlavní složka platu bude stanovena podle hodnosti, ve které bude VzP zařazen, minimalizují se další příplatky apod. Samotnou analýzu novely bude možné provést až po jejím zavedení v praxi.

3.1.4 Analýza a celkové zhodnocení možností a schopností AČR

V této podkapitole jsou stručně shrnuty kladné a záporné ukazatele AČR v otázce obrany ČR proti vnějšímu napadení, případně využití sil na území ČR v případě hrozeb, jejichž povaha by to vyžadovala.

Pozitivní trendy:

- ✓ AČR je profesionální armádou, příslušníci AČR vykonávají svou práci zodpovědně a ve svém oboru jsou vynikajícími odborníky často i v zahraničí oceňovanými.
- ✓ Bezpečnost ČR podporuje členství ČR v NATO.
- ✓ V případě modernizování stávající techniky, je adaptace na nové zbraňové technologie bezproblémová a nepřináší problémy spjaté s neschopností najít dostatek odborníků pro její používání.
- ✓ Jednotky AČR se účastní zahraničních operací a misí NATO, OSN a EU, kde jsou považovány za nezbytnou součást kolektivních sil NATO.
- ✓ Rovnoměrné rozložení pozemních sil na území ČR.
- ✓ V budoucnu se počítá s povinnými odvody osob starších 18 let, což povede ke zpřehlednění možností v případě mobilizace apod.
- ✓ Novelizace zákona o vojácích z povolání, platná od 1. 7. 2015.
- ✓ Snaha zatraktivnit službu VzP a doplnit chybějící počty v jednotkách AČR.
- ✓ AČR je schopná nasadit své síly i v případě mimořádných událostí a přírodních katastrof a pomáhat tak občanům ČR i mimo své primární určení.

Negativní trendy:

- ✗ Počet VzP je nízký, dlouhodobě nedochází ke stabilnímu snižování věkového průměru sloužících VzP.
- ✗ Nízký stav rozpočtu kapitoly MO ČR, jen 1,04% HDP.

- ✘ Dlouhodobé nedodržování minimální výše 2% HDP vynakládaného na obranu, plynoucí z dohody mezi ČR a NATO.
- ✘ Vzhledem ke strategii kolektivní obrany, obrannému rozpočtu a „expedičnímu“ charakteru našich vojsk není v možnostech AČR, zajistit obranu celé ČR v případě válečného konfliktu, nicméně tato bezpečnostní hrozba se aktuálně nepředpokládá.
- ✘ Pomalá modernizace všech druhů vojsk a s tím spjatá zastaralost zbraňové techniky, především v případě pozemních vojsk.
- ✘ V závislosti na aktuální mezinárodní situaci ve vztahu k Rusku, se jeví jako nestrategický stav, kdy jsme závislí na provozování ruské techniky, především v případech, kdy je nutné mít v dalších otázkách souhlas Ruska apod.
- ✘ Nákup nových zbraňových systémů, techniky a jiných akvizic neprobíhá zcela standardně, akvizice jsou v rukou tzv. „prostředníků“ a případný negativní výsledek celé akvizice vrhá špatné světlo na AČR jako takovou.
- ✘ Působení jednotek AČR v zahraničních misích není dostatečně občanům ČR vysvětlováno a příslušníci AČR jsou často označováni za „žoldáky jiných armád“.
- ✘ Občané ČR nejsou zcela seznámeni s výhodami a pozitivy plynoucími z členství ČR v NATO.
- ✘ Nerovnoměrné rozdělení leteckých základen AČR na území ČR, nesmyslné zrušení letecké základny v Přerově, což aktuálně vede k nepokrytí oblasti severní a střední Moravy.

3.2 Vnitřní bezpečnostní hrozby ČR

Druhá část analýzy se týká aktuálního bezpečnostního prostředí ČR z pohledu vnitřních hrozeb. Analýza se opírá o nově vzniklou Bezpečnostní strategii 2015, jejichž obsah byl více přiblížen v teoretické části DP, případně o další vládní dokumenty, výroční zprávy a články, které jsou svým obsahem k této problematice relevantní.

3.2.1 Hrozba extremismu na území ČR

Hrozba extremismu a chování k němu směřující je aktuálně na vzestupu, a především s ohledem na stále se zhoršující sociální poměry ve společnosti lze očekávat, že tento trend bude nadále pokračovat. Se stejným názorem se lze setkat např. ve výročních zprávách

Bezpečnostní informační služby a Vojenského zpravodajství¹⁴. Aktuální stav činnosti extremistických skupin na území ČR lze nalézt ve výročních zprávách Odboru bezpečnostní politiky Ministerstva Vnitra. Extremismus je ve vztahu k vnitřní bezpečnosti státu nebezpečný ve chvíli, kdy jeho projevy mohou destabilizovat společenský řád případně politický a sociální systém. Obecně dělíme extremismus na pravicový (dále jen „PEX“) a levicový (dále jen „LEX“). Na území ČR lze aktuálně sledovat několik různých forem projevovaného extremismu.

3.2.1.1 Národnostní a rasový extremismus

Jedná se o nejvíce rozšířený druh extremismu, s kterým se na území ČR můžeme setkat. Situace v ČR se stává nebezpečnou především ve vztahu mezi romskou a majoritní částí obyvatelstva ČR, kdy je toto způsobeno především vzájemnými kulturními a hodnotovými rozdíly. Před listopadem 1986 docházelo k sestěhování romského obyvatelstva do jednotlivých lokalit tzv. „ghett“, což se ukázalo jako zcela nesystémový a špatný krok, který vedl k totální destrukci těchto vyčleněných městských částí a naprosté desocializaci většiny romského obyvatelstva. Aktuálně je snahou romské obyvatelstvo začleňovat do většinové společnosti, což se samozřejmě většině, především dotčenému obyvatelstvu, nelíbí. To se dá, vzhledem k předchozím zkušenostem s vytvořenými ghetty, pochopit.

Dle mého názoru je problematika vzrůstajícího rasového extremismu opomíjena a není jí věnován takový prostor, jak by měl. Z pohledu tzv. pravicového přístupu se v současnosti můžeme setkat s tzv. „rasismem naruby“, což je situace, kdy jsou určité skupině přiznávána práva a ochrana větší, než většině občanů. Pravicový přístup k otázce romských menšin je založen na faktu, že před zákonem jsme si všichni rovni a stejná pravidla platí pro všechny stejně. Nepovažuji se za pravicově smýšlejícího člověka, a s tímto musím souhlasit, a musí s tím zákonitě souhlasit každý, demokraticky smýšlející, člověk. Sám si na druhou stranu nemyslím, že v případě odsouzení za trestnou činnost, je nějakým způsobem etnický původ výhodou nebo nevýhodou. Na druhou stranu mnoho lidí zároveň chce, aby nedocházelo k protěžování Romů, případně aby byl k nim, např. ve školách, vyvíjen speciální přístup. A přesně v tomto můžeme narazit na problém. Drtivá většina dnešní

¹⁴ Vojenské zpravodajství řeší otázku extremismu především ve vztahu k ozbrojeným silám ČR, resp. se snaží odhalovat možné extremistické postoje a jedince s těmito postoji v rámci AČR.

romské mládeže není schopna i za předpokladu, že by to sama chtěla, dosáhnout na odpovídající vzdělání. Hovoříme o rovném přístupu, ale mají opravdu všichni rovný přístup? Opravdu můžeme očekávat, že když rodiče dítěte nemají zájem, aby bylo dítě vzdělané, bude mít dítě ve škole odpovídající výsledky, aby mohlo dále studovat i po absolvování základního vzdělání a zvyšovala se tak vzdělanost a životní úroveň romského obyvatelstva? Takových příkladů bychom si mohli říct spousty. Je třeba nastolit otázku, jestli je stávající systém pro Romy vůbec motivující k tomu, aby měli zájem studovat a pracovat. Odsuzovat Romy za to, že umí využívat štědrého sociálního systému, který byl v ČR nastaven, je alibismus. Největší vinu vidím na straně našich politických představitelů, kdy mi přijde, že štědrý sociální systém byl nastaven právě proto, aby se s romským obyvatelstvem nemuselo tolik pracovat a vynakládat úsilí pro začlenění do společnosti. Trend by měl být zcela opačný a stát by měl spíše místo štědrých sociálních výhod směřovat tyto finance na speciální programy, které by pracovaly s mladými generacemi Romů, zdůraznil by se význam vzdělání a všeobecné klíše nepracujícího Roma by se stalo minulostí. Je ovšem zcela nutné k celé záležitosti přistupovat tak, aby tyto programy nebyly zaměřovány jen na Romy jako takové, ale celé pojetí by mělo mít širší rozsah a nedalo by se jen vnímat, jako protěžování jedné skupiny obyvatelstva na úkor skupiny jiné. Existenční problémy nemají jen Romové, ale i mnoho rodin majoritního obyvatelstva ČR. Protěžování jedné skupiny obyvatelstva na úkor druhé jen povede k dalšímu prohlubování nesnášenlivosti mezi majoritní a minoritní společností ČR.

Pozitivní trendy:

- ✓ Snaha občanských sdružení v ČR o začlenění Romů a ostatních menšin do společnosti.
- ✓ Jednotlivci a sdružení z řad etnických, národnostních, náboženských a jiných menšin sami usilují o zlepšení pohledu majoritní většiny na tyto menšiny.
- ✓ Velká část české majoritní společnosti nepodporuje extremistické názorové proudy, tyto odsuzuje a nespatřuje v nich nic společensky pozitivního.
- ✓ Začleňování určitých etnických menšin, např. Asiatů, v ČR probíhalo a probíhá velice dobře, takže v otázce začleňování jiných menšin nemůžeme spatřovat problém v toleranci majoritní společnosti ČR vůči těmto menšinám, ale spíše špatný přístup těchto vyloučených menšin.

Negativní trendy:

- ✘ Neschopnost politických představitelů skutečně řešit otázku romské menšiny.
- ✘ Štědrý sociální systém, který následně nemotivuje dotčené osoby k začlenění do společnosti a respektování základních hodnotových rámců většinové společnosti.
- ✘ Stále častější případy fenoménu tzv. „pozitivní diskriminace“.
- ✘ Nesouhlas nebo námitka jednotlivce proti menšině, se často nesmyslně setkává s odsouzením tohoto jednotlivce za extremistu.

3.2.1.2 Antisemitismus na území ČR

Antisemitismus má na území ČR v historii naší země bohužel své místo. Nicméně aktuálně lze v novodobé historii spatřovat, že se nesetkáváme s antisemitismem v takové míře, jako tomu bylo např. před 2. světovou válkou. Monitorováním antisemitismu v ČR se zabývá např. Česká židovská obec, která každoročně vydává svá výroční prohlášení a ty nejaktuálnější hovoří o problému antisemitismu jako o okrajovém. Situace v zahraničí je poněkud odlišná od té v ČR a především ve Francii a Německu to za zcela okrajový problém brát nelze. V ČR bylo možné pozorovat narůstající antisemitistické názory a postoje především na internetu naposledy kolem toku 2013 v souvislosti s kandidaturou Jana Fišera ve volbě prezidenta ČR [27].

Můj vlastní názor v otázce antisemitismu je souhlasný s názorem, že antisemitismus aktuálně nepředstavuje na území ČR výraznější hrozbu, nicméně celosvětově OSN varuje před vzestupem antisemitismu a je nutné se této otázce věnovat a dále ji bedlivě sledovat [28].

Česká židovská obec aktuálně upozorňuje především na různá populistická prohlášení představitelů různých politických stran. Také se vymezuje proti prohlášením Moskvy v otázce antisemitistické podstaty konfliktu na území Ukrajiny.

Ve vztahu k Ukrajinské krizi spatřuji problém především v přístupu různých periodik a informačních pramenů, kde se bylo možné setkat s názory a informacemi, že občanský konflikt na Ukrajině má podtext v antisemitistických náladách a postojích. Nicméně se jedná o spekulace, které se obě strany snaží vzájemně vyvrátit. I když se jedná o zahraniční problém, diskuze samozřejmě ovlivňuje i nálada v ČR a proto je, především v diskuzích na internetu, vidět narůstající činnost a proklamace názorů antisemitistických skupin a jednotlivců.

Vzhledem k pokračujícím restitucím a vyrovnáním s církvemi, je možné sledovat, v návaznosti na tuto problematiku, antisemitistické nálady a postoje části obyvatelstva ČR. Hlavní příčinou je zde většinový nesouhlas české společnosti, které se probíhající restituce nejeví jako spravedlivé a zcela účelné. Je nutné každý přiznaný majetek v otázkách restituce důkladně obhájit a řádně odůvodnit, aby nedošlo k polemikám o transparentnosti přiznaného majetku, v tomto případě konkrétně ve vztahu k židovské obci.

Pozitivní trendy:

- ✓ Antisemitismus není aktuálně v ČR pokládán za velký problém, jde především o okrajovou záležitost.
- ✓ Výborné vztahy mezi ČR a Izraelem.
- ✓ Vzhledem ke spojení antisemitismu a holocaustu v minulosti, jsou protižidovské nálady ve společnosti včas zavrhovány samotnou většinovou společností.

Negativní trendy:

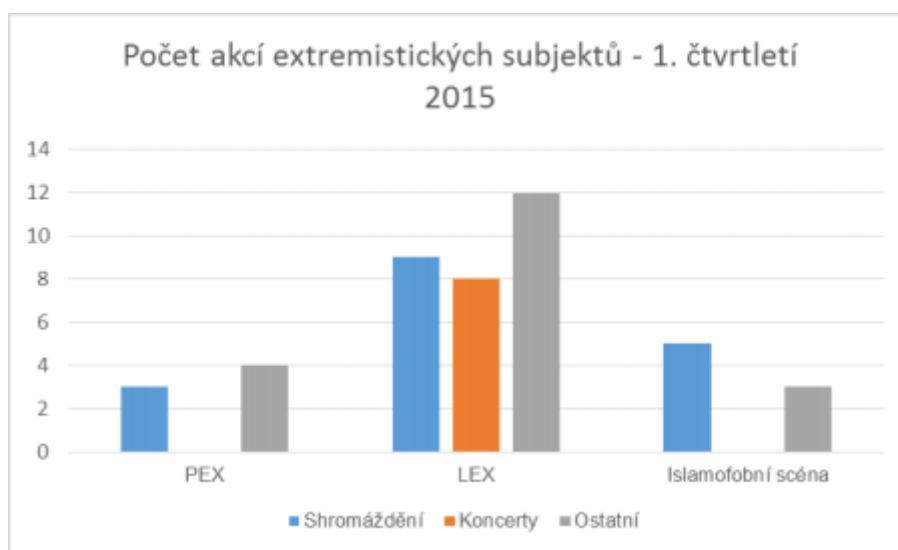
- ✗ Restituce, i přes jejich morální správnost, jsou všeobecně českou veřejností vnímány jako krok špatným směrem, nebyly řádně politickou reprezentací obhájeny, v případě sporů ve vztahu k židovské obci, hrozí nárůst antisemitistických nálad.
- ✗ Židé jsou a nejspíše i do budoucna nadále budou jedním z cílů a témat PEX.
- ✗ Některé postoje Izraele v izraelsko-palestinské problematice, případně jiných konfliktech, může podpořit antisemitistické nálady i v české společnosti.

3.2.1.3 Politický extremismus

V současnosti se můžeme na území ČR setkat především s formou politického extremismu ve formě neonacismu, nacionalismu a anarchismu. Tyto lze označit za nejnebezpečnější. Aktuální stav politického extremismu lze spatřovat především v tendenci určitých politických stran směřovat svůj volební program na nejpálčivější problémy z oblasti sociálního soužití především s osobami jiného, než českého původu, resp. soužití mezi jednotlivými etniky ve vztahu k majoritní společnosti ČR. Tyto strany využívají, především v období voleb, těchto témat pro své zviditelnění a snahu získat co nejvíce voličů. Nejčastějšími tématy extremistických politických stran jsou v případě PEX především romská problematika, v případě LEX jsou to pak otázky působení ČR v organizacích jako je EU, NATO a snaha o vystoupení ČR z těchto organizací.

V minulosti došlo k zakázání několika politických stran, v tomto případě např. Dělnická strana. Její tehdejší představitele a členy lze aktuálně nalézt v Dělnické straně sociální spravedlnosti. Je úkolem orgánů činných v trestném řízení, aby včas odhadli, kdy se tato nebo jiná strana stane natolik nebezpečnou a extremistickou, aby došlo k jejímu zrušení. V tomto případě je otázkou, proč nedochází k zákazu politické strany, která už svým programem v otázce extremismu provokuje a čeká se až na její následné projevy v budoucnu. Jedná se o nesmírně citlivé téma, především ve vztahu k demokratickému charakteru politiky v ČR. Je však třeba si ujasnit, kdy není podstata demokracie jen pouhým rukojmím a prostředkem, jak samotnou demokracii, včetně jejich hodnot, ve společnosti potlačit. V otázce zakázání činnosti politické strany v závislosti na podezření z propagování extremistických postojů, je nutné se vyvarovat excesů, jejichž původ by byl v pouhé vzájemné rivalitě mezi politickými stranami. Zrušení/zakázání činnosti politické strany by mělo předcházet důrazné analytické zhodnocení, jestli zkoumaná činnost odpovídá definici extremismu. Je nutné včas odhalit a zakázat ty politické subjekty, jejichž činnost by mohla vést k destabilizaci demokratického zřízení ČR nebo snaze omezovat práva a svobody plynoucí z Listiny základních práv a svobod. Zároveň je nutné celý systém nastavit tak, aby nebylo možné založit stejnými osobami jiný politický subjekt, který jen změní jméno a dále prosazuje své extremistické postoje a názory.

Aktuálně lze konstatovat, že z hlediska možných preferencí, podpory a vyvíjené činnosti, je na území ČR pozorován vzestup jak názorového proudu PEX, tak především LEX.

Obr. 8 Extremistická aktivita za 1. čtvrtletí 2015 [26]

Pozitivní trendy:

- ✓ Policie ČR a ostatní bezpečnostní složky kladou nemalý důraz v otázce potírání extremismu, extremistické tendence a činnosti politických stran jsou v případě odhalení tvrdě trestány.
- ✓ Nekompromisní potírání extremistických politických stran, jejich následný zákaz a zrušení.
- ✓ Občané ČR sice často nesouhlasí s prosazováním tzv. „pozitivní diskriminace“ a cítí se oproti jiným menšinám, především v sociálních otázkách, znevýhodněni. Nicméně i přesto ve volbách nejsou ochotni volit extremistické strany, v případě demonstrací těchto extremistických stran je spíše odsuzují, než podporují.
- ✓ I přes sociální a jiné problémy je většinová společnost ČR k menšinám spíše tolerantní, což se projevuje ve vztahu k podpoře extremistických stran v ČR.

Negativní trendy:

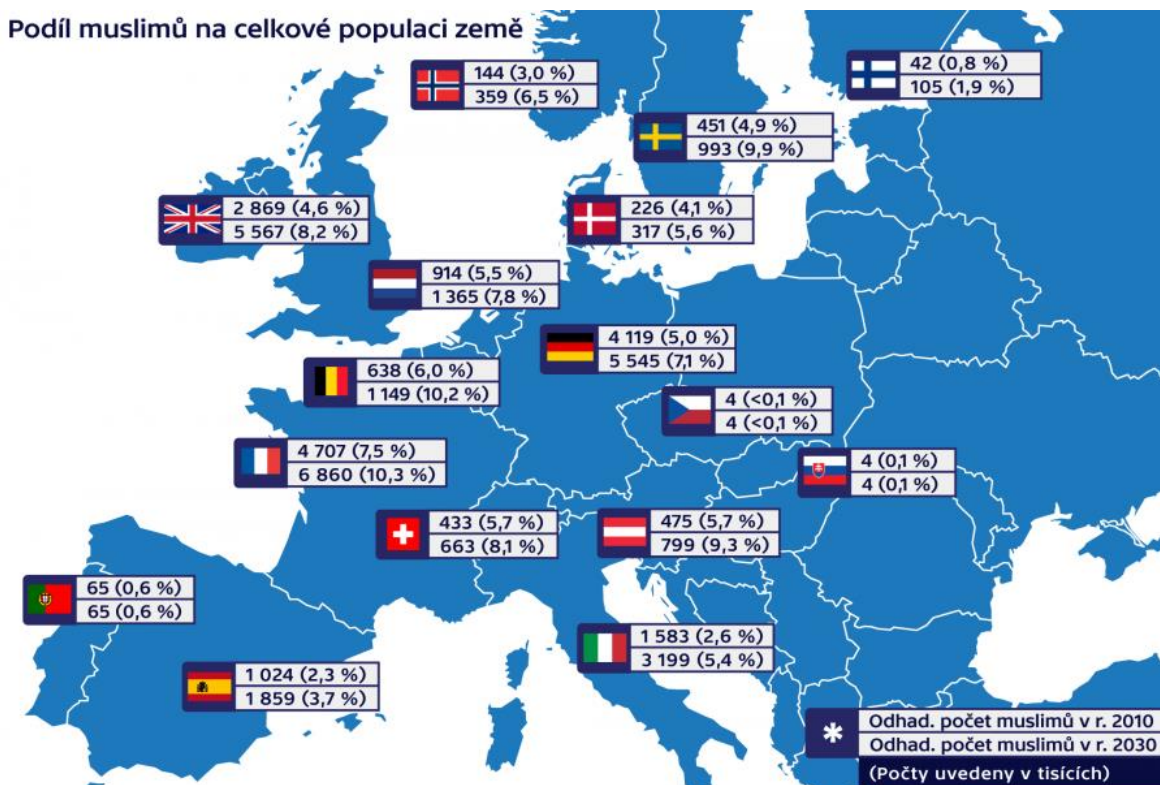
- ✗ Policie ČR spolu s ostatními bezpečnostními složkami a státními orgány nedisponují potřebným počtem odborníků znalých v oblasti extremismu.
- ✗ Za extremistické jsou často označovány kroky a názory, které nemusí zcela naplňovat definici extremismu.
- ✗ Přílišný populismus politických stran, především v období voleb, vede často až k radikalizaci celé společnosti.

3.2.2 Migrace obyvatelstva ve vztahu k vnitřní bezpečnosti ČR

Možnou bezpečnostní hrozbu, ve vztahu k vzrůstajícím extremistickým tendencím a vnitřní bezpečnosti ČR, můžeme spatřovat v otázce migrace obyvatelstva ze zemí Blízkého východu a Afriky. Jedná se o země, kde je rozšířeno především islámské náboženství, země jsou často zmítané ve válce, případně občanských nepokojích, což vede právě k migraci obyvatelstva za lepším životem, právě nejčastěji do evropských zemí, mimo jiné do ČR. V rámci humanitární pomoci se ČR nebrání přijímání uprchlíků-jednotlivců, nicméně toto je podrobena aktivnímu zkoumání a prověřování ze strany příslušných institucí. V otázce většího počtu uprchlíků, je ČR v této otázce skeptičtější a např. k nápadu rovnoměrného rozmístování na území EU, mezi jednotlivými zeměmi, se ČR staví odmítavě. Důvod je prostý. Mezi nevinnými emigranty se mohou nacházet „spící buňky“, které

by na našem území mohly provozovat nelegální činnost za účelem podpory teroristických skupin v zahraničí, případně by mohlo hrozit nebezpečí vůči ČR jako takové. Nebezpečnost plynoucí z migrace lze spatřovat v sousedním Německu, případně ve Francii, kde se jasně ukázalo, že ne všichni emigranti musí mít zcela čisté záměry a jsou možným bezpečnostním rizikem pro zemi, která je přijala.

V roce 2011 proběhlo v ČR Sčítání lidu, domů a bytů a podle tehdejší statistiky se k islámskému náboženství přihlásilo 1921 lidí [29], nicméně skutečný počet může být až 20 000. Čísla jasně ukazují, že počet muslimů v ČR je nízký a o nějakém druhu islamizace ČR nemůže aktuálně řeč. Je ovšem otázkou, co přinese budoucnost. Nízký počet muslimů dává šanci samotné muslimské komunitě v ČR, aby případně odhalila možného atentátníka a pomohla tak bezpečnostním složkám odvrátit možné nebezpečí včas a za menšího úsilí. Je však otázkou, nakolik se na tuto skutečnost můžeme spoléhat, neboť je zřejmé, že se mnoho muslimů ztotožňuje především s názory a postoji svých „duchovních vůdců“ a neřídí se svým vlastním úsudkem a názorem.

Obr. 9 Podíl muslimů na celkové populaci zemí EU [30]

Pozitivní trendy

- ✓ Nízký počet muslimů v ČR.
- ✓ Úřady doposud nepovolily stavbu tradiční mešity v ČR, povolená místa k bohoslužbám a modlitbám musí zapadat do okolního koloritu staveb.
- ✓ Snaha zpravodajských informačních služeb nepodceňovat a pravidelně sledovat vývoj v otázce migrace obyvatelstva.

Negativní trendy

- ✗ Nepřesná čísla v počtech muslimů na území ČR.
- ✗ Někteří političtí představitelé prosazují postoje a názory, které odporují tradiční české kultuře a zvyklostem, čímž jen podporují nesnášenlivost mezi většinovou společností a muslimy v ČR, např. nošení nikábu na úřadech, ve školách apod.
- ✗ Výroky některých muslimských představitelů působících v ČR, jsou spíše kontraproduktivní, než aby pomáhaly k zlepšení vztahů vůči muslimům v ČR.

3.3 Vnější bezpečnostní hrozby ČR

Třetí část analýzy se týká aktuálního bezpečnostního prostředí ČR z pohledu vnějších hrozeb. V tomto případě máme na mysli především hrozbu válečného konfliktu, který i kdyby nebyl veden, resp. mířen přímo proti ČR, ovlivnil by svým rozsahem a dopady plynoucími z konfliktu ČR přímo, nebo nepřímo. Analýza se stejně jako v případě vnitřních hrozeb opírá o nově vzniklou BS2015, jejíž obsah byl více přiblížen v teoretické části DP, případně o další vládní dokumenty a výroční zprávy, které jsou svým obsahem k této problematice relevantní.

3.3.1 Hrozba válečného konfliktu

Podle aktuální mezinárodní situace a závěrů BS2015, nehrozí ČR žádná forma ohrožení a nebezpečí válečného charakteru. ČR, jako součást NATO, spoléhá v otázce ochrany svých hranic a suverenity na pomoc a odstrašující faktor, který NATO představuje. V tomto případě se bezpečnostní strategie ČR opírá především o článek 5 Washingtonské smlouvy.

Část obyvatelstva ČR není zcela přesvědčena, že by se ČR v případě napadení jiným státem, mohla spolehnout na své spojence, v tomto případě především NATO. Názor plyne z historických zkušeností, kdy se Československu nedostalo dodržení spojeneckých závaz-

ků před 2. světovou válkou a poválečné uspořádání Evropy také nedopadlo podle jejich představ. Tato skutečnost je jeden z hlavních faktorů, díky kterému se naše členství v NATO setkává u části obyvatel spíše se skepsí, než s podporou.

V současné napjaté mezinárodní situaci v případě konfliktu na Ukrajině se bezpečnostní situace v Evropě zhoršuje, a to především ve vztahu EU – Rusko, případně NATO – Rusko. Ukazuje se, že původně občanský spor mezi samotnými Ukrajinci, přerostl v situaci s mezinárodním kontextem, kdy nejprve došlo ze strany Ruska k anexi autonomní oblasti Krymu, který byl od roku 1954 součástí Ukrajinské sovětské socialistické republiky, kdy tento status uznalo Rusko i po rozpadu Ruské sovětské federativní socialistické republiky v roce 1994 v tzv. Budapešťském memorandu [31]. Nicméně i tuto skutečnost Ruská federace nehodlá akceptovat za situace, kdy došlo na Ukrajině k puči ve smyslu sesazení prezidenta Janukoviče [32]. Rusko se odkazuje na proběhlé referendum, kdy se velká část obyvatelstva vyslovila pro připojení k Ruské federaci a dle Ruska je tak celá záležitost s anexí legitimní. Své kroky a postoje vůči aktuální situaci na Ukrajině, Rusko vysvětluje i znepokojením s růstem antisemitismu na území Ukrajiny. Postoj ČR je v tomto nekompromisní a považuje anexi Krymu za narušení suverenity a územní celistvosti státu. Tento postoj zastává drtivá většina zemí EU i USA. S odkazem na proběhlé referendum se může zdát, že vše proběhlo legitimním způsobem, nicméně toto je naprosto mylné tvrzení, když si do kontrastu dáme např. stav, kdy by na území Francie vznikaly nové státy přistěhovalců a národnostních menšin apod., což do budoucna nevylučuje stav, kdy by tato situace mohla i v těchto státech nastat. Výsledek referenda byl v případě Krymu předem znám a výsledek nikoho, pro výrazné zastoupení obyvatelstva ruského původu, překvapením.

V současné situaci probíhají neustále boje mezi ukrajinskou armádou a proruskými povstalci v Doněcké a Luhanské oblasti na východě Ukrajiny. Vzhledem k povaze vedených útoků a používaným zbraním na straně separatistů, můžeme být názoru, že dochází k podpoře a zásobování touto technikou ze strany Ruska, což bylo možné zjistit analýzou využívané techniky na východě Ukrajiny [33]. Nelze zcela vyloučit, že se přímých bojů mohou účastnit i speciální jednotky Ruské armády, nicméně toto ještě nebylo oficiálně potvrzeno a tato věc je tak čistou spekulací vznikající na základě expertní analýzy proběhlých bojů, aktivity a taktiky separatistů.

Situace okolo Ukrajiny se stává doslova nepřehlednou. Aktuálně z pohledu občana ČR není možné pod tíží zahraničních sdělovacích prostředků zcela určit, co je pravdou a co je jen propagandistickou reportáží. Může se zdát, že se česká periodika a zpravodajství snaží

informovat objektivně, nicméně vzhledem k postoji představitelů ČR a orientaci ČR na západní politiku, může docházet v určitých oblastech k informační plytkosti a zaujatosti, v případě objektivního zpravodajství veřejnoprávní televize se setkáváme se subjektivními postoji moderátorů, vytrhávání vět z kontextu apod. Nicméně, jsou to pouze nepravidelné excesy, které jsou ve srovnání s Ruskou, ale i západní propagandou, zrnkem v moři. Ruský prezident Vladimír Putin se aktuálně setkává s vysokou popularitou obyvatelstva Ruska, nicméně jak se postupně ukazuje, je to především působením ruských státních zpravodajských kanálů, které vystavují místní obyvatelstvo propagandistickým a zkresleným informacím. Tento trend ruských státních zpravodajských stanic lze sledovat např. na průjezdu amerického konvoje přes území ČR ve dnech 29 – 31. 3. 2015, kdy ruská státní média zcela zkresleně a nepřesně informovalo své obyvatelstvo o náladě českého obyvatelstva a míře protestů, proti tomuto konvoji, které byly označovány za masivní apod. [34]. Ve skutečnosti bylo protestujících jen pár desítek a konvoj se setkal s vřelým přijetím občanů ČR. Netřeba asi dodávat, že ruská státní média/zpravodajství jsou nejvíce sledovanými informačními zdroji a je pak otázkou, na kolik je ruské obyvatelstvo těmito zkreslenými informacemi zmanipulováno. Vystává otázka, jestli pak ČR stejně jako v minulosti, zejména jako v roce 1968, nehrozí znovu „osvobození“ ze strany Ruska.

V otázce vytváření vnější bezpečnosti ČR se domnívám, že ČR by se měla některých nepotřebných složek AČR postupně zbavit a posílit ty, ve kterých jsme ceněni svými spojenci. Špatným trendem z pohledu naší armády jsou doslova turbulentní změny ve vedení MO ČR, kdy docházelo k častému střídání ministrů obrany. AČR potřebuje určit dlouhodobý směr, kterým by se měla ubírat jak v oblasti strategického plánování možností a schopností disponovaných jednotek, tak jejich výzbrojí a logistickým zabezpečením. Je sice záslužné vytvářet strategické dokumenty, kterým je třeba Bílá kniha o obraně, nicméně pokud nedochází k dlouhodobému naplňování obsahu těchto strategických dokumentů, např. právě z důvodu změn ve vedení MO ČR, jsou tyto strategické dokumenty k ničemu a AČR pouze přešlapuje na místě. Věřím ideálu, který je představován naším působením v NATO. Posílit a změnit by se měla také role AČR vůči občanům ČR v období míru, tzn. posílit více záchranné prapory a více zapojit určité složky do Integrovaného záchranného systému. Spousta činnosti nelze ve vztahu armáda – civilní sektor spojit, neboť tak nedovoluje zákon a bylo by namístě začít uvažovat o změně a zatraktivnit tak armádu v očích veřejnosti i mimo oblasti čistě vojenského charakteru.

Pozitivní trendy:

- ✓ ČR jakou součástí NATO a s tím spojená kolektivní obrana všemi členy NATO.
- ✓ Provázanost jednotlivých zahraničních ekonomik se v určitém pohledu může jevit jako prostředek k udržování dobrých vztahů mezi jednotlivými zeměmi.
- ✓ Účast v zahraničních misích NATO, OSN, EU, spojené se snahou vojenské konflikty udržet, případně přímo eliminovat jejich vznik ve vzdálených regionech, mimo území ČR.
- ✓ Aktuálně můžeme vyloučit bezprostřední přímé vojenské ohrožení ČR jiným státem.

Negativní trendy:

- ✗ Ukrajinský konflikt s možnou eskalací do mezinárodního rozměru se zapojením Ruské federace a jiných zemí EU, případně NATO.
- ✗ Nejednotný postoj a neschopnost diplomatického řešení EU v případě Ukrajinského konfliktu.
- ✗ Aktuální pocit ohrožení pobaltských zemí a Polska ze strany Ruské federace.
- ✗ Psychologická a propagandistická válka vedená jak Ruskem, tak státy NATO.
- ✗ Nejistota plynoucí ze schopností NATO včas a důsledně reagovat na možné bezpečnostní hrozby, které by mohly nejen ve vztahu k Rusku vzniknout.
- ✗ Modernizace ruských ozbrojených sil často předčí vybavenost některých členských států NATO, což ve vztahu kolektivního charakteru obrany NATO snižuje schopnost NATO čelit možným bezpečnostním hrozbám.
- ✗ Vzrůstající tendence masivních vojenských cvičení ze strany NATO, ale především Ruska jen zvyšují napjatou mezinárodní situaci.
- ✗ I přes pozitiva provázanosti jednotlivých zahraničních ekonomik vedoucí k udržení vzájemně dobrých vztahů mezi jednotlivými zeměmi, se může zároveň jevit jako trend negativní, neboť pak např. tato situace může vést k jistému druhu vydírání.

3.3.2 Hrozba teroristického útoku na území ČR

Česká republika se ve své historii nesetkala s formou teroristického útoku ve formě, v jaké si její většina občanů v dnešní době dokáže vybavit a definovat. Dokumentem, z kterého

v tomto případě ČR vychází, je Strategie ČR pro boj proti terorismu z roku 2013 (dále jen „Strategie“) a BS2015. Dále se také samozřejmě opírá o výroční zprávy zpravodajských služeb ČR, které každoročně informují o reálných a možných hrozbách. Vzhledem k časovému posunu, který od vzniku zmíněné Strategie z roku 2013 nastal, jsou BS2015 a výroční zprávy zpravodajských služeb v tomto ohledu aktuálnějšími strategickými dokumenty, než zmíněná Strategie.

Aktuální nebezpečí hrozby teroristických útoků na území ČR s přihlédnutím k faktu, že se ČR účastní mezinárodních misí a sdílí postoje ostatních vedoucích států např. v rámci NATO, EU a OSN lze spatřovat jako nízké. Je to způsobeno tím, že můžeme být považováni za relativně malý stát, který není brán jako stát, který by v podvědomí zahraničních teroristů mohl nějak zvlášť hrát roli a v jehož „napadení“ nespátřují takový zisk vlivu na světové dění a politiku, jako tomu může být v případě teroristického útoku na vyspělejší země Evropy. Co se týká nebezpečí hrozby teroristických útoků na občany ČR v zahraničí, případně na naše jednotky, působící v mezinárodních silách, tam je toto riziko samozřejmě vysoké. Aktuálně MZV ČR na svých webových stránkách varuje před cestou do 19 zemí, případně jejich částí, kde hrozí vysoké nebezpečí teroristických útoků, únosů nebo ozbrojených konfliktů [35]. Příkladem může být únos Pavla Hrůzy v Libyi, občana ČR, který pracoval pro společnost VAOS, poskytující servis pracovníkům ropného průmyslu [36].

Islámský terorismus ve spojení s migrací obyvatelstva

Islámský terorismus má původ především ve fundamentalistickém pojetí Islámu. Islámské náboženství je aktuálně druhým nejpočetnějším náboženstvím ve světě, hned za křesťanstvím. Islám má stejně jako křesťanství své počátky v judaismu a dělí se na šíitský a sunnitský, kdy sunnitské je nejrozšířenější [37]. Je potřeba si hned na začátek říct, že neexistuje rovnost mezi muslimem a teroristou. Sám osobně spatřuji největší problém ve vzdělání a gramotnosti, kterou disponuje většina obyvatel zemí, kde má islámský fundamentalismus svůj původ. Nevzdělaní obyvatelé se upínají ke své víře a mají důvěru ve svého Imáma, kdy nemusí být zaručeno, že vykládá Korán tak, jak by měl, případně vybírat jen ty pasáže, které by mohly sloužit jen pro účel verbování do řad teroristických organizací, případně jejich podpory. Tímto názorem si vysvětluji především podporu teroristů u místního - nevzdělaného obyvatelstva. Je samozřejmě jasné, že v případě vzdělaných následovníků, kteří např. studovali v Evropě, jde čistě o ideály a přesvědčení, nikoliv o donucení nebo zkreslování Islámu. Často v Islámu hledají to, co jim v životě chybělo, např. v nové komunitě nalézají svou novou rodinu apod. V islámském náboženství, resp. Korá-

nu, lze nalézt spoustu záležitostí, které jsou tradiční evropskou kulturu naprosto nepochopitelnou věcí, nicméně neměl by ve společnosti existovat názor, že co muslim, to terorista. Jedná se o zcela odlišnou kulturu a náboženství, než na kterou jsme v křesťanské části světa zvyklí a je nutné ji v případě návštěvy islámského světa respektovat. Nicméně musí být pochopitelné, že pokud má být islámská víra respektována, musí být respektována hodnota a víra společnosti, do které věřící v Islám vstupují, případně kam se rozhodli odejít žít.

Podstatou teroristických útoků je především šokovat s odkazem na své politické nebo sociální přesvědčení, nejlépe celé mezinárodní společenství, a to především ve státech, které zastávají vedoucí pozici v oblasti mezinárodního dění a politiky. Není tím ale samozřejmě vyloučeno, že by ČR nemohla být v budoucnu označena za cíl islámských fundamentalistických teroristických skupin. Především ve vztahu k aktuálně největší hrozbě v Evropě, tzv. hrozbě „osamělých vlků“, ukázaly teroristické útoky v Paříži, Londýně, Madridu atd., že výrazné nebezpečí aktuálně představují spíše jednotlivci z řad sympatizantů s teroristickými skupinami a jejich ideovými postoji, než útok samotné teroristické skupiny jako celku. Nebezpečnost, kterou tento nový trend představuje, lze spatřovat především v nemožnosti identifikovat hrozbu bezpečnostními složkami ČR, včetně zpravodajských služeb. Pokud samostatně jednající radikál nebude mít potřebu sdělovat své radikální postoje, názory a hrozby např. přes sociální sítě apod., případně dále konzultovat s jinými osobami, není možné jeho možný čin předem odhalit, případně se tak daří jen s velkým vypětím a víceméně náhodami plynoucími z chyb, kterých se tento jedinec při přípravě k teroristickému útoku nemusí vyvarovat.

Armáda ČR se aktuálně podílí na zahraničních misích, které svým charakterem a mandátem slouží právě k potírání teroristických skupin, resp. proti vzrůstající vlně islámského fundamentalismu. Z tohoto úhlu pohledu se tím může zvětšovat bezpečnostní riziko teroristického útoku na území ČR, jako možná odvěta za naši činnost v zahraničí a podpora v boji proti mezinárodnímu terorismu. Je třeba si nicméně uvědomit, že právě díky působení těchto kolačních misí, se daří přenášet „bojiště“ proti terorismu do vzdálených regionů, mimo území nebo blízkost ČR. To je také jeden z argumentů, proč nadále pokračovat v účasti v zahraničních misích i do budoucna.

Islámský stát

V otázce vzrůstající islámského fundamentalismu jako základního prvku islámského terorismu ve světě, je aktuálně nejvýraznější aktivita tzv. Islámského státu. Do pozadí tak ustupují aktivity Al-Káidy, která do vzniku tzv. Islámského státu měla hlavní postavení mezi teroristickými organizacemi opřenými právě o islámský fundamentalismus, a do popředí se tak dostala organizace, za jejíž původ vzniku je Irák. Tzv. Islámský stát usiluje o obnovení chalífátu na území Iráku, Sýrie, Palestiny, Jordánska a Libanonu, případně dalších zemí, které byly v minulosti pod muslimskou vládou. Dále také usiluje o přísnou interpretaci sunnitského islámu a práva šaría.

Nebezpečí, které tato organizace představuje, je především pro svůj radikalismus a snahu o rozvrat stávajících politických struktur na územích, kde působí. Aktuálně lze spatřovat i něco jako fenomén, který tzv. Islámský stát představuje, kdy spousta muslimů, především ze zemí západní Evropy je ochotno zanechat svého dosavadního života v těchto zemích a odejít bojovat za cíle a ideové hodnoty právě tzv. Islámského státu. K těmto odchodům samozřejmě docházelo i ve vztahu k jiným teroristickým organizacím, nicméně až v případě tzv. Islámského státu se tomu děje v tak vysokém měřítku.

Pozitivní trendy

- ✓ Stupeň nebezpečí teroristického útoku na území ČR je aktuálně relativně nízké.
- ✓ ČR se aktivně zapojuje do mezinárodního boje s terorismem.
- ✓ Nízký počet uprchlíků a přistěhovalců v ČR oproti jiným státům v Evropě.

Negativní trendy

- ✗ Občané ČR i přes varování MZV ČR navštěvují zahraniční lokality s vysokým stupněm nebezpečí teroristické aktivity.
- ✗ Vzhledem ke své zahraniční politice, se ČR může stát terčem teroristického útoku.
- ✗ Snaha liberalizovat zvyky, které jsou nesourodé z tradiční a historickou kulturou v ČR a jiných evropských zemích.
- ✗ Nejednotnost a malá snaha předních zemí světa v boji proti tzv. Islámskému státu, někdy až podceňování nebezpečí, které představuje.
- ✗ Špatný přístup v otázkách migrace ze zemí Afriky a Asie.
- ✗ Nízká gramotnost a vzdělání v zemích, kde teroristické organizace nejvíce působí.

4 SCÉNÁŘE BEZPEČNOSTNÍHO VÝVOJE ČR S VÝHLEDEM DO ROKU 2030

Poslední kapitola této DP je věnována vlastním vytvořeným scénářům, které se zaobírají bezpečnostním vývojem, případně bezpečnostní problematikou v ČR. Cílem scénářů není snaha přesně předpovědět vývoj ve vybraných oblastech do roku 2030, ale na základě aktuální analýzy předložit možné scénáře, které by ČR mohly potkat. Aktuální doba je bohužel zrovna v otázce bezpečnosti poněkud turbulentní a bezpečnostní prostředí se mění každým okamžikem. Jak již bylo řečeno v teoretické části DP, scénáře ukazují pouze možné směřování v dané problematice, a to i za předpokladu, pokud by byly dodrženy podmínky, které tvoří a je jimi definován samotný scénář. Vzhledem k zákulisní politice, různých dohod, případně jiných proměnných, kterých si normální občan nemusí a často si jich ani není vědomý, dále pro případné zásadní zlomy a civilizační zvraty, které by mohly zasáhnout ČR, není možné predikovat vývoj událostí v tak hodnověrné kvalitě, kterou by si zde prezentované scénáře zasloužily.

Scénáře jsou členěny do jednotlivých kapitol, kdy jejich zaměření charakterizuje ve své podstatě již nadpis každého samostatného scénáře. Vzhledem k faktu, že je snahou vytvořit scénáře s predikcí do roku 2030, což je ve vztahu k aktuálnímu datu výhled do budoucnosti v horizontu 15 let, se jedná o poměrně složitý a náročný úkol, neboť věrohodné predikce je možné vytvářet maximálně v horizontu 10 let. V určitých otázkách, především těch časově vzdálenějších, se tedy jedná o subjektivní názor autora, podepřený buď o historické zkušenosti v minulosti, které ČR potkaly, nebo čistý názor, že by se daná problematika mohla vyvíjet zrovna takovým směrem, který autor naznačuje.

U každého vytvořeného scénáře jsou předem určeny základní poznatky a konceptuální východiska, podle kterých se scénář dále vyvíjí a směřuje. Scénáře představují cestu, kterou by se daná problematika mohla ubírat, pokud by se pokračovalo v aktuálním přístupu a trendech, případně je ovlivnily skutečnosti, kterých jsme si vědomi již v dnešní době. Účelem scénářů není představit pesimistickou nebo optimistickou variantu vývoje, i když tak mohou v určitých oblastech vypadat, neboť stávající přístup a trendy nasvědčují tomu, že budoucnost může mít opravdu právě pesimistický nebo optimistický obraz. Zvláště v případě 3. scénáře je predikována budoucnost, která může skončit vyloženě pesimisticky.

Vytvořené scénáře jsou psány jako příběhy, tzn. je zde užito minulého času. Je to, jako bychom se ocitli v roce 2030, vytvořený scénář jsme již prožili a nyní jej vyprávěli.

4.1 1. scénář: Schopná a efektivní Armáda ČR i v roce 2030?

Anotace

Scénář „Schopná a efektivní AČR i v roce 2030?“, se zabývá možným výhledem v otázce schopností, rozvoje a možností Armády ČR s výhledem do roku 2030. Je vytvářena na základě dosavadní politiky, trendů, strategií a doktrín, kterými se Armáda ČR řídí a podle kterých je plánováno její další fungování v blízké budoucnosti. Ve tvorbě scénáře jsou využity poznatky z analytické části DP, v některých oblastech zde dochází k prolínání jiných nevojenských proměnných, které určitým způsobem mohou ovlivnit schopnost a efektivnost Armády ČR v budoucnosti.

4.1.1 Základní předpoklady a konceptuální východiska scénáře

- 1) Základní časový horizont scénáře je stanoven do roku 2030.
- 2) ČR zůstane ve stanoveném časovém horizontu členem EU a NATO, NATO i EU budou stále existovat jako dva samostatné subjekty.
- 3) Ve stanoveném časovém horizontu nedojde k zásadním přelomům a civilizačním zvrátům, které by zcela zásadně ovlivnily bezpečnostní situaci v ČR nebo existenci ČR jako takové.
- 4) Krize mezi NATO a Ruskem vyústila v krizi podobnou tzv. „studené válce“.
- 5) ČR zůstane suverénním státem s vlastním státním zřízením a armádou.

4.1.2 Schopná a efektivní Armáda ČR i v roce 2030?

Vzhledem k bezpečnostní situaci v Evropě a ve světě, se v roce 2015 politická reprezentace ČR shodla, že v souvislosti se situací na Ukrajině, politice a aktivitě Ruska v této krizi a v neposlední řadě i vzhledem k vzrůstající hrozbě mezinárodního terorismu, je potřeba zvrátit nestabilní situaci v resortu MO a postupně napravit chyby, kterých se politici ve vztahu k Armádě ČR dopouštěli v minulosti. Česká republika již nechtěla se svými výdaji na obranu ve výši 1,04 % HDP zastávat v rámci NATO roli tzv. „černého pasažéra“ a v roce 2016 byl nastaven trend postupného navyšování resortního rozpočtu MO. Zároveň bylo stanoveno, že až 20% z rozpočtu bude vyčleněno na vyzbrojování a přezbrojování zastaralé vojenské techniky a posílení schopnosti čelit novým kybernetickým hrozbám. Také se změnil přístup v nábore profesionálních vojáků, kdy byl zastaven trend propouštění a naopak začalo docházet k navyšování počtu VzP o cca 1000 vojáků ročně. Původní

záměr počítal s navyšováním až o 1500 vojáků ročně, nicméně každým rokem zároveň docházelo k přirozenému odchodu déle sloužících vojáků do výslužby, takže plánované počty aktivních VzP se nepodařilo naplnit ani v následujících letech.

Kolem roku 2016 začaly v USA sílit názory, že pokud má skutečně fungovat NATO, jako kolektivní obrana členských zemí, je opravdu nutné, aby ostatní země převzaly tíhu odpovědného vyzbrojování i sami na sebe a fungování NATO nebylo závislé především na výdajích USA. Vzhledem k přetrvávajícím bezpečnostním hrozbám a všeobecné podpoře obyvatelstva pro zajištění co největší míry bezpečnosti, byl totiž stav většiny armád NATO nevyhovující vzhledem k faktu, že mnohé země by měly problém ubránit samy sebe, natož aby pomohly jiné zemi ve smyslu naplnění Článku 5 Washingtonské smlouvy.

Po volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017, zůstal trend v přístupu k financování kapitoly MO stejný, neboť vítěz voleb byl v minulosti součástí koaliční vlády, která trend navyšování rozpočtu prosadila a samotné téma navyšování prostředků k zajištění obrany ČR byla v souvislosti s pokračující a stále se prohlubující krizí mezi Ruskem a NATO i jedním z hlavních předvolebních témat. V roce 2017 se změnil přístup v otázce lidských zdrojů, kdy v roce 2015 byla schválena novela branného zákona, která přinášela nový přístup v otázce aktivních záloh a zavedení odvodů osob starších 18 let. Armáda tak díky tomuto kroku získala do budoucna přehled o možných lidských zdrojích pro případy, kdy by nestačily kapacity VzP, ale bylo by nutné posílit armádu odvedenci. Odvodové řízení, založené na dobrovolnosti a svobodě odvedeného se rozhodnout, zda by byl sám ochoten se v případě napadení ČR podílet na zajištění obrany ČR přímo v boji, nebo jen sloužit pro podpůrné jednotky, se postupem času ukázalo jako nesměřodaté, neboť hned v prvním roce odvodů, tj. v roce 2017, si tuto možnost nevybralo ani 50% odvedených a tento trend pokračoval i v následujících letech.

V roce 2018 došlo na základě výběrových řízení z roku 2015 k přezbrojení vzdušných sil, resp. vrtulníkového letectva, na nový typ vrtulníku, neboť do té doby stávající bojové vrtulníky Mi-24V/35 byly k tomuto datu z výzbroje vyřazeny a bylo nutné je nahradit novými stroji. Také bylo rozhodnuto, že transportní vrtulníky Mi-171 Š budou používány do konce jejich životnosti a možností LOM Praha s. p. zajišťovat nutné generální opravy a přísun náhradních dílů. Vzhledem k pokračující krizi mezi Ruskem a NATO nebylo možné zajistit, že ruská strana bude ochotna v budoucnu schvalovat nutné servisní zásahy a další modernizační etapy u Mi-171 Š. Provozování ruské techniky bylo označeno za strategicky nevýhodné a orientace vyzbrojování AČR se tak v dalších letech orientovala především na

zdroje a zbraňové systémy ze spojeneckých zemí NATO. Tomu v dalších letech odpovídal výběr veškeré nově pořizované techniky.

V roce 2020 se výdaje na obranu nedostaly na v roce 2015 Vládou ČR predikovaných 1,4 % HDP, ale až na 1,6 % HDP, čímž sice ČR byla stále pod aliančním průměrem, neboť i ostatní členové NATO navyšovali své rozpočty, ale rozdíl již nebyl tak propastný. Na základě bezpečnostních hrozeb, které nadále přetrvávaly, ale i nových, které se objevily, se však i přes politické změny ve volbách v roce 2021 trend navyšování rozpočtu nezměnil a vzhledem k pokračujícím nutným modernizačním krokům ještě výrazněji posílil.

V otázce modernizace výzbroje a obranných prvků prošla AČR v roce 2023 velkou změnou a skokem vpřed. Vzhledem k posíleným armádním rozpočtům bylo možné držet krok s ostatními vyspělými armádami NATO a podařilo se realizovat projekt „Vojáka 21. století“. Tento projekt řešil posílení schopností a možnost ovlivnit výkon vojáka v poli jeho vybavením a online strategickou podporou. Voják byl vyzbrojen novým přilbovým systémem, sloužící jako osobní operační centrum vojáka, zprostředkovávající přístup k taktickým informacím zobrazovanými na průzoru přilby, spolu s dalšími standardními prvky výzbroje vojáka NATO. Vzhledem k pokrokovým technologiím v oblasti polymerových vláken bylo možné realizovat systém adaptivního maskování, díky kterému se barva vrchní vrstvy obleku mohla změnit v závislosti na okolním prostředí. Výrazně se také zvýšila balistická ochrana jednotlivce a došlo i na inteligentní systém osobní klimatizace a úpravy mikroklimatu, zaručující vytvoření přijatelných podmínek v závislosti na atmosférických podmínkách v prostředí, ve kterém se voják pohyboval. Bitevní oblek byl zároveň vybaven systémem fyziologického monitorování životních funkcí vojáka a v případě nutnosti nabízel možná řešení problému apod. Celý systém obleku byl poháněn novými typy baterií pracujících na principu palivových článků plněnými kapalnými uhlovodíky, výhodnými především pro vhodné energetické vlastnosti vznikajícími hořením vodíku, uhlíku s přispěním kyslíku.

Vzhledem k pokrokovým robotickým zbraňovým systémům bylo možné kolem roku 2025 začít tyto technologie zavádět i do struktur AČR, stejně jako se tomu dělo i v jiných vyspělých zemích světa. Jejich úloha v bojových operacích NATO se stala nepostradatelnou a strategicky zcela nezastupitelnou.

V roce 2025 se podařilo AČR udržet počty aktivních VzP na 25 000, nicméně vzhledem k demografickému vývoji v ČR se průměrný věk zvýšil na 42 let. Tento, v minulosti nega-

tivní vliv ukazatele demografického vývoje obyvatelstva ČR na schopnosti AČR pozbyl na důležitosti, neboť inovace ve zbraňovém průmyslu dokázaly eliminovat negativa, která z postupně stárnoucí populace vyplývala. Také bylo nutné začít řešit otázku nadzvukového letectva, neboť v roce 2027 měla vypršet smlouva o pronájmu 14 švédských Gripenů, které již v té době nebyly zcela nejmodernější a vzhledem k inovacím leteckého průmyslu je bylo možné označit za zcela zastaralé. Situaci tak nešlo řešit podobným způsobem, jako v roce 2014, kdy se jen prodloužil jejich pronájem. Úkolem nově zvolené vlády bylo naléznout adekvátního nástupce, který by splňoval aktuálně kladené požadavky na nadzvukové letouny z hlediska jejich výzbroje a vybavení.

Model pronájmu, který ČR využívala v případě Gripenů v minulosti, se vzhledem ke stále pokrokovějším zbraňovým technologiím a systémům jevil jako strategicky neekonomičtější, proto byl i v roce 2027 nově pořizovaný typ letounu pořízen formou pronájmu. Nově pořízené typy již byly bezpilotní a v případě nutnosti i zcela autonomní. Pilot zastával pouze funkci operátora.

Rok 2029 byl pro AČR, stejně jako pro jiná odvětví, rokem zlomovým, kdy již přímé lidské zastoupení v obranných silách postrádalo smysl. Do většiny vojenských operací byly nasazovány pokročilé robotické systémy, čímž se dosáhlo nulových ztrát na lidských životech. Vojáci-lidé tak zastávali spíše koordinační a analytické zázemí vojenských operací, sloužili pouze jako pojistný schvalovací prvek v činnostech, které robotické systémy zastávaly a plnily. V konečném důsledku se začal počet lidského zastoupení v obranných složkách snižovat a naopak se zvyšovalo zastoupení těchto autonomních robotických systémů.

4.1.3 Bezpečnostní otázky budoucnosti

- Nutné stanovit priority a schopnosti, kterými bude AČR v budoucnosti disponovat.
- Charakter AČR, která je schopná sama ubránit ČR, se jeví jako nepravděpodobná.
- AČR bude muset pružněji reagovat na nové bezpečnostní hrozby, především v oblasti kybernetické bezpečnosti a mezinárodního terorismu.
- Vzhledem k migraci obyvatelstva dojde i v AČR k nutnosti položit si otázku, jak na vzniklou situaci a demografický vývoj v ČR adekvátně reagovat a přizpůsobit se.
- Užší zapojování autonomních zbraňových systémů do armádních struktur v budoucnosti může být v konečném důsledku hrozbou, je třeba zcela zásadně zvážit samotnou autonomii těchto systémů se všemi důsledky z tohoto plynoucími.

4.2 2. scénář: Migrace jako riziko bezpečnosti ČR?

Anotace

Scénář „Migrace jako riziko bezpečnosti ČR?“, se zabývá otázkou spojenou s vlivem extremistických tendencí a nálad, které by významně mohly ovlivnit stav vnitřní bezpečnosti ČR, ať už v rovině sociálního soužití mezi občany ČR, tak ve změně politického systému a demokratického charakteru politiky v ČR. Ve scénáři jsou využity poznatky z analytické části DP, tj. aktuálního vývoje extremistických tendencí v ČR a vlivu mezinárodní situace v otázce migrace obyvatelstva z afrických a asijských regionů na ČR s výhledem do roku 2030.

4.2.1 Základní předpoklady a konceptuální východiska

- 1) Základní časový horizont scénáře je stanoven do roku 2030.
- 2) Ve stanoveném časovém horizontu nedojde k zásadním přelomům a civilizačním zvrátům, které by zcela zásadně ovlivnily bezpečnostní situaci v ČR nebo existenci ČR jako takové.
- 3) 90% přistěhovalců směřující do Evropy je muslimského vyznání.
- 4) EU bude ve stanoveném časovém horizontu stále existovat.

4.2.2 Migrace jako riziko bezpečnosti ČR?

Rok 2015 byl rokem, kdy si celá EU uvědomila, že před nebezpečím plynoucím z mezinárodní migrace nelze neustále zavírat oči a je třeba celou záležitost řešit. Země jako Francie, Itálie, Španělsko a další jižní státy Evropy, byly pod velkým tlakem ze strany stále vzrůstajícího nelegálního přistěhovalectví. Vzhledem k stále sílicímu napětí v regionech severní a střední Afriky, ale také arabských zemích, spolu s nebezpečím, které představoval tzv. „Islámský stát“, se země jižní Evropy stále častěji setkávaly s problémem nelegální migrace obyvatel z postižených regionů. Evropa si až s odstupem času uvědomila, že destabilizací států jako Libye, Sýrie a Iráku, vedlo k tomu, že obyvatelé těchto regionů budou chtít za lepším životem do Evropy. Také se ukázalo, že z dobré myšlenky a záměru, kterým bylo svrhnout diktátorské režimy v těchto zemích, může nakonec vše vyústit ke vzniku daleko horšího a nebezpečnějšího nepřítele, kterým se ukázal tzv. Islámský stát.

Záměr EU, rovnoměrně rozdělovat přijaté uprchlíky mezi členské země se nesetkal s velkou podporou. Česká republika v této otázce zaujala stanovisko, že je vhodnější posti-

ženým lidem pomáhat přímo v oblastech, ze kterých pocházejí, než je ve velkém množství přijímat v Evropě. Vzhledem k situaci ve Francii a dalších evropských státech, které se v následujících letech staly terčem teroristických útoků, se veřejnost stavěla k otázce pomoci přistěhovalcům a přijímáním jiných kultur na svých územích stále odmítavěji, což v dalších letech vedlo ke stále masivnějším demonstracím a vzestupu nacionalistických politických stran, kterým se postupně dařilo prosazovat své volební programy. Za tento trend a vývoj mohla všeobecná populistická rétorika některých politických představitelů EU, kteří vyzývali k všeobecné toleranci menšinových skupin obyvatelstva a jejich hlubší začlenění a integraci mezi většinové – původní obyvatelstvo.

Stejná situace byla i v ČR, která se do té doby řadila mezi tolerantní země EU, nicméně obyvatelstvo si postupně začínalo stále více všimnout benevolentního přístupu populistických politických stran v otázce začleňování ostatních národnostních a náboženských menšin na území ČR. Vzhledem k opatřením, které Vláda ČR musela v roce 2018 zavést kvůli přijetí jednotné evropské měny v roce 2020, si začali Češi ještě více než dříve všimnout sociální nerovnosti ve vztahu mezi etnickými menšinami a majoritním obyvatelstvem ČR. Nebyli spokojeni se stavem, kdy skutečná výše průměrné mzdy v ČR nedosahovala úrovně, o které se finanční politika ČR opírala, jak s nastavením kurzu k Euro, tak cenou potravin a ostatních komodit prodávaných na českém trhu. S vidinou nerovného přístupu ocenění práce v ČR oproti jiným členským zemím EU a stále se prohlubujících sociálních rozdílů mezi majoritní společností a menšinovými etnickými skupinami, které stále ve větší míře využívaly a místy i zneužívaly štědrého sociálního systému ČR, začali také Češi slyšet na rétoriku politických stran, které slibovaly napravení těchto nespravedlností, i když tyto strany ve skutečnosti žádné skutečné řešení problematiky nepřinášely.

V roce 2020 bylo v ČR přijato Euro a ČR byla nakonec nucena přistoupit na rozdělování uprchlíků mezi jednotlivé státy Unie. Tento krok byl prosazen jižními členskými státy EU, které již nechtěly nést celou tíži přistěhovalcké problematiky a problematiky nelegálních imigrantů a v rámci kolektivní spolupráce požádaly o pomoc ostatní členské země. Tento krok vedl v ČR, vzhledem k stále se zhoršujícím bezpečnostním podmínkám v Evropě, k masivním protestům takového rozsahu, že musely být potlačeny Policií ČR. Vzhledem k tomu, že se v ČR zvýšil počet občanů islámského náboženství, zvýšil se i počet tzv. „tolerovaných mešit“, které sloužily jako modlitebny a kazatelny. Neměly charakter tradičních mešit a na venek se stále tvářily jako normální domy. Tyto mešity se stávaly stále častějším terčem útoků radikálních nacionalistických skupin, které své jednání ospravedl-

ňovali zachováním tradiční kultury a hodnot. Bylo si však nutné položit otázku, za jaké hodnoty bojovali, neboť počet křesťanů v ČR klesl z 11% věřících v roce 2011 (cca 1 100 000 osob) na 5% (cca 500 000 osob) v roce 2020. Počet muslimů v ČR sice ani zdaleka nedosahoval takového počtu, nicméně se i tak začaly stále silněji ozývat názory, že si muslimové v ČR zaslouhují zcela stejný přístup a respekt, jako ostatní církve. Také se pozvolna měnil celkový demografický vývoj ČR, kdy počty nově narozených dětí původního obyvatelstva nedosahovaly takových počtů, jako v případě jiných etnických skupin v ČR a ilegálních i legálních přistěhovalců.

V roce 2021 byla v souvislosti s přecházejícími událostmi zvolena v parlamentních volbách nová vláda, která byla ve své politice k přistěhovalectví daleko přísnější, než vlády předchozí. Celá Evropa stále řeší otázku, co se stále vzrůstajícími počty uprchlíků směřujících z Afriky a Asie. Ukazuje se, že názor, s kterým se ztotožňovala vláda ČR, aktivně řešit situaci přímo v postižených regionech, ze kterých uprchlíci do Evropy proudí, je neefektivnější a jediný, který by pokračující trend zvyšování počtu uprchlíků v EU mohl zvrátit.

Stejně jako v ostatních zemích EU, i v ČR sílily problémy s již tak vysokou nezaměstnaností. Vzhledem k stále se zvětšujícímu podílu automatizované techniky se spousta lidí ocitla bez práce a o volná pracovní místa se ucházelo stále více lidí. Vzhledem ke snaze českých zaměstnavatelů, co nejvíce zefektivnit jejich podnikatelskou činnost, se často na především nižší pracovní pozice dostávali emigranti, kteří byli ochotni pracovat za daleko nižší mzdu, než většina lidí. Celá tato situace vedla jen k dalšímu prohlubování extremistických nálad ve společnosti, spolu se stále vzrůstající kriminalitou, což v konečném důsledku vedlo k posilování bezpečnostních složek a k daleko výraznějšímu omezení osobní svobody, na kterou byli lidé kolem roku 2015 zvyklí.

V roce 2025 byla veřejnost rozdělena na dvě skupiny. První skupina byla ochotná obětovat své soukromí za cenu zvýšení vlastní bezpečnosti, druhá se s tímto omezováním nehodlala smířit a dělali vše proto, aby se těmto omezením mohli vyhnout. Trend v EU však byl vzhledem k bezpečnostní situaci v Evropě nastaven směrem, který jako jediný mohl vyřešit problém se stále vzrůstajícími extremistickými a teroristickými aktivitami. Stejně jako v ostatních odvětvích, i v bezpečnostních složkách byly zaváděny nové bezpečnostní systémy, které výrazně policistům pomáhaly v odhalování trestné činnosti. Lidé si tak i přes výhrady museli i v ČR pomalu zvykat, že jsou na každém kroku sledováni státním dohledovým bezpečnostním systémem spolupracující s nově zavedenými prvky zjišťování iden-

tity. Systém tak dokázal identifikovat podezřelé osoby při páchání trestné činnosti, případně zjistit, že se jedná o osobu, která je nelegálním přistěhovalec, což vedlo k přesunu do uprchlického tábora do doby, dokud se nezjistila země skutečného původu a osoba tak mohla být deportována. V daleko větší míře, než tomu bylo v minulosti, se tak v EU i ČR začala rozmáhat nová forma kriminální činnosti – zcizení identity.

Kolem roku 2029 dochází k plošnému zavádění autonomních robotických systémů, které zastávali ve společnosti stále více profesí. Situace vedla k masivnímu propouštění a pro mnoho lidí to znamenalo existenční problémy. Jednalo se především o zaměstnání v oblasti logistiky, dopravy, výroby nebo administrativy. Mezi lidskými policisty se začínají objevovat autonomní robotické systémy, které tak výrazně posilují bezpečnostní sbory v ČR. V Evropě se stále řeší otázka tzv. „islamizace“, nicméně zvrátit tento směr vzhledem k počtům nově narozených dětí v zemích s největším populačním zastoupením muslimů, je již asi nezvratitelný. Vzhledem k poloze ČR a zájmu přistěhovalců především o vyspělejší země západní Evropy, je i nadále procentuální zastoupení muslimů v ČR daleko nižší, než je tomu u ostatních, vyspělejších, zemí EU.

4.2.3 Bezpečnostní otázky budoucnosti

- EU musí přistupovat k otázce migrace s daleko větším důrazem, než doposud, přístup ČR v otázce rovnoměrného rozdělení uprchlíků mezi země EU, by mělo být zdrženlivé.
- Vzhledem k vzrůstajícím bezpečnostním hrozbám nevojenského charakteru je nutné pokračovat v efektivní výstavbě bezpečnostních sborů v ČR a EU.
- Otázka existence tzv. Islámského státu může být nakonec vyřešena přímo mezi arabskými zeměmi samotnými a nemusí ohrozit bezpečnost ČR.
- Bezpečnostní hrozby budoucnosti nahrávají většímu dohledu nad obyvatelstvem ČR, vše na úkor osobní svobody jednotlivce.
- Vzhledem k vzrůstajícímu objemu uchovávání osobních dat obyvatel ČR je nutné zajistit odpovědný přístup v otázce kybernetické bezpečnosti.
- V souvislosti s rozvojem robotizace je potřeba řešit v ČR otázku, co zhruba s 50 % lidí, kteří mohou přijít v důsledku robotizace různých skupin odvětví o práci.
- Položit si otázku, na kolik povolit samostatnou autonomii robotických systémů v budoucnosti.

4.3 3. scénář: Rusko vs. NATO, kde je ČR?

Anotace

Scénář „Rusko vs. NATO, kde je ČR?“ ukazuje možný vývoj ve vztahu mezi Ruskem a USA (nejvýraznější člen v NATO) s následky, které z tohoto vztahu mohou plynout pro ČR. Reflektuje stále se prohlubující vzájemné vztahy, mezi těmito dvěma světovými hegemony a vliv této mezinárodní situace na bezpečnost ČR jako člena NATO. Je zde využito poznatků z analytické části DP, ale i jiných zdrojových dokumentů, koncepcí, strategií a proměnných, které vzniklou situaci ovlivňují a mohou dále výrazně ovlivnit v budoucnosti.

4.3.1 Základní předpoklady a konceptuální východiska

- 1) Základní časový horizont scénáře je stanoven do roku 2030.
- 2) Rusko nevstoupí do válečného stavu s Ukrajinou nebo NATO.
- 3) Vztahy mezi Ruskem a NATO budou mít v nejhorším případě charakter „studené války“.
- 4) NATO a EU budou ve stanoveném časovém horizontu stále existovat.
- 5) Ve stanoveném časovém horizontu nedojde k zásadním přelomům a civilizačním zvrátům, které by zcela zásadně ovlivnily bezpečnostní situaci v ČR nebo existenci ČR jako takové.

4.3.2 Rusko vs. NATO, kde je ČR?

Rok 2015 by se dal považovat za rok začátku druhé studené války mezi Ruskem a NATO. Pokračující krize na Ukrajině se stala záminkou pro řešení problémů, které se do té doby přehlížely a ani jedna ze zainteresovaných stran je neměla snahu řešit. Občané ČR, kterým nebyla krize na Ukrajině lhostejná, a o situaci se zajímali, byli neustále pod tíhou informační války, která už mezi Ruskem a zeměmi NATO naplno probíhala. Objektivních informací se často lidem nedostávalo ani z veřejnoprávních médií a tak lidé nevěděli, čemu vlastně věřit. Celá Evropa přihlížela neustálému osočování se mezi Ruskem a USA. Vzhledem k faktu, že v ČR neexistovala cenzura internetu a každý občan si mohl získané informace svobodně potvrdit nebo vyvrátit z jiných informačních zdrojů, se ukázalo, že Ruská angažovanost v krizi na Ukrajině byla více než zřejmá, avšak na veřejnost se dostávaly informace, že angažovanost v ukrajinské krizi zastává i NATO. Problémem vztahů mezi Ruskem a USA byl fakt, že stejně jako ČR bylo členem také USA, což se projevovalo

především v zahraniční politice ČR vůči Rusku. Občané ČR nedokázali pochopit, proč Rusko neustále zapíralo, že povstalce na východě Ukrajiny zásobuje a vyzbrojuje zbraněmi, když důkazy hovořily zcela jasně. Na druhou stranu nebylo zcela namístě, aby USA-NATO tak otevřeně Rusko za skrytou podporu povstalců kritizovalo, když podobnou politiku používali v řadě jiných konfliktů i oni sami. Nicméně ČR zastávala zcela morálně správné stanovisko, že jakákoliv angažovanost v krizi na Ukrajině ze strany jiného státu je proti mezinárodním dohodám a proto musí být důrazně odsouzeno.

Ukrajinská krize pokračovala i v roce 2016. Minské dohody se nepodařilo dlouhodobě naplňovat a neustálé osočování ze strany USA-NATO a Ruska, že obě země mají na území Ukrajiny své specialisty – vojáky, byly stejně jako na začátku krize neustále dementovány. Ukázalo se, že pravda byla někde uprostřed a své specialisty tam ve skutečnosti měly obě dvě strany, což ještě více poškozovalo dohody z Minsku. Ukrajina spolu s ostatními evropskými státy si již byli vědomi faktu, že odtržený Krym již není možné získat zpět, neboť by to jen vedlo k válce mezi Ruskem a Ukrajinou. V případě angažovanosti NATO by to vedlo k zatažení ČR do válečného konfliktu, na který většina evropských zemí, včetně ČR, nebyla zcela připravena. USA a některé státy EU přistoupili k otevřenému zásobování ukrajinské armády zbraněmi, nicméně problém Ukrajiny nebyl v nedostatku zbraní, ale v armádě samotné. Mnoho vojáků nechťelo bojovat v občanské válce a spousta se jich snažila vyhnout možnému bojovému nasazení. Celé situaci nepomohla ani přítomnost stovek zahraničních bojovníků, mimo jiné i z ČR, kteří protizákonně bojovali na jedné, nebo druhé straně ukrajinského konfliktu.

Celá situace vedla k dalším mírovým jednáním, ve kterých bylo vzhledem k naprosté destabilizaci ukrajinské armády ujednáno, že v roce 2017 dojde k vytvoření demilitarizované zóny mezi Ukrajinou a povstaleckými regiony, čímž se podařilo zažehnat daleko větší konflikt, který mohl vzniknout. V roce 2017 vznikla dojednaná demilitarizovaná zóna a území Ukrajiny bylo rozděleno na Ukrajinu a samostatnou Luhanskou a Doňeckou republiku. V následujících letech docházelo k několika potyčkám mezi ukrajinskou armádou a proruskými separatisty, nicméně žádný z konfliktů již nebyl v takovém rozsahu, jako tomu bylo před vytvořením demilitarizované zóny.

Celá tato situace vedla k nevyhnutelnému – nové éře zbrojení. Vzhledem k faktu, že Rusko výrazně posílilo své obranné rozpočty, bylo nutné, aby i země NATO na vzniklou situaci adekvátně reagovaly a vojenské schopnosti NATO nestály jen na schopnostech a financování ze strany USA. V ČR se dařilo navyšovat obranný rozpočet v takové míře, aby se dala

modernizovat zastaralá vojenská technika a posílit i schopnosti v kybernetické bezpečnosti. ČR byla v následujících letech terčem mimořádně zvýšené činnosti ruských zpravodajských služeb, neboť jako člen NATO, relativně blízký ruským hranicím, jsme představovali určité bezpečnostní riziko pro Rusko jako takové. Také se znova začalo uvažovat o výstavbě jednoho z prvků protiraketové obrany na území ČR. V minulosti odsuzovaný radar na území ČR se již nesetkával s takovou vlnou odporu a vzhledem k faktu, že Rusko samo zásobovalo svým protiraketovým systémem země jako Irán apod., nic nebránilo, aby výstavba protiraketové obrany v Evropě pokračovala v daleko rychlejším tempu, než v minulosti. Zároveň dochází k budování dalších základen NATO v Evropě a posilování těch stávajících. Rusko samozřejmě tyto tendence odsuzovalo a bralo jako nepřátelský akt zemí NATO vůči Rusku, ale vzhledem ke krokům Ruska v minulosti se na ruskou rétoriku již nebraly ohledy. Strašák v podobě další světové války se vytrácel, neboť provázanost jednotlivých světových ekonomik již byla natolik značná, že nějakou formu většího válečného konfliktu víceméně vylučoval a vše zůstalo jen u silné vzájemné rétoriky.

Omezením ruské ekonomiky a sankcí ze strany EU a USA se Rusko více orientovalo na Čínu a státy jižní Asie. Ekonomika ČR výrazně trpěla, neboť ekonomika ČR byla výrazně proexportní a velkou část výrobků jsme vyváželi do Německa, ale i Ruska. V souvislosti se sankcemi vůči Rusku se tak Německo, jako jeden z hlavních evropských obchodních partnerů Ruska, ocitlo v roli, že nemělo kam své zboží vyvážet a ekonomika začínala výrazně stagnovat. S tímto problémem se potýkaly i ostatní země EU, které vyvážely svou produkci do Ruska. To se v konečném důsledku odrazilo na ekonomice ČR a stabilitě veřejných rozpočtů z toho vyplývajících. Pozitivní pro ČR bylo, že i přes vzájemně chladné vztahy mezi Ruskem a EU nedošlo k uzavření plynovodů přepravující plyn do EU, neboť to nebylo v zájmu Ruska ani EU. Rusko, v závislosti na sabotování projektu South Stream ze strany Bulharska, resp. žádosti EU ve vztahu k anexi Krymu, pozastavit další přípravné práce v minulosti, odepsalo projekt plynovodu vedoucího z Ruska přes Bulharsko, Maďarsko, a Rakousko do Evropy a nově směřovalo plyn přes otevřený plynovod do Turecka. Další distribuce po zemích Evropy zůstala na samotné EU, což v konečném důsledku ještě více prodražilo koncovou cenu plynu pro samotné spotřebitele. Ukrajina se stala z hlediska tranzitu plynu zcela bezvýznamnou, což se samozřejmě výrazně promítlo do ukrajinské ekonomiky. Dodávky břidlicového plynu z USA se nakonec ukázaly jako nedostačující a cenově zcela nevýhodné oproti tomu, co Evropě mohlo nabízet Rusko. Nicméně i tak došlo k navýšení ceny plynu, kterou za dodávaný plyn požadoval ruský Gazprom, výhodou pro

ČR byly částečně diverzifikované dodávky plynu, takže u nás byla cena ne přímo výtečná a rozhodně byla vyšší než třeba v Německu, nicméně byla výhodnější než např. na Slovensku, Balkánu, v Polsku a nejhůře na tom byly pobaltské země zapojené v NATO.

Vzhledem k bezpečnostní situaci v Evropě a mezinárodní situaci obecně, neměl nízký ekonomický růst v ČR dopad na zvyšující se obranné rozpočty ČR. Obranné rozpočty dále posilovaly, modernizace ozbrojených složek pokračovala i za nemalých příspěvků ze strany spojenců v NATO, mezi nimi hlavně USA, které v posilování východoevropských zemí NATO spatřovala první „obrný perimetr“ v případě, že by Rusko přešlo ze studené války na válku regulérní.

Po roce 2020 si občané v ČR, stejně jako i v dalších zemích EU, začali uvědomovat, že chladným a odmítavým přístupem k Rusku ničeho nedosáhnou a celá situace Evropě významně škodí. Situace si bylo vědomo i Rusko, neboť propad ekonomiky byl natolik citelný, že i když sice bylo Rusko součástí společného hospodářského uskupení BRISC¹⁵, tak i tato skutečnost neměnila nic na faktu, že oslabení obchodu mezi Ruskem a EU poškozuje obě dvě strany. V souvislosti se vzrůstajícími teroristickými aktivitami, problémy plynoucími s nelegální migrací a dopadu propadu ruské ekonomiky na státy EU vznikajícími spolu s další izolací Ruska, by byla jen k neprospěchu zájmům EU i Ruska. Proto došlo k urovnávání vztahů mezi Ruskem a EU. Bylo to zapříčiněno i změnou politiky Kremlu, který musel reagovat na stále se zvětšující problémy na domácí půdě s odporem proti uzavření Ruska a cenzuře, kterou Rusko zavedlo. Rusové také museli řešit problém se stále vzrůstající populací muslimů a sociálních nepokojů, které především v čistě pravoslavných částech Ruska postupně propukly a sílily. Vzhledem k spíše neutrálnímu a zdrženlivému postoji ČR v zahraniční politice vůči Rusku, mohla ekonomika ČR víceméně navázat s Ruskem spolupráci a obchod tam, kde byla přerušena. Zlepšení vzájemných vztahů vedlo k posílení ekonomiky všech zainteresovaných stran a možností začít se aktivně vypořádat s hlavními globálními problémy a bezpečnostními hrozbami, které stále přetrvávaly – mezinárodní terorismus a nelegální migrace.

Z důvodu, že se zlepšily vztahy mezi Ruskem a EU, se v průběhu dalších pěti let ukázalo, že v souvislosti s posílenou ekonomikou bylo možné, aby země zapojené v BRISC mohly

¹⁵ Členové BRISC jsou Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika

konkurovat USA a dolaru, jako hlavní mezinárodní měně. Tendence oslabovat výsadní postavení americké měny probíhaly v průběhu celého uplynulého desetiletí, nicméně až s vyřešením evropsko-ruské krize se bylo možné zaměřit právě tímto směrem. Za sesazení amerického dolaru mohlo několik faktorů, kdy tím nejhlavnějším byl celkový přístup americké ekonomiky v otázce zadlužování. Posilování v oblastech zbrojního průmyslu, vývoj a nasazení nových robotizovaných zbraňových systémů, to vše mělo za následek jen prohlubování dluhu, který měly USA ke svým věřitelům, v tomto případě především Číny. Byla to právě Čína, která v konečném důsledku využila „studené války“ mezi NATO a Ruskem, potažmo krizi, která vznikla v Evropě. Vzhledem k výrobním kapacitám a technologickému skoku v uplynulém desetiletí, Čína zaujala přední místo v utváření celosvětové politiky. ČR jako člen NATO a EU tak byla ovlivněna všemi následky vyplývajícími ze situace, ve které se USA právě nacházely. Bylo jen ku prospěchu ČR, že v minulosti dokázala navázat pevné obchodní vztahy s Čínou, čímž si zajistila výrazný vliv růstu čínské ekonomiky na vývoj ekonomiky české.

4.3.3 Bezpečnostní otázky budoucnosti

- Ukrajinskou krizi není možné řešit dalšími dodávkami zbraní, vzhledem k situaci by bylo nejvhodnější Ukrajinu rozdělit demilitarizovanou zónou, Krym je pro Ukrajinu ztracen, existuje mizivá šance, že by se jej Rusko vzdalo.
- Sankce vůči Rusku jsou nesměrodatné za předpokladu, že největší tíhu ponесou občané Ruska a EU, poškozují zájmy všech zainteresovaných stran, včetně ČR.
- Rusko a NATO si musí uvědomit, že demonstrace síly jsou při současném vzájemném propojení ekonomik naprosto k ničemu.
- Velikost a moc státu by neměla být opřena o vojenskou sílu, často pořizovanou na úkor větší míry zadlužení státu.
- Rusko svým přístupem k vyzbrojování Íránu a Sýrie destabilizuje bezpečnostní situaci v jihozápadní Asii, především ve vztahu k Izraeli.
- Rusko i NATO by se měli zaměřit především na eliminaci tzv. „Islámského státu“.
- Čína může být v otázkách budoucnosti velice silným hráčem i ve vztahu k ekonomice ČR, avšak vzhledem k stále se rozevírajícím nůžkám mezi bohatými a chudými, může čínská bublina vyústit v celosvětovou krizi.
- ČR musí pečlivě volit, kam dále směřovat své ekonomické zájmy a priority.

ZÁVĚR

Úkolem práce „Scénáře bezpečnostního vývoje v ČR do roku 2030“, bylo popsat základní způsoby předvídání budoucnosti a možnosti jejího zobrazení. V jednotlivých kapitolách byly přiblíženy základní poznatky z oblasti prognostiky a prognózování, čtenář se mohl seznámit se základními způsoby vytváření dlouhodobých prognóz a možnostmi jejich zobrazení. Byly vybrány způsoby, které mohou nejvíce korespondovat s vytvářením bezpečnostních prognóz a jsou pro tuto problematiku nejvíce vhodné. Vzhledem k zadání DP bylo z uvedených metod využito metody tvorby scénářů.

Ve druhé části byla provedena rešerše na téma bezpečnost a bezpečnostní politika státu, kdy byly představeny základní pojmy v oblasti bezpečnosti státu a následně také provedena rešerše platných legislativních dokumentů, které se týkají bezpečnostní strategie a politiky ČR.

V praktické části DP byla provedena analýza stavu vybraných témat, která se svým dílem podílí na celkovém utváření bezpečnostního prostředí v ČR. Bylo snahou přiblížit témata, která jsou poměrně aktuální době psaní této práce. V první části je analyzován ekonomický přístup ČR v otázce zajištění bezpečnosti. Vzhledem k tomu, že je mi blízké vojenské prostředí, směřoval jsem zaměření celé problematiky především na kapitolu MO, resp. AČR. V případě analyzování schopností AČR jsem více znalý problematiky vzdušných sil, což se odráží ve větším důrazu na analýzu stavu vzdušných sil oproti silám pozemním. Součástí analýzy stavu AČR byla i problematika zajištění naplňování lidskými zdroji, které se u AČR nedaří dlouhodobě splňovat, neboť v minulosti docházelo k nesmyslnému útlumu počtů VzP. V případě analýzy vnitřních bezpečnostních hrozeb, jsem se zaměřil na problematiku extremismu a aktuální stav v ČR. V otázkách vnějších bezpečnostních hrozeb jsem přiblížil hrozbu mezinárodního terorismu a nelegální migrace obyvatelstva zejména z válkou postižených regionů Afriky a jižní Asie. Všechna analyzovaná témata jsou nesmírně obsáhlá a jejich složitost a důkladné zpracování by jistě vydalo na samostatné bakalářské nebo diplomové práce. Proto nejsou výsledné analýzy tak komplexní a úplné, jak by si zasluhovaly.

V otázce vytvořených bezpečnostních scénářů jsem vycházel z analyzované problematiky a strategických koncepcí, které byly v DP zpracovány, případně doplněné o další zdroje, dokreslující možný vývoj zvolených témat v budoucnosti. Scénáře byly vytvořeny jako možné cesty, kterým se diskutovaná témata mohou v budoucnu ubírat. Jak bylo uvedeno,

proměnných, které mohou každé z vybraných témat výrazně ovlivnit, je spousta. Před vytvořením každého ze scénářů byly stanovená určitá konceptuální východiska, která každý bezpečnostní scénář vymezovala a nastavovala tak pravidla, za kterých je možné, aby se vybraný scénář odehrál tak, jak je predikováno.

Ke scénářům je nutné přistupovat s vědomím, že nastiňují nejpravděpodobnější problémy, s kterými se lidstvo, resp. občané ČR, mohou v budoucnu setkat. Během vytváření bezpečnostních scénářů jsem zjistil, že predikovat budoucnost na dalších 15 let je velice složité neboť věrohodné predikce je možné vytvářet maximálně v horizontu 10 let. V určitých otázkách, především těch časově vzdálenějších, se tedy jedná o vlastní subjektivní názor, podepřený buď o historické zkušenosti v minulosti, které ČR potkaly, nebo názor, že by se daná problematika mohla vyvíjet zrovna takovým směrem, který autor naznačuje.

Zároveň ale mohu prohlásit, že je možné vzhledem k dosavadnímu vývoji stanovit hrozby a otázky, kterými se společnost bude muset v budoucnosti zabývat, ať už se události nastiňované v jednotlivých scénářích budou ubírat jakýmkoliv směrem.

Z mého pohledu bude nejzásadnější otázkou budoucnosti vzestup robotiky na úroveň, kterou zatím známe z vědeckofantastických filmů. Inovace v robotickém průmyslu a zavedení autonomní umělé inteligence ovlivní všechny aspekty lidského života, které si dokážeme představit. Je proto nutné se již teď bavit o možnostech a alternativách, které se lidstvu nabízejí. V otázce mezinárodní migrace, především té ilegální, je před Evropou nesnadný úkol, jak celou situaci řešit a nenechávat veškerou tíhu odpovědnosti jen na hraničních státech EU. Alarmující, především pro zachování tradiční evropské kultury je fakt, kdy počet narozených dětí původních Evropanů je mnohem nižší, než muslimských přistěhovalců. Je to problém především vyspělých západních zemí Evropy, ale je více než jasné, že vývoj v těchto zemích se citelně promítne i do situace v ČR.

Hlavní aktéři v mezinárodní politice by si měli uvědomit, že nezodpovědnost, s jakou přistupují k těm nejpálčivějším problémům dnešní společnosti, jen brzdí další vývoj člověka a rozvoj planety Země. Je pro všechny zcela nežádoucí, aby byl další evoluční technologický skok vykoupen další nesmyslnou válkou nebo potlačením základních principů svobodné a demokratické společnosti, jako tomu bylo ve 2. světové válce, následované válkou studenou. Před občany ČR a celého světa vyvstanou v blízké budoucnosti otázky, které mohou zcela zásadně ovlivnit jejich samotnou existenci. Proto by se k nim veřejnost neměla otáčet zády a věnovat se jim již v době, kdy je možné je ještě nějakým způsobem ovlivnit.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ŠTĚDRONĚ, Bohumír, POTŮČEK, Martin, KNÁPEK, Jaroslav, MAZOUCH, Petr a kol. *Prognostické metody a jejich aplikace* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-174-4
- [2] LAUCKÝ, Vladimír. *Bezpečnostní futurologie*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 93 s. ISBN 9788073185602.
- [3] BUŘITA, Ladislav. Prognostické metody a jejich využití v resortu obrany. In: *Obrana a strategie 2013*, www.obranaastrategie.cz [online]. 2003, 2007-07-10 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.obranaastrategie.cz/cs/archiv/rocnik-2003/1-2003/prognosticke-metody-a-jejich-vyuziti-v-resortu-obrany.html#.VQA9H5VOXmQ>
- [4] *Manuál prognostických metod*. Editor Martin Potůček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006, 193 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 37. ISBN 8086429555.
- [5] POTŮČEK, Martin. *Putování českou budoucností*. 1. vyd. Praha: Gutenberg, 2003, 366 s. ISBN 80-86349-09-8.
- [6] LAUCKÝ, Vladimír. *Řízení technologických procesů v průmyslu komerční bezpečnosti*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2005. ISBN 8073183293
- [7] POTŮČEK, Martin a Miroslava MAŠKOVÁ. *Česká republika - trendy, ohrožení, příležitosti*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2009, 364 s. ISBN 9788024616551.
- [8] ŠMAJS, Josef. *Ke kritické funkci společenských věd*. Nepublikovaný rukopis, 17 s., (2009)
- [9] Samir Amin. *Wikipedie: otevřená encyklopedie*. [online]. 2001- [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Samir_Amin
- [10] VIČAR, Dušan a Radim VIČAR. *Vybrané aspekty práva bezpečnosti a obrany České republiky*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2013, 103 s. ISBN 978-80-7454-279-4.
- [11] KOLEKTIV AUTOTŮ. *Bezpečnostní strategie ČR 2011* [online]. 2011 [cit. 2015-03-14]. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: http://www.mzv.cz/bezp_strategie/ebs1.htm

- [12] Bezpečnostní strategie 2015. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. 2015-03-01 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/dokumenty/zakony-a-provadeci-pravni-predpisy-172/>
- [13] HARAZIN, Lukáš a Oldřich LUŽA. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010, 75 s. ISBN 9788072513222.
- [14] Pojmové oblasti-obecné pojmy. *mvcr.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obecne-pojmy.aspx>
- [15] ČESKO. Zákon 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 1999, roč. 1999, č. 76, 3755. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=0&idBiblio=48033&recShow=1&nr=222~2F1999&rpp=15#parCnt>
- [16] Bezpečnostní politika. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html
- [17] Ústava České republiky. In: *1/1993*. 1993. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=40450&nr=1~2F1993&rpp=15#local-content>
- [18] Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. 2015-03-01 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/dokumenty/zakony-a-provadeci-pravni-predpisy-172/>
- [19] Zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu pro rok 2015. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/zakon-c-3452014-sb-20139>
- [20] Příloha č. 3 – Celkový přehled výdajů státního rozpočtu podle kapitol. In: *Ministerstvo financí ČR* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/zakon-c-3452014-sb-20139>

- [21] Resortní rozpočet. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/finance-a-zakazky/resortni-rozpocet/resortni-rozpocet-5146/>
- [22] *Vojenské rozhledy* [online]. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2014, roč. 2014, č. 3 [cit. 2015-03-30]. ISSN 2336-2995. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/posledni-cisla>
- [23] Velitelství vzdušných sil. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/velitelstvi-vzdušnych-sil-86864/>
- [24] Velitelství pozemních sil. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/velitelstvi-pozemnich-sil-86865/>
- [25] Vývoj skutečných počtů osob v resortu MO ČR v letech 1993-2015. In: *Ministerstvo obrany ČR* [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/fakta/vyvoj-skutecných-poctu-osob-v-rezortu-mo-cr-v-letech-2011---1993-51566/>
- [26] Problematika extremismu na území České republiky v prvním čtvrtletí 2015. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>
- [27] Antisemitismus na webu vzrostl kvůli kandidatuře Fischera i restitucím. *iDNES.cz* [online]. 2015, 2013-05-14 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/v-cesku-vzrostl-antisemitismus-na-internetu-fn9-/domaci.aspx?c=A130514_132510_domaci_jj
- [28] Antisemitismus je na vzestupu, varuje OSN. Židů se zastali i muslimové. *iDNES.cz* [online]. 2015, 2015-01-23 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/antisemitismus-na-vzestupu-schuze-osn-pan-ki-mun-bernard-levy-pbh-/zahranicni.aspx?c=A150123_085906_zahranicni_vez

- [29] Obyvatelstvo podle věku, náboženské víry a pohlaví. In: *Český statistický úřad* [online]. 2011, 2015-04-08 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&vseuzemi=null&v=&vo=null&void=>
- [30] Populační mapou světa v budoucnu nepohne práce, ale klima. *ČT24.cz* [online]. 2015, 2015-03-03 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/303525-populacni-mapou-sveta-v-budoucnu-nepohne-prace-ale-klima/>
- [31] Krym. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2015, 2015-03-16 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Krym>
- [32] Lavrov: Budapešťské memorandum nás nezavazuje uznat puč. *ČT24.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/294567-lavrov-budapestske-memorandum-nas-nezavazuje-uznat-puc/>
- [33] Ruské zbraně útočí na Ukrajinu. Tady jsou důkazy - iDNES.cz. *Technet.cz* [online]. 2015, [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/ruska-invaze-na-ukrajina-ruske-zbrane-na-ukrajine-f7t-vojenstvi.aspx?c=A150225_160043_vojenstvi_mla
- [34] Protesty, poruchy, špatné počasí – konvojové menu pro ruského diváka. *ČT24.cz* [online]. 2015, 2015-04-02 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/306682-protesty-poruchy-spatne-pocasi-konvojove-menu-pro-ruskeho-divaka/>
- [35] Varování před cestami. *Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-04-7]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/varovani_pred_cestami/index.html
- [36] Po uneseném Čechovi pátrá Interpol, zveřejnil jeho jméno i fotografii. *iDNES.cz* [online]. 2015, 2015-03-13 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/libye-cech-hruza-unos-islamsky-stat-dbg-domaci.aspx?c=A150313_154156_domaci_hv

- [37] Náboženství. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2015, 2015-02-27 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1bo%C5%BEenstv%C3%AD>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
AČR	Armáda České republiky
MO ČR	Ministerstvo obrany České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
BS2011	Bezpečnostní strategie 2011
BS2015	Bezpečnostní strategie 2015
ZHN	zbraně hromadného ničení
OSN	Organizace spojených národů
USA	United States of America (Spojené státy americké)
OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)
NATINADS	NATO Integrated Air Defense System (Integrovaný protivzdušný systém NATO)
NRF	Nato Response Force (Síly rychlé reakce NATO)
BG EU	Battle Groups EU (Bojové uskupení Evropské Unie)
VzP	voják z povolání
o. z.	občanský zaměstnanec
HDP	hrubý domácí produkt
PEX	pravicový extremismus
LEX	levicový extremismus

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 Syncon proces jako bezpečnostní celek v silových resortech [2, s. 59]</i>	18
<i>Obr. 2 Příklad vztahu mezi jednotlivými důsledky [4, s. 83].....</i>	20
<i>Obr. 3 Obecný model procesu Delphi [4, s. 143].....</i>	22
<i>Obr. 4 Obecné znázornění cestovní mapy [4, s. 157]</i>	23
<i>Obr. 5 Dráhy statistických křivek [4, s. 123].....</i>	25
<i>Obr. 6 Výdaje k zajištění bezpečnosti ČR [20].....</i>	51
<i>Obr. 7 Podíl vojenských výdajů a HDP vybraných členských zemí NATO [22]</i>	53
<i>Obr. 8 Extremistická aktivita za 1. čtvrtletí 2015 [26]</i>	65
<i>Obr. 9 Podíl muslimů na celkové populaci zemí EU [30].....</i>	67

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1 Státní rozpočet ČR pro rok 2015 [19]</i>	51
<i>Tab. 2 Vybrané kapitoly ze státního rozpočtu ČR 2015 [20]</i>	52
<i>Tab. 3 Vybrané složky rozpočtu MO ČR [20]</i>	52